



Handläggare: John Areschoug  
Telefon: 508 28 994

Till  
Miljö- och hälsoskyddsnämnden

## Verksamhetsplan Miljö- och hälsoskyddsnämnden

### Förslag till beslut

Förvaltningen föreslår att nämnden beslutar följande:

1. Godkänna förvaltningens förslag till budget/verksamhetsplan för 2012 enligt bilaga 2 och överlämna den till kommunstyrelsen.
2. Hos kommunstyrelsen begära omslutningsförändring för ökade kostnader och intäkter om sammanlagt 20,8 mnkr enligt bilaga 2.1
3. Godkänna förvaltningens förslag till tillsynsplan enligt bilaga 2:2.
4. Godkänna förvaltningens förslag till miljöövervakningsplan enligt bilaga 2:3
5. Godkänna förvaltningens förslag till plan för internkontroll enligt bilaga 2:4
6. Godkänna förvaltningens förslag till risk- och väsentlighetsanalys - KF indikatorer enligt bilaga 2:5
7. Godkänna förvaltningens förslag till risk- och väsentlighetsanalys - nämndens väsentliga processer enligt bilaga 2:6.
8. Godkänna förvaltningens förslag till aktivitetsplan för upphandling i konkurrens bilaga 2:7.
9. Godkänna förvaltningens förslag till jämställdhets- och mångfaldsplan enligt bilaga 2:8.
10. Godkänna förvaltningens förslag till kommunikationsplan enligt bilaga 2:9.

Gunnar Söderholm  
Förvaltningschef

Håkan Andersson  
Avdelningsdirektör

### **Förslag till beslut budget/verksamhetsplan**

Förslaget till VP 2012, enligt bilaga 2, har tagits fram enligt stadens anvisningar och enligt de uppdrag och direktiv som framgår av Kommunfullmäktiges budget för 2012. Till VP hör ett antal bilagor varav några är obligatoriska i staden. Hit hör bilagorna med blanketter för ekonomin, internkontrollplanen, risk- och väsentlighetsanalys för KF:s indikatorer och nämndens egna väsentliga processer. Till de obligatoriska bilagorna hör också jämställdhets- och mångfaldsplanen liksom aktivitetsplanen för upphandling i konkurrens.

Bilaga 2:2 utgör nämndens tillsynsplan tillsammans med VP:s avsnitt om de tillsynsrelaterade målen nedan:

- Bättre miljö- och hälsa genom ökade effekter av tillsynen.
- Snabb och effektiv service.
- Utföra tillsyn motsvarande avgiften.

I VP 2012 har inte tagits med samtliga de indikatorer som syftar till uppföljning av stadens miljöprogram vilket finns i tidigare års VP. Indikatorerna för Stockholms miljöprogram 2012 - 2015 kommer att fastställas senare.

### **Samverkan**

Ärendet har behandlats i förvaltningsgruppen den 30 november 2011 enligt förvaltningens överenskommelse om samverkan. SACO och VISION har inget att erinra mot förslaget men lämnar ett gemensamt särskilt uttalande enligt bilaga 1.

Slut

### **Bilaga**

1. Gemensamt uttalande från SACO och VISION.
2. Förslag till budget/verksamhetsplan för 2012.
  - 2:1 Blankettset för ekonomin.
  - 2:2 Tillsynsplan för 2012.
  - 2:3 Miljöövervakningsplan.
  - 2:4 Plan för intern kontroll.
  - 2:5 Risk- och väsentlighetsanalys - KF indikatorer.
  - 2:6 Risk- och väsentlighetsanalys - nämndens väsentliga processer.
  - 2:7 Aktivitetsplan för upphandling i konkurrens.
  - 2:8. Jämställdhet- och mångfaldsplan.
  - 2:9 Kommunikationsplan.

## SÄRSKILT UTTALANDE RÖRANDE MILJÖFÖRVALTNINGENS UNDERLAG GÄLLANDE VP 2012

SACO och VISION vid Miljöförvaltningen har tagit del av underlaget till verksamhetsplan för 2012 och har följande synpunkter.

### IT/ GS-IT

Staden, och dess politiker, måste ta fullt ansvar för sina beslut och därmed stå för den merkostnad och de försämringar som uppstått med införandet av GS-IT. Därmed inte sagt att allt har blivit sämre med införandet av GS-IT. Men att lägga allt ansvar på enskilda förvaltningar, där man samtidigt ställer krav på effektiviseringar, att själva stå för merkostnader för de försämringar som skett är inte ansvarsfullt.

Efter serverflytt till Göteborg har långsamma svarstider, för förvaltningens kärnprogram som t.ex. Ecos och GIS, blivit en stor börda och ett arbetsmiljöproblem. Detta har medfört en ökad stress och frustration för samtliga användare de senaste 1,5 åren. Annars okomplicerade och snabba moment i programmen tar numera så mycket längre tid att målen med en ökad effektivitet och ökad produktivitet framstår som smått omöjliga. Här måste staden och politikerna ta sitt ansvar och hjälpa till ekonomiskt och med en snabb lösning.

### Pris och lönekompensation

Stadens ledning, oavsett majoritet, vill inte ha pris- och lönekompensation. SACO-föreningen och VISION menar att den här inställningen innebär en arbetsmiljörisk. Konsekvensen av att inget utrymme ges år efter år för pris- och lönekompensation i budgetramarna medför en reell besparing i kärnverksamheten. Detta ska även sättas in i ett sammanhang där krav finns att organisationen ska öka sin produktivitet och effektivitet. Det bidrar i sin tur till att arbetsmiljön försämras, att det i delar av medarbetargruppen upplevs ökad stress och missnöje samt att kvaliteten riskerar att försämrars. SACO-föreningen och VISION menar att stadens inställning innebär en arbetsmiljörisk. Respekten för ingångna centrala löneavtal urholkas och försämrar anställningstryggheten på lokal nivå.

### Kompetensutveckling

Förändring och utveckling av arbetsuppgifter och organisationer pågår ständigt. Kompetensutveckling är därmed behövlig och positiv både för den anställda och för verksamheten.

Individuellutvecklingsplan ska nu, enligt VP 2012, upprättas för varje enskild anställd. Det ställs stora krav på vår kompetens från olika håll, såväl verksamhetsutövare som andra myndigheter/ statliga verk. Den kommunala tillsynen naggas redan idag i kanten. Om vi vill fortsätta arbeta för att bibehålla den kommunala tillsynen måste vi kunna säkerställa att medarbetarna har en hög kompetens inom relevant område. Därför är det enormt viktigt att avsätta och nyttja medel för kompetenshöjande insatser.

### Arbetsmiljö

Stadens samverkansavtal lägger stort fokus på arbetsmiljön, därmed är det av stor vikt att Miljöförvaltningen arbetar strategiskt och förebyggande med dessa frågor. Saco-föreningen och VISION

ser med oro att dessa frågor vilar på en enskild medarbetare som delar detta med andra arbetsuppgifter, vilket kan innebära att viktiga arbetsuppgifter inom arbetsmiljöområdet inte utförs.

SACO-föreningen och VISION menar att skall det göras ytterligare effektiviseringar måste förvaltningen ta ansvar och ge medarbetarna stöd i prioriteringar och arbetsmetoder för att förhindra att förvaltningens personal hamnar i en situation där yrkesstolthet och arbetsglädje blir lidande. Att förlita sig på att medarbetarna löser detta själva leder till arbetsmiljöproblem med utbrändhet och stress, vilket ger en försämrad arbetsmiljö, produktivitet och ökade kostnader.

Ansvaret för att skyddsombud finns är delat mellan förvaltningen och de fackliga organisationerna.

### Samverkan

Det lokala samverkansavtalets intention är att samverkan på Miljöförvaltningen bidrar till att fler anställda känner sig delaktiga i planering och utveckling av det dagliga arbetet.

En fungerande samverkan förutsätter en kontinuerlig dialog mellan chefer, medarbetare och dess fackliga företrädare om verksamhet, måluppfyllelse och resurser. Processen ska präglas av att genom tidig information, kunskap, dialog och samråd nå enighet innan beslut fattas.

Det är därför viktigt att arbetsgivaren bjuder in facken och personalen till möjlighet att samverka i god tid och tar till sig både fackens och personalens tankar och idéer. Här ser SACO-föreningen och VISION att det finns en hel del förbättringar att göra t.ex. att material och information till de fackliga lämnas ut i god tid. Arbetsgivaren ska fortsätta att arbeta med att öka delaktigheten på APT.

### Med utgångspunkt från ovan yrkar SACO-föreningen och VISION

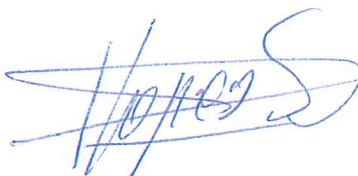
**att** full pris och lönekomensation budgeteras i budgetramarna

**att** avsätta resurser för kompetensutveckling verkligen används för ändamålet och inte till något annat

**att** resurser verkligen avsätts för att arbeta med att minska arbetsbelastning och öka trivseln



Anna Vestman  
för Saco-föreningen



Luis Lopez  
VISION

# **Verksamhetsplan Miljö- och hälsoskyddsnämnden**

## **Inledning**

### **Läsanvisning**

VP 2012 följer den uppdelning som ges av ILS Webb, det vill säga dokumentet är uppdelad i KF:s tre inriktningsmål som i sin tur har en underuppdelning i mål som kallas KF:s mål för verksamhetsområdet. Här tas för nämnden med endast de mål som är relevanta för verksamheten varav huvuddelen av nämndens verksamhet hamnar under "1.3 En hållbar livsmiljö ska värnas och utvecklas". Härutöver finns staden allmängiltiga mål som till exempel berör personalpolitik och ekonomi.

Den planeringsnivå som nämnden och förvaltningen kan påverka är nämndmålen, åtaganden, aktiviteter och indikatorer. Eftersom systemet ILS Webb har en så kallad alfanumerisk sortering av nämndmålen har dessa vid framställningen av nämndens VP sorterats löpande under KF:s mål för verksamhetsområdet. Genom sorteringen kommer mål som hör ihop, t.ex. tillsyn, intill varandra.

VP 2012 är till största delen disponerad så att under respektive nämndmål redovisas de åtaganden och aktiviteter som hör till dessa. Det här skapar en tydlighet i vad nämnden ska åstadkomma vilket är en fördel vid uppföljning. Tillsynens avsnitt har ett annat upplägg. Här finns tre mål som täcker in viktiga aspekter av tillsynen. För att skapa ett sammanhang i presentationen har dock redogörelsen för samtliga tre mål lagts under målet 1.3.3 Bättre miljö och hälsa genom ökade effekter av tillsyn. Tillsynen har en mer omfattande beskrivning eftersom den ska omfatta en mångfald av tillsynsområden, debitering av tillsynstid och beskrivning av tillstånd inom tillsynsområdena och planerade prestationer. Tillsynen framgår mer i detalj av tillsynsplanen i bilaga .

Under nämndmålen finns ibland också indikatorer som fungerar som målvärden.

Det finns också särskilda indikatorer och aktiviteter från KF. Deras placering följer KF:s mål för verksamhetsområdet.

### **Ekonomi**

Kommunfullmäktiges budget innebär satsningar inom några områden till ett belopp om 9,0 mnkr. Här finns medel för satsning på databas för miljöinformation (2,0 mnkr) Klimatneutrala stockholmare, kemikalieforum och Klimatpakt (2,0 mnkr), tillskott till arbetet med vattenprogrammet, grundvattenundersökning och Bällstaån (2,0 mnkr), medel till utveckling av informationsarbetet till verksamhetsutövare om spridning av giftiga ämnen och utbildning av livsmedelsinspektörer (1,0 mnkr) samt kompetenshöjande insatser (2,0 mnkr).

Nämnden har inför 2012 gjort en mindre översyn av tillsynens taxa med syftet att kompensera tillsynen för ökade kostnader och ha en oförändrad intäktsfinansiering. Intäktsökningen från taxeöversynen beräknades till ca. 1,7 mnkr. Lagstiftningen förutsätter att tillsynen i det närmaste har en full intäktsfinansiering och det är viktigt för nämnden att kunna leverera den tillsynstid som företagen betalar för.

Samtidigt med resurstillskottet i KF:s budget till några av nämndens verksamheter, nämnden har fått ett besparingsbeting om 2,7 mnkr. Detta är schablonmässigt beräknat och saknar motsvarighet i förvaltningens verkliga kostnader. Här måste istället budgetanpassning ske genom ökning av produktiviteten eller rationalisering.

### Tillsynsarbetet

Tillsynen som är nämndens kärnverksamhet har fått ett mycket gott betyg i form av högt värde på det sk. NöjdKundIndex. Det är viktigt att företagen och allmänheten får en bra service inom de olika tillsynsområdena. Till detta bidrar t.ex. en god kompetens hos personalen som kan ge råd och information, olika e-tjänster som underlättar kontakterna med myndigheten och den omfattande information och stöd som ges via telefonmottagningen hos Direktservice. Den ökade servicen är en viktig anledning till införandet av förvaltningens e-tjänster. I december 2011 tas den senast e-tjänsten i bruk. Den gör det möjligt för allmänheten att ta del av livsmedelskontrollens inpektionsprotokoll. E-tjänsten lanseras och görs tillgänglig i början av 2012. Under 2012 övervägs ytterligare e-tjänster vilket dock förutsätter finansiering genom budget.

Företagarnas uppfattning om tillsynen följs systematiskt upp med hjälp av webbenkäter. Enkätsvaren är till stor hjälp i vidareutveckling av tillsynen och är en bekräftan att förvaltningen utför ett bra arbete.

### Övrig verksamhet

Nämnden utgör en viktig resurs för stadens arbete inom områdena klimat och energibesparingar. Energicentrum har fr.o.m. VP 2011 fått anslagsfinansiering och är ett viktigt stöd för att nå målet 10 % energibesparing i stadens förvaltningar och bolag mellan åren 2011 - 2015. Resultaten på detta område minskar energikostnaderna och bidrar samtidigt till bättre resurshushållning och minskade växthusgasutsläpp.

Projektet Klimatneutrala stockholmare har fått en fortsättning inom nämndens växthusgasarbete genom kommunikering av klimatfrågan på temat "Vad gör Stockholm för att minska klimatpåverkan - vad kan man som stockholmare göra?" Nämnden ansvarar även för information om klimatfrågor på Stockholms webbplats samt följer årligen upp växthusgasutsläppen i staden och tar fram förslag till utsläppsminskande åtgärder.

Nämndens miljöbilsarbete fortsätter att utvecklas från redan uppnådda mål. Nu sker ett brett arbete med inriktning bl.a. på införande av elbilar, biogas som framställs från matavfall och miljövänliga tunga fordon.

Nämndens miljöövervakning har genom Kf:s budget fått i uppdrag att uppdatera vattenprogrammet som ska omvandlas till ett åtgärdsprogram (handlingsplan) för att uppnå god ekologisk och kemisk vattenstatus till år 2021. Inom miljöövervakningen är bl.a. också luftövervakningen, som sköts av SLB:analys, ett viktigt stöd för staden att kunna prioritera och driva frågor för förbättring av luftkvaliteten och därmed värna om invånarnas hälsa.

Miljöförvaltningen har inlett ett samarbete om miljögifter i varor med branschorganisationen Svensk handel – Stockholms kemikalieforum. Detta arbete ska enligt uppdrag i Kf:s budget intensifieras. Nämndens arbete syftar här till att ge ökad kunskap om kemikalier i varor bland stadens företag för att utsläppen av giftiga ämnen ska kunna minska.

Nämndens bullerarbete fortsätter med ett antal aktiviteter under 2012. Bl.a. kan nämnas aktiviteter för att uppfylla förordningen om omgivningsbuller. Här deltar nämnden i en nationell arbetsgrupp för genomförande av förordningen.

En ny kartläggning av omgivningsbuller pågår som ska ligga till grund för arbetet med ett nytt åtgärdsprogram mot omgivningsbuller under 2012

#### **KF:s INRIKTNINGSMÅL 1:**

### **1. Stockholm ska vara en attraktiv, trygg, tillgänglig och växande stad för boende, företagande och besök**

Flertalet av nämndens mål hamnar inom detta område. Målen berör nämndens huvuduppgifter, dvs tillsyn, miljöövervakning och projekt/programverksamhet. Nämnden arbete bidrar till Stockholms erkänt höga nivå inom miljö och hälsa vilket bidrar till att göra staden attraktiv för människor att bo och vistas i.

#### **KF:s MÅL FÖR VERKSAMHETSOMRÅDET:**

### **1.1 Företag ska välja etableringar i Stockholm framför andra städer i norra Europa**

Effektiva och väl fungerande kontakter med myndigheter hör till Stockholms konkurrensfördelar. Nämnden har mycket stora kontaktytor ut mot företagen och har en hög prioritering av servicen. Nämndens goda resultat på NöjdKundIndex visar att ansträngningarna att för att förbättra och upprätthålla den goda servicenivån ger resultat. Fortlöpande webbaserade undersökningar visar att förvaltningens tillsynsverksamhet får mycket goda omdömen av företagen.

Sannolikt är Stockholms goda miljö en konkurrensfaktor när det gäller företagsetableringar, likaväl som en utvecklad miljöprofil hos företag, kan vara en konkurrensfördel för dessa. Nämnden har bidragit till att ta vara på företagens engagemang i miljöfrågor genom projekt som Klimatpakten där nämndens roll är att bistå Stockholm Business Region AB som har ansvaret för projektet.

| KF:s indikatorer                                        | Årsmål | KF:s årsmål | Periodicitet |
|---------------------------------------------------------|--------|-------------|--------------|
| Andel upphandlad verksamhet i konkurrens (alla nämnder) | 0 %    | 35 %        | År           |

#### KF:s MÅL FÖR VERKSAMHETSOMRÅDET:

### 1.2 Invånare i Stockholm ska vara eller bli självförsörjande

Nämnden har en högt specialiserad verksamhet och det är därför svårt att erbjuda praktikplatser och sommarjobb. Under föregående år har dock platser erbjudits till praktikanter från Arbetsförmedlingen enligt Fas 3 och plats kommer även att erbjudas under 2012 även om behovet har minskat. Dessutom ska en praktikplats för aspirant från Jobbtorget anordnas. Vad gäller sommarjobben är målsättningen att erbjuda två sådana. Nämnden erbjuder även i fortsättningen praktikplatser till studerande.

| KF:s indikatorer                                                       | Årsmål | KF:s årsmål | Periodicitet |
|------------------------------------------------------------------------|--------|-------------|--------------|
| Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi (alla nämnder/bolag) | 2 st   | öka         | År           |

| KF:s aktiviteter                                                                                        | Startdatum | Slutdatum  |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|------------|
| I dialog med Jobbtorg Stockholm ta fram och tillhandahålla praktikplatser som passar stadens aspiranter | 2012-01-01 | 2012-12-31 |

#### KF:s MÅL FÖR VERKSAMHETSOMRÅDET:

### 1.3 Stockholms livsmiljö ska vara hållbar

Den hållbara livsmiljön är nämndens huvudinriktning. Nämnden bidrar till måloppfyllelsen genom verksamheten inom områdena tillsyn och prövning, miljöövervakning och program/projektverksamhet. Nämnden har en expertroll i många olika sammanhang. Genom sin expertroll företräder nämnden ofta staden internationellt i miljöfrågor och internationella samarbeten. Inom projekt- och programarbetet samt miljöövervakning, finns ofta en stödjande, uppföljande och pådrivande roll inom stadens egen organisation men också externt. Nära förknippat med detta är den omfattande kommunikationsverksamheten inom miljö- och hälsoområdet, som nämnden upprätthåller.

Tillsynen, som är nämndens kärnverksamhet, är en expertfunktion som riktar sig till verksamhetsutövare både inom och utom stadens organisation. Miljö- och hälsoskyddsnämnden fullgör här stadens uppgift som tillsyns- och prövningsmyndighet enligt miljöbalken och livsmedelslagstiftningen samt även inom karantäns-, smittskydds-, tobaks-, strålskyddslagstiftningen samt lag om skydd mot internationella hot mot människors hälsa. Tillsynen bedrivs genom kontroll, råd, påpekanden och vid behov förelägganden, förbud samt andra rättsliga åtgärder.

Några tillsynsområden som i VP 2012, framstår som särskilt viktiga att nå resultat inom är:

*Energianvändning och störningar från transporter;* flera kommuner har under de senaste åren börjat inkludera energieffektiviseringsfrågorna där utvecklingen upplevs gå allt för långsamt. Här utvecklas tillsynsmetodiken och frågorna om energieffektivisering ska på ett mer samlat sätt ingå i 2012 års planering. Växthusgasutsläppen från trafiken minskar inte trots en minskning av utsläppen per fordon. Här finns också en problematik rörande överskridande av miljökvalitetsnormerna för partiklar och kvävedioxid samt störningar från buller.

*Inomhusmiljön i skolor och förskolor;* Det finns ett fortsatt stort behov av tillsyn och området lyfts också fram i kommunfullmäktiges budget. Cirka 40 nya förskolor och 5 skolor tillkommer varje år. Brister som kräver uppföljning konstateras vid drygt hälften av inspektionerna och åtgärdsärendena har ackumulerats under åren. Dessa behöver drivas till slut för att uppnå syftet med tillsynen, dvs. säkerställandet av en god inomhusmiljö och att olägenheter för barnens hälsa har undanröjts.

*Olägenhetsärenden och störningar i bostäder;* Här behövs insatser för att effektivare kunna hantera den stora mängd olägenhetsärenden som kommer in varje år. Med tillskott i form av en inomhusmiljöexpert, är målet att optimera hanteringen av bostadsärenden som berör inre störningar i form av fukt, ventilation mm. Långsiktigt är målet att klagomålen ska minska genom att framför allt tillsynsinsatserna riktade till fastighetsägarna ska få effekt. Genom ny metodik fokuserar förvaltningen på fastigheter där olägenheterna av olika skäl många eller bristerna störst. Där tar förvaltningen kontakt med hyresgästerna och ber dem rapportera om de upplever störningar i sin boendemiljö, när förvaltningen även en kategori av människor som normalt inte anmäler brister till miljöförvaltningen trots att brister finns,

*Tillsynen av kemiska produkter;* Förvaltningen har en viktig roll att genom tillsynen säkerställa att de varor som säljs i Stockholm är fria från förbjudna ämnen och att farliga kemiska substanser undviks.

*Avfallstillsyn:* Enligt de svenska miljömålen anges att minst 35 % av matavfallet ska samlas in för biologisk behandling vilket även återges i det regionala och lokala miljömålen. För God bebyggd miljö - mål och delmål för avfall (2005–2015) framgår bl.a. att senast år 2010 ska minst 35 % av matavfallet från hushåll, restauranger, storkök och butiker återvinnas genom biologisk behandling. Det är därför viktigt att öka tillsynsinsatserna på avfallssidan för att öka mängden matavfall till behandling.

*Märkning av livsmedel;* Livsmedelskontrollen kommer under 2012 att genomföra ett projekt omfattande märkning och innehåll i valda produktgrupper av kosttillskott. Tidigare har konstaterats att det finns stora brister i den information som ska finnas på förpackningarna.

*Specialkost i skolkök:* Livsmedelskontrollen kommer under 2012 att genomföra ett projekt omfattande såväl kontroll av hanteringen av allergener som provtagning. Tidigare projekt har visat på att hanteringen i allmänhet skötts på ett tillfredställande sätt men att hanteringen förtjänar fortsatt fokus då den är komplex. Slutmålet är att ytterligare förbättra hanteringen så att konsumenter i behov av specialkost tillförsäkras säkra livsmedel.

Nämndens projekt- och programverksamhet är ett viktigt redskap för stadens miljöpolitik och kan långsiktigt driva förändrings- och utvecklingsarbete. Nämndens programområden är alla viktiga delar i stadens miljöpolitik. Här kan nämnas klimatarbetet inkl energieffektiviseringen, miljöbilsprojekten, arbetet mot buller och arbetet med vattenprogrammet för god vattenstatus.

Enheterna Miljöanalys och SLB analys bistår med viktiga faktaunderlag och kunskapsuppbyggnad. Verksamheten utgör ett viktigt stöd för stadens miljöprogramarbete och är hörnspelaren i stadens information om miljöfrågor genom Miljöbarometern.

Av KF:s indikatorer nedan avser några miljöförvaltningens egna förhållanden medan andra avser hela staden och där miljöförvaltningen svarar för uppföljningen.

| KF:s indikatorer                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Årsmål | KF:s årsmål                   | Periodicitet |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|-------------------------------|--------------|
| Andel dubbdäck<br>Kommentar: Indikatorn avser endast miljöförvaltningens interna förhållanden och avser andel fordon som använder odubbade vinterdäck.                                                                                                                                                      | 100 %  | tas fram av nämnden/styrelsen | År           |
| Andel elbilar                                                                                                                                                                                                                                                                                               | 8 %    | öka                           | År           |
| Andel flerbostadsfastigheter i staden (totalt) som har radonhalt under riktvärdet 200 Bq/m <sup>3</sup> luft.<br><br>Kommentar: Indikatorn avser andel flerbostadshusfastigheter i staden (totalt) som är kontrollerade avseende radon och har radonvärden under riktvärdet 200 Bq/m <sup>3</sup> luft i %. | 43 %   | fastställs 2012               | År           |
| Andel miljöbilar i stadens bilflotta                                                                                                                                                                                                                                                                        | 100 %  | 100 %                         | Månad        |
| Andel miljöbränslen i stadens miljöbilar                                                                                                                                                                                                                                                                    | 100 %  | tas fram av nämnden/styrelsen | Halvår       |
| Andel relevanta upphandlingar av varor och produkter där krav ställts på att miljö- och hälsofarliga ämnen inte ingår                                                                                                                                                                                       | 100 %  | fastställs 2012               | År           |

| KF:s indikatorer                                                                                                                                                                       | Årsmål     | KF:s årsmål         | Periodicitet |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|---------------------|--------------|
| Antal dygn över normvärdet för kvävedioxid i luft                                                                                                                                      | 0 dygn     | 0                   | År           |
| Antal dygn över normvärdet för PM 10 i luft                                                                                                                                            | 0 dygn     | 0                   | År           |
| Total fosforhalt i sjöar                                                                                                                                                               | 83 %       | 83 %                | År           |
| Växthusgasutsläpp per stockholmare                                                                                                                                                     | 3,3 ton    | 3,3 ton/inv         | År           |
| Andel ventilationssystem med godkänd obligatorisk ventilationskontroll (ovk) i bostäder                                                                                                |            | tas fram av nämnden | År           |
| Kommentarer:<br>Förvaltningen saknar för närvarande nödvändiga uppgifter för att kunna ange ett målvärde och avvaktar tills stadens miljöprogram fastställs och data finns att tillgå. |            |                     |              |
| KF:s aktiviteter                                                                                                                                                                       | Startdatum | Slutdatum           |              |
| Ta fram och besluta om miljöhandlingsplan utifrån Stockholms miljöprogram 2012-2015                                                                                                    | 2012-01-01 | 2012-12-31          |              |

**NÄMNDMÅL:**
**1.3.1 Genom MHN:s expertkompetens utveckla stadens miljöarbete och bidra till att målen i Stockholms miljöprogram och andra program uppfylls och följs upp.**

Förvaltningschefen deltar i styrgruppen för MSL, regionala miljömålsrådet som under ledning av Länsstyrelsen utformar förslag till nya regionala miljömål, styrgruppen för att utforma nya åtgärdsprogram för PM10 och NO2, den regionala miljögruppen, SKL:s miljöchefsgrupp, styrgruppen för Norra Djurgårdsstaden m m.

Bevaka och utveckla MHN:s och stadens intressen i externa miljö- natur- och vattenvårdssamarbeten.

Som representant för MHN och Stockholms stad deltar förvaltningen i olika externa samarbetsformer för att utveckla arbetet och bevaka nämndens och stadens miljö-, energi-, natur- och vattenvårdsintressen. Dessa framgår nedan:

- Arbetsgruppen för OECD Green Cities Programme.
- Bällstaågruppen.
- Igelbäcksgruppen.
- Det kommunövergripande samarbetet kring Brunnsviken.
- Kustvattenvårdsförbundet.
- Mälarens vattenvårdsförbund.
- Naturvårdsverkets referensgrupp för screening av miljögifter.
- Nätverket Sveriges Ekokommuner.

- Regional samverkansgrupp för vidareutveckling av Green Matrix.
- Stadens Naturvårdsnätverk.
- Delta i storstadsdialog och samarbete med Malmö, Göteborg och Helsingfors stad.
- Södertörnsekologerna.
- Tyresåns Vattenvårdsförbund.
- Det nationella nätverket Naturens År.
- Utveckla samarbetet kring kemikaliefrågor på kommunal nivå, både nationellt och internationellt.

**Bidra till att målen i Stockholms miljöprogram uppfylls och följs upp.**

Genom miljöövervakning, utredningar och undersökningar tas fakta fram om miljön som underlag för prioriteringar inom stadens miljö- och naturvårdsarbete. En slutredovisning av stadens miljöprogram 2008 - 2011 kommer att genomföras under första tertialet 2012. I stadens miljöprogram 2012 - 2015 har MHN eget eller delat uppföljningsansvar för huvuddelen av delmålen. Indikatorer för uppföljning av delmål som MHN ansvarar för, ska tas fram och beslutas om under 2012. Uppföljningen av miljöprogrammet 2012 - 2015 kommer enligt beslut i budgeten att ske årligen i ett separat ärende till kommunfullmäktige. Miljöanalysenheten samordnar och redovisar insatser från förvaltningens avdelningar.

**Aktiviteter:**

- Bistå i framtagandet av en årlig redovisning av arbetet med miljöprogrammet.
- Samordning, uppföljning och kommunikation av miljöprogrammets delmål som berör MHN.

**Samla miljöförvaltningens mätdata i en databas för miljöinformation.**

Syftet med projektet är att samla miljöförvaltningens mätdata i en gemensam lagringsmiljö med möjlighet för publicering via elektroniska tjänster. Lagringsmiljön ska ge möjlighet till att från miljöförvaltningen, utan avancerade programvaror, kunna nyttja lagrade mätdata, dels i tabell-, dels i geografisk form. Mätdata ska kunna publiceras via stadens gemensamma portal för geografiska tjänster. Mätdata ska också kunna publiceras via elektroniska tjänster.

**Aktiviteter:**

- Inventera befintliga mätdata och besluta om lämplig lagringsmiljö.
- Påbörja utvecklingen av lämplig lagringsmiljö och överföra aktuell mätdata.

### Bidra till stadens internationella miljöarbete.

Miljöanalysenheten samordnar förvaltningens internationella miljöarbete och bidrar aktivt till stadens Eurocities-arbete genom att delta och bidra med stadens erfarenheter i forummöten och arbetsgrupper. Enheten presenterar också stadens miljöarbete för internationella grupper.

#### Aktiviteter:

- Delta i Stadens internationella nätverk.
- Samordna förvaltningens internationella miljöarbete och aktivt bidra till Eurocities nätverket.

### Stödja arbetet med miljötillsyn, klimatanpassning, miljömål, planhandläggning mm

Miljöanalysenheten utgör en expertfunktion som på eget initiativ eller på uppdrag av MHN och kommunledningen genomför utredningar, besvarar remisser som rör miljöövervakning, miljömål, påverkan, tillståndet i miljön m.m. Exempelvis ansökningar för extern finansiering av projekt och att ta fram badvattenprofiler för stadens EU-bad.

#### Aktiviteter:

- Bistå i arbetet med att utreda och bilda nya naturreservat.
- Expertfunktion vid förfrågningar från allmänhet, kollegor och företag.
- Implementera erfarenheter från Miljöanalys kemikaliearbete i Miljöprofilområdena.
- Informera om miljögiftsprojekt där förvaltningen deltagit, ScorePP.
- Inleda arbetet med att utveckla en kemikaliestrategi.
- Stödja tillsynen i arbetet med kemikalier i varor.
- Bidra till att varor som säljs i staden inte innehåller farliga kemikalier däribland allergiframkallande. (Mål 1 Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2011 - 2016).

### Stödja förvaltningar och bolag vid upphandlingar

Åtagandet innebär att bidra med kunskap och underlag vid framtagande av miljökrav för upphandlingar.

#### Aktivitet:

- Etablera samarbete med serviceförvaltningen för att utveckla arbetet med upphandlingsstöd i kemikaliefrågor.
- Medverka som upphandlingsstöd för förvaltningar och bolag när det gäller kemikalier i varor.

Utveckla Stockholms Kemikalieforum.

Åtagandet ska ge ökad kunskap om kemikalier i varor bland stadens företag.

Aktivitet:

- Utveckla samarbetet med näringslivet om kemikalier i varor.

#### NÄMNDMÅL:

#### **1.3.2 Alla flerbostadsfastigheter, skolor och förskolor i staden ska vara kontrollerade avseende radon och ha radonvärden under riktvärdet 200 Bq /m<sup>3</sup> luft.**

Målet omfattar flerbostadshus i Stockholm stad som kontrollerats avseende radon och har en radonhalt lägre än 200 Bq/m<sup>3</sup>, och syftar till en uppföljning av det nationella miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö och delmålet God inomhusmiljö. Det bör tilläggas att motsvarande KF-mål är något missvisande till sin utformning men torde avse andelen fastigheter som är kontrollerade och åtgärdade med avseende på radon.

| Nämndens indikatorer                                                                                                                                                    | Årsmål | Periodicitet |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|--------------|
| 6.2.1 Andel flerbostadsfastigheter i staden (totalt) som är kontrollerade avseende radon och har radonvärden under riktvärdet 200 Bq/m <sup>3</sup> luft i %.           | 43 %   | Tertial      |
| 6.2.2. Andel flerbostadsfastigheter i de kommunala bostadsbolagen som har kontrollerats avseende radon och har radonvärden under riktvärdet 200 Bq/m <sup>3</sup> luft. | 85 %   | Tertial      |
| 6.2.3. Andel förskolor och skolor som har kontrollerats avseende radon och har radonvärden under 200 Bq/m <sup>3</sup> luft.                                            | 75 %   | Tertial      |

#### NÄMNDMÅL:

#### **1.3.3 Bättre miljö och hälsa genom ökade effekter av tillsyn**

Under detta mål tas samtliga tre nämndmål som berör tillsynen upp för att få bättre överblick och sammanhang i presentationen av tillsynen. Att separata nämndmål finns kvar betonar respektive måls viktiga aspekter på tillsynen och ger möjlighet till att uttryckligen ange måluppfyllelse. Under de övriga tillsynsmålen hänvisas till detta mål. Tillsynsplanen i bilaga 2.2 preciserar tillsynens inriktning, omfattning och delar av de förväntade effekterna.

De tre mål som tas upp här är:

*Bättre miljö och hälsa genom ökade effekter av tillsyn:* målet syftar på tillsynens inriktning och förväntade effekter. Redogörelsen nedan sker efter lagstiftning, ansvarig tillsynsavdelning och område/bransch. Nämnden vill få

en ökad resultatorientering genom att ta fram nyckelindikatorer som ska visa på effekter av tillsynen eller tillståndet inom olika branscher. Dessa framgår av tillsynsplanen i bilaga 2.2.

*Utföra tillsyn motsvarande avgiften:* Taxan är satt enligt självkostnadsprincipen och den avgift som företag betalar för tillsyn ska i stort motsvara den tillsyn som man också får. Taxan har diskonterat en effektivitetsökning eftersom den bygger på effektivitetsökning som ingår i timpriset. I den mån ytterligare effektiviseringar sker, måste timpriset sänkas. Samtliga företag i en bransch kan ofta inte räkna med tillsyn under ett år om man betalar en fast årlig avgift men branschen och företagen ska täckas av under en lite längre tidsperiod av några år, allt beroende på behov och de bedömningar som görs för branschen. I de fall tillsynen bedrivs med sk. timavgift motsvarar faktureringen direkt den nedlagda debiterbara tiden. För varje lagavsnitt kommenteras de timmar som ska utföras. Detaljerade branschvisa uppgifter framgår av tillsynsplanen.

*Snabb och effektiv service:* Tillsynen berör tusentals verksamhetsutövare i staden och servicen är en viktig aspekt. Nämnden har fått goda omdömen i flera undersökningar (NKI) och följer sedan flera upp punktligheten i vissa typer av ärenden, så kallade punktlighetsmål. Punktlighetsmålen framgår som indikatorer. Genom webbenkäter följs rutinmässigt upp hur tillsynen uppfattas av verksamhetsutövarna. Webbenkäten är också en möjlighet för verksamhetsutövare med funktionsnedsättning, att framföra synpunkter på hur miljöförvaltningens verksamhet kan förbättras.

## **TILLSYN ENLIGT MILJÖBALKEN (MB)**

### **7 Kap MB Skyddade områden, avdelningen Plan och miljö**

Tillsyn av kommunalt skyddade naturområden, varav det i staden finns åtta stycken. I tillsynsarbetet kontrolleras efterlevnaden av syften, föreskrifter, dispenser och andra beslut som fattats med stöd av miljöbalken. Under 2012 tillkommer arbete med det interimistiska skydd av Nationalstadsparkens träd som beslutats gälla under tre år samt säkerställande av tre nya reservat, Årstaskogen, Älvsjöskogen och område vid Kyrkhamn. För arbetet används totalt cirka 1 550 timmar varav cirka 1 170 timmar debiteras.

### **9 Kap MB, Miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd**

Tillsynen inom kapitel 9 utövas både av avdelningen för Plan och miljö och avdelningen för Hälsoskydd. Avdelningen för Plan och miljö bedriver tillsyn inom 20 tillsynsområden. För tillsynsarbetet används totalt cirka 17 850 timmar varav cirka 10 950 timmar debiteras. Avdelningen Hälsoskydd bedriver här tillsyn inom 15 områden. För detta används drygt 35 400 timmar varav cirka 17 650 timmar debiteras verksamhetsutövare.

### Avdelningen Plan och miljö

Granskning/inspektion av miljöarbete och egenkontroll för att minska miljöpåverkan i verksamheterna. För varje bransch upprättas årsvis tillsynsplan där det framgår vilka aktiviteter som ska genomföras gentemot objekten. Variationen mellan branscherna är stor och tillsynsfrekvens för de enskilda objekten kan variera från flera gånger per år till ett besök vart 3-4 år.

### **Vägrafik**

Inom tillsynen av vägrafik bedöms ökade insatser krävas för att miljö kvalitetsnormer för luft ska klaras. De åtgärder som hittills vidtagits för att normerna ska uppnås har inte varit tillräckliga. Ett nytt åtgärdsprogram för luft, för kvävedioxid och partiklar, ska tas fram under året. Förvaltningen deltar i det arbetet. Det finns även en miljö kvalitetsnorm för buller men den utgör inte en gränsvärdesnorm på motsvarande sätt som för luft. Enligt förordning (2004:675) om omgivningsbuller ska buller kartläggas och ett åtgärdsprogram fastställas och syftar till att omgivningsbuller inte ska medföra skadliga effekter på människors hälsa. Gällande riktvärden för buller utomhus överskrider fortfarande i mycket stor omfattning och påverkar människors hälsa även om ett omfattande åtgärdsprogram de senaste decennierna bidragit till lägre inomhusnivåer i de värst utsatta bostäderna.

De åtgärder utifrån åtgärdsprogrammet mot buller som hittills vidtagits för att uppfylla syftet med förordningen om omgivningsbuller har därför inte varit tillräckliga. Ett arbete med revidering av befintligt åtgärdsprogram inleds under året. Intentionen från förvaltningens sida är att åtgärdsprogrammet i större utsträckning bör fokusera på uppföljningsbara åtgärder än befintligt program. Bland annat behövs såväl fortsatt utveckling och användning av källåtgärder såsom lågbullrande beläggningar samt lokala insatser vid särskilt utsatta platser som att vägnas akustiska egenskaper beaktas i det dagliga drift- och underhållsarbetet.

### **Depåer och transportföretag**

I Stockholm finns 14 depåer för underhåll av bussar och tåg. De flesta depåerna har större fordonstvättar och verkstäder. De viktigaste miljöfrågorna är kemikalier och bränslen samt utsläpp till vatten. Anläggningarna genererar även buller och klagomål från boende i närliggande bostäder inkommer till förvaltningen. Ansvariga verksamhetsutövare är SL:s entreprenörer. Nya verksamhetsutövare tillkommer relativt ofta då SL upphandlar entreprenörer. Förvaltningen får i samband med entreprenörsbyten lägga relativt mycket tillsynstid på information och rådgivning till de nya entreprenörerna för att stärka deras egenkontroll. När det gäller transportföretag finns det relativt få verksamheter i Stockholm. Tillsynen inriktar sig framför allt på företagens egenkontroll för att minska utsläpp till luft (kvävedioxider, partiklar och koldioxid) och uppkomst av buller. Vid inspektioner ges också information om möjligheter att införskaffa miljöfordon.

## Motorbanor

I Stockholm finns sex motorbanor som nämnden har tillsyn över, tre inomhus och tre utomhus. Den viktigaste miljöfrågan för dessa verksamheter är buller till omgivningen och då framförallt från de två större utomhusverksamheterna i Hansta naturreservat och på Gubbängens speedwaybana. 2010 fattade nämnden beslut om, att förutom träningsverksamhet, tillåta Järva Motorklubb att bedriva tävlingsverksamhet i Hansta. Beslutet har överklagats och är under prövning hos Länsstyrelsen. Samma sak gäller nämndens beslut att godta anmälan om fortsatt speedwayverksamhet på Gubbängens IP. För motorcrossverksamheten i Hansta naturreservat inriktas tillsynen särskilt mot skyddsåtgärder i motorklubbens egenkontroll för att minska störningar i det känsliga område där verksamheten bedrivs.

## Spårtrafik

Tillsyn bedrivs över befintliga spårtrafikanläggningar omfattande totalt ca 15 mil spår (Trafikverket och SL). Tillsynen kommer att prioriteras även i fortsättningen för att minska dess påverkan på stockholmarna vad gäller i första hand buller. Fortfarande utsätts ca 50 000 stockholmare för höga bullernivåer från spårtrafiken. Även luftföroreningar i tunnelmiljö och vibrationer är områden som tas omhand i tillsynen kopplade till spårtrafiken.

## Flyg

I tillsynen på Bromma flygplats prioriteras buller samt utsläpp till luft, mark och vatten. Tillsynen kan komma att öka i betydande grad nu när slutgiltiga villkor beslutats av Högsta domstolen främst avseende bullerisoleringsåtgärder för berörda fastigheter. Förvaltningen följer upp att beslutade villkor efterlevs.

## Hamn och sjöfart

Verksamheterna inom branschen består av tillståndspliktiga hamnar/kajer som kan ta emot fartyg med större bruttodräktighet än 1350 ton. För närvarande finns det fyra stycken sådana hamnar som tillhör Stockholms Hamn AB samt en tillfällig hamn i Hjorthagen som Exploateringskontoret tagit i bruk. Under 2012 kommer även en tillfällig hamn i Sättra (planeras att tas i bruk under byggtiden av Förbifarten) att tillståndsprövas. På Skeppsholmen och Riddarholmen finns det även hamnar/ kajer som inte är tillståndspliktiga som ägs av Statens Fastighetsverk. Tillsyn bedrivs även mot rederier och annan kommersiell båttrafik. Bullerstörningar till omgivningen är den mest prioriterade frågan för tillsynen. Tillsynen för de hamndelar har tillståndsprövats inriktas framförallt mot, utöver bullerstörningar, villkorsefterlevnad för dagvatten utsläpp, kemikalie och avfallshantering. Nämnden har också som tillsynsmyndighet ansvar för utformning av de närmare bullerreglerna som skall gälla för hamnen i Värtan.

## Exploateringsprojekt

Stockholm är en starkt växande stad med många pågående exploateringsprojekt som t.ex. byggande av Citybanan, Norra länken, Norra stationsområdet, Förbifarten, nya E18 Hjulsta – Kista, förberedelse för ombyggnad av Slussen samt byggen av nya bostadsområden. Prioriterade frågor är bullerstörningar, hantering av markföroreningar, rening av länshållningsvatten, kemikalie och bränslehantering, de mycket omfattande transporterna till och från verksamheterna samt kontroll av att arbetena sker inom gällande arbetstider för att minska störningarna till omgivningen. Tillsynen sker dels genom regelbundna möten med de större projektens miljöorganisationer och dels genom riktade inspektioner hos byggherrarnas entreprenörer ute på arbetsplatserna.

## Energianläggningar

I branschen ingår ett trettiotal verksamheter. De större energiproduktionsanläggningarna som är kopplade till fjärrvärmenätet (A-anläggningar, B-anläggningar), men även mindre olje- och fastbränslepannor (C-anläggningar och U-anläggningar) ingår i branschen liksom biogasproduktionsanläggningar. Därutöver ingår ett distributionsnät för stadsgas samt anmälningspliktiga värmepumpar med en effekt över 10 MW. Spaltgasverket är under avveckling och har ersatts med blandstationer för naturgas/biogas i Mårtensdal och Högdalen. Fjärrkylanläggningarna är ofta samlokaliserade med fjärrvärmeanläggningarna och ingår därför i branschens tillsynsansvar. Kraftledningar och jordförlagda elkablar ingår också i branschen, liksom distributionsnäten för fjärrvärme och fjärrkyla. Framtida eventuella vindkraftsanläggningar kommer att ingå. De viktigaste frågorna för tillsynen är att verka för att utsläpp till luft, mark och vatten från verksamheterna begränsas och att verksamheterna bedrivs så energieffektivt som möjligt.

## Energianvändning i fastigheter

I Stockholm finns ca 500 – 600 flerfamiljsfastigheter med oljeeldning, antingen som enda energikälla eller som spets till värmepumpar. Det senare blir allt vanligare. Tillsynen hos dessa fastighetsägare utgår från skötsel av pannrum för att förebygga risk för läckage från cisterner och pannor samt egenkontrollen för inomhusmiljö och minskad energianvändning. Tillsynen koordineras med Hälso- och skyddsavdelningens tillsyn över fastighetsägares egenkontroll. I samband med tillsynen ges information om möjlighet att få energirådgivning från den kommunala energirådgivningen.

En viktig principiell fråga om kontroll av verksamheters energianvändning ingår i tillsynen prövas för närvarande av Mark- och miljööverdomstolen.

## Avfall

Målet för tillsynen är att nå en miljöeffektiv avfallshantering, att hushålla med våra resurser och även begränsa klimatpåverkan. EU:s avfallshierarki utgör grunden för avfallslagstiftningen.

En god och miljöriktig hantering av avfall är nödvändig för att minska spridningen av farliga ämnen, som t.ex. bromerade flamskyddsmedel, PCB, bly och kvicksilver och nå målet Giftfri miljö. Att minska spridningen av CFC som finns i visst avfall har även bäring mot målet Skyddande ozonskikt.

#### **Kemisk industri, inkl läkemedel**

Läkemedels-, färg- och kemikalietillverkning tillverkar och hanterar stora volymer riskkemikalier. Förutom villkorskontroll, är tillsynen koncentrerad på hantering och förvaring av kemikalier, företagens egenkontroll samt uppföljning av tidigare kända brister som framkommit vid inspektioner, insända rapporter samt genomgång av verksamhetens egenkontroll. Många av företagen genomför sk periodiska besiktningar där förvaltningen deltar. En del av företagen är stora energiförbrukare och transportintensiva.

#### **Grafiker**

Utsläpp av lösningsmedel bidrar till bildningen av marknära ozon och växthusgaser. Vattenutsläppen påverkar funktionen hos reningsverken och slamkvaliteten. Lokalt är det buller och lösningsmedelslukt som utgör den största risken för påverkan på människors hälsa. Den omfattande kemikalie- och avfallshanteringen utgör, om den inte sköts rätt, risker för människors hälsa och miljö.

#### **Verkstad/elektronik/mönsterkort**

Många av de tillstånds- och anmälningspliktiga verksamheterna arbetar aktivt med att identifiera utfasnings- och/eller riskminskningsämnen som används i produktionen. Flera av dem har också bytt ut kemiska produkter där det finns mer miljö- och hälsovänliga alternativ. Under 2012 kommer det att vara fortsatt fokus på de verksamheter som ännu inte har en godtagbar kemikalieförteckning och som inte tagit reda på om använder utfasnings- och/eller riskminskningsämnen. Det är viktigt att höja kunskapsnivån om kemikalier hos dessa företag.

#### **Verkstäder, U-verksamheter**

Många av verkstäderna, främst bilverkstäder, är små och konjunkturkänsliga företag som ofta byter ägare. Under 2012 fortsätter tillsynen som tidigare, med ambitionen att den ska omfatta cirka 100 små verkstäder.

#### **Kemtvättar/tvätterier**

Tillsynen över tvättar är främst inriktad på förebyggande åtgärder och sker genom kontroll av kemikalie- och avfallshanteringen samt av verksamhetsutövarnas egenkontroll. Genom de årliga rapporterna har förvaltningen kontroll på kemtvättarnas användning av perkloretylen och efterlevnaden av de föreskrifter som gäller för utsläpp av flyktiga organiska ämnen (VOC). Förvaltningen får också in uppgifter om uppkommen avfallsmängd.

### Bensinstationer/biltvätt

Tillsynen kommer fortsatt främst vara inriktad på kontroll och uppföljning av kvalitén på tvättvattnet. I övrigt kommer arbete att ske med att förbättra företagens egenkontroll samt att kontrollera hantering och förvaring av kemikalier och avfall samt arbete med energieffektivisering.

### Kross/betong/asfalt

Tillsynen fokuseras idag på verksamheternas egenkontroll. En bristande egenkontroll kan lätt medföra att omgivningen utsätts damm och buller från verksamheterna. För de tillfälliga bergkrossarna, som blir vanliga när många stora byggen är i gång, är lokaliseringsfrågan den viktigaste.

### Avloppsreningsverk

De centrala frågorna att arbeta med är:

- att minska bräddningarna från avloppsnätet, i synnerhet till smårecipienterna och till den del av Mälaren som ligger inom vattenskyddsområdet för östra Mälaren.
- att öka gasproduktionen genom att öka mängden rotat organiskt material,
- att slamkvalitén uppfyller kraven för spridning på jordbruksmark,
- att tillse att kraven i vattendirektivet innehålls,
- att arbetet med energieffektiviseringen fortskrider och
- att egenkontrollen utvecklas.

### Livsmedelsindustri

För branschen gäller att verksamheterna bidrar med miljöpåverkan genom till exempelvis utsläpp till vatten och luft, buller, energiförbrukning, transporter, avfall samt kemikalie- och köldmedieanvändning.

### Oljehamnen

Oljehamnen har under en tid stått under ett nedläggningshot som inneburit att verksamheterna endast haft kontrakt t o m 2011. Det har inneburit att flera av de företag som tillståndsprövat sig har fått tidsbegränsade tillstånd som löper ut 2011. Kontrakten är nu förlängda till 2019 vilket medför att flera företag ansöker om nya tillstånd. Under 2012, precis som gällt för år 2011, kommer därför mycket tid att läggas på tillståndsremisser etc.

### Avdelningen Hälsoskydd

Inom vissa områden bedrivs återkommande tillsyn t ex förskola/skola och bassängbad, medan tillsyn av andra områden sker i form av kampanjer, t ex tillsyn av hygienverksamheter och kosmetiska och hygieniska produkter. Hantering av olägenhetsärenden kopplade till boendemiljön och handläggning av värmepumpstillstånd är andra tillsynsområden.

## Bostäder

Tillsynen består i att hantera inkomna olägenhetsärenden och genom att driva ärendena undanröjs risk för olägenhet för människors hälsa. De störningar som förekommer mest är i nämnd ordning; buller, lukt och fukt/ventilation. Cirka 700 olägenhetsärenden handläggs varje år.

## Skola och förskola

Sedan 2006 bedrivs riktad tillsyn av förskolor och skolor med inriktning mot inomhusmiljö och hygien. Efter 2012 kommer avdelningen att ha gått igenom hela Stockholms stads bestånd av förskolor, grundskolor och gymnasieskolor. Under året kommer den nuvarande arbetsformen att utvärderas. På grund av den ökade befolkning i staden är behovet av nya skolor och förskolor fortsatt stort. Detta innebär att avdelningen utöver den riktade tillsynen, kommer att handlägga fler anmälningar av nya och utökade verksamheter jämfört med tidigare år. Målsättningen är att verksamheterna ska ha en väl fungerande egenkontroll och att skolmiljön inte ska utgöra en risk för barnens/elevernas hälsa.

## Äldreboenden

Tillsyn kommer att ske under 2012 inom detta område. Mot bakgrund av de brister som framkommit i media rörande omsorgen på vissa äldreboende, finns skäl att även kontrollera hur verksamheten bedrivs från miljö- och hälsoskyddssynpunkt.

## Fastigheter

Den riktade tillsynen till fastighetsägare kommer att fortsätta i samma omfattning som tidigare år. Två olika arbetssätt kommer att användas. Dels den ursprungliga metodiken där förvaltningen går igenom egenkontrollen genom ett bokat besök hos fastighetsägaren med genomgång av inre och yttre delar av fastigheten; och dels den nya metodiken som utgår från att förvaltningen kontaktar de boende samtidigt som förvaltningen kontaktar fastighetsägaren och agerar utifrån de brister i boendemiljön som hyresgästerna uppger. Det senare arbetssättet är relevant där vi misstänker stora brister i inomhusmiljön men där vetskapen om dessa brister inte når oss på vanligt sätt.

## Restauranger och evenemang

Riktad tillsyn på ett mindre antal restauranger, främst de som är lokaliserade nära bostäder, med avseende på egenkontrollen enligt ny urvalsmetod. Uppföljning av höga ljudnivåmätningar på de evenemang som överskred gällande riktvärden. Planering, samråd och tillsyn med polisen, trafikkontoret och socialförvaltningen gällande störningar från uteserveringar.

## Alkoholremisser

Under 2012 kommer ca 500 remisser om alkoholutskänkningstillstånd och 5-10 ljudisoleringsprotokoll från Socialförvaltningen att besvaras. Detta sker utifrån

miljöbalken och risken för störningar hos närboende. Störningarna är främst i form av buller från musikanläggningar och gäster men också från tobaksrökning intill entréerna. Avstånd till närboende, närområdets karaktär och restaurangfastighetens ljudisolering är ett par faktorer som är av betydelse. Miljö- och hälsoskyddsnämnden har ett stort inflytande på den slutliga tiden som sätts för restaurangverksamheternas utskänkningstider.

#### **Telefonsamtal och e-post från allmänheten. (Kontaktcenter och direktservice)**

Till Kontaktcenter inkommer ca 17 000 samtal per år från medborgare och verksamhetsutövare. Cirka 20 % av dessa vidarekopplas till Hälsoskyddsavdelningens interna kundtjänst, Direktservice som bemannas av tre inspektörer varje dag. Här startas olägenhetsärenden, de handläggs och en del avslutas också här. De ärenden som kräver mer handläggning delas ut på avdelningen och drivs vidare av utsedd handläggare fram till avslut. Cirka 3000 mail besvaras i DS per år. Genom e-tjänsten Anmälan om missförhållanden kommer ett hundratal klagomålsärenden in per år.

#### **Bassängbad**

Under året fortsätter arbetet med inspektioner av stadens badanläggningar. I tillsynsarbetet ingår även kontroll av vattenkvaliteten genom granskning av inkommande analysrapporter från anläggningarnas egen vattenprovtagning. Målsättningen är att alla verksamhetsutövare med bassängbad ska ha väl fungerande egenkontroll som säkerställer en god vattenkvalitet och god miljö för övrigt

#### **Hygienverksamheter**

Antalet nya verksamheter ökar. Tillsynen under 2012 kommer i huvudsak att inriktas mot handläggning av nyanmälda verksamheter och deltagande i Socialstyrelsens nationella tillsynsprojekt riktat till piercare och tatuerare. Målsättningen är att alla verksamhetsutövare ska ha en väl fungerande egenkontroll och att ingen ska utsättas för hälsorisker i samband med stickande eller skärande behandlingar.

#### **Plaskdammar**

Under året kommer uppföljning ske utifrån de två senaste årens intensiva tillsynsinsatser, där alla stadens plaskdammar har inspekterats och inventerats bland annat avseende teknisk status. I tillsynsarbetet ingår även kontroll av vattenkvaliteten vid dammarna genom granskning av inkommande analysrapporter. Avdelningen kommer även i år att arrangera en konferens för verksamhetsutövarna och andra berörda parter. Målsättningen är att alla stadsdelar ska ha en väl fungerande egenkontroll för plaskdammarna för att säkerställa en god vattenkvalitet.

#### **Radon**

Förhöjda radonhalter på över 200 Bq/m<sup>3</sup> utgör en olägenhet för människors hälsa och målet är att radonhalten i alla bostäder ska vara lägre än 200 Bq/m<sup>3</sup>

senast år 2020. För att uppnå detta mål bedriver miljö- och hälsoskyddsnämnden riktad tillsyn där man systematiskt går igenom egenkontrollen avseende radon hos samtliga fastighetsägare i Stockholm och vid behov förelägger dem att mäta respektive åtgärda förhöjda radongashalter. Eftersom intresset för radonmätningar är stort bland allmänheten erbjuder miljöförvaltningen även en sökfunktion för uppmätta radonhalter via en e-tjänst.

Nämnden bedriver även radontillsyn riktad till dem som ansvarar för skol- och förskolelokaler. Målet är även där att samtliga skolor och förskolor ska kontrolleras och ha en radongashalt lägre än 200 Bq/m<sup>3</sup> luft.

### Strandbad

Miljöförvaltningen kontrollerar, på uppdrag av stadsdelsförvaltningarna och två privata aktörer, den bakteriologiska badvattenkvaliteten vid Stockholms 29 officiella strandbad under sommaren, varav 17 är EU-bad. Vid vissa utvalda bad tas även prover på förekomst av cyanobakterier och alger.

### Enskilda avlopp

Miljöförvaltningen handlägger anmälningar, tillstånd och dispenser för olika typer av enskilda avlopp, främst i områden som inte omfattas av det kommunala VA-nätet. Det finns ca 300 enskilda avlopp och denna siffra sjunker för varje år allteftersom hushållen ansluter sig till det kommunala VA-nätet.

### Värmepumpar

Miljö- och hälsoskyddsnämnden behandlar årligen över 1 000 ansökningar om tillstånd för att inrätta bergvärmeanläggningar. De flesta ansökningar avser småhus, men andelen ansökningar som avser flerbostadsfastigheter ökar stadigt. Cirka 80 % av ansökningarna för småhus tas emot via en e-tjänst för värmepumpansökan.

## **10 Kap MB, Förorenade områden, avdelningen Plan och miljö**

Tillsynen avser fastigheter, byggnader, deponier eller mark som är så förorenad, att föroreningarna innebär risk för hälsa och miljö. Vanligt är att tillsynen initieras av att mark, som behöver tas i anspråk för byggande eller annan användning, befaras vara eller visar sig vara så förorenad att sanering krävs. Inom detta avsnitt utförs tillsyn totalt motsvarande cirka 4 420 timmar inom tre tillsynsområden varav cirka 3 328 timmar debiteras.

### PCB

Inom PCB-tillsynen ska säkerställas att de fastigheter, byggda 1956-73, som ännu inte inventerats genomför sådan inventering av PCB. Med de slutdatum som gäller för sanering, 30 juni 2014 respektive 2016, förväntas antalet anmälda saneringar öka. Handläggningen består av beslut efter anmälan, inspektion samt hantering av slutredovisning. Genom ändring av PCB-

förordningen ska även avlägsnandet av fogmassor med PCB-halt mellan 50 och 500 mg/kg anmälas.

#### Kvicksilver

Arbetet med att nå kvicksilverfria tandvårdslokaler bedrivs genom tillsyn av 50-60 verksamheter årligen. Om avskiljare saknas uppmanas verksamheten installera sådan/sådana. I arbetet ingår även att behandla anmälningar om sanering av kvicksilverhaltiga rör. I staden finns ca 450 registrerade tandläkare som betalar årlig tillsynsavgift. Tillsyn utövas också över krematorierna där kvicksilver i rökgaserna är den viktigaste frågan.

#### Förorenade områden

Tillsynen av förorenade områden består av granskning av upplysningar om upptäckt och/eller innehav av förorenad mark, tidiga samråd med verksamhetsutövare, beslut efter anmälan av sanering, inspektioner och granskning av slutrapporter. Tillsynen kan i stor utsträckning sägas vara händelsestyrd till följd av exploatering för ny markanvändning, främst bostäder, på mark som tidigare använts för industriella ändamål. En stor del av tillsynsarbetet i större exploateringsprojekt sker i form av rådgivning på planeringsstadiet, d.v.s. innan miljöbalkens krav på upplysning om markföroreningar eller saneringsanmälan inträtt.

#### **I 4 Kap MB, Kemiska produkter**

Tillsynen avser kemikalier i varor och produkter och området är under utveckling. Tillsynsansvaret delas med Kemikalieinspektionen och rådgivningen är emellanåt begränsad, t.ex. när tillsynen avser oönskade men likväl tillåtna kemikalier. Samarbete sker med Göteborg och Malmö kring dessa tillsynsaktiviteter. För tillsynsarbetet inom detta lagavsnitt används totalt 8 050 timmar varav ca. 5 000 timmar debiteras verksamhetsutövare inom tillsynsområden.

#### Avdelningen Plan och Miljö

##### Miljögifter i varor, systemtillsyn av detaljister

Tillsynen avser kemikalier i varor och produkter där varuområdet är under utveckling. Tillsynsansvaret delas med Kemikalieinspektionen och rådgivningen är emellanåt begränsad. T.ex. när tillsynen avser oönskade men likväl tillåtna kemikalier. Samarbete sker med Göteborg och Malmö kring dessa tillsynsaktiviteter. Ambitionen är att utveckla tillsynen och att på sikt bedriva återkommande tillsyn mot de verksamheter som saluför kemiska produkter och varor. Under året klarläggs också – förhoppningsvis – förutsättningarna för kommunerna att ta över tillsynsansvar över primärleverantörer av kemiska produkter.

Avdelningen Hälsoskydd**Köldmedier**

Miljö- och hälsoskyddsnämnden tar årligen emot cirka 1 900 årsrapporter från köldmedieanläggningar såsom kylar, frysar och luftkonditioneringsanläggningar. Målet för 2012 är att huvuddelen av årsrapporterna ska lämnas in via den nyligen lanserade e-tjänsten. Målet är också att genomföra informations- och tillsynsinsatser i syfte att öka antalet verksamhetsutövare som uppfyller kraven på kontroll och rapportering men även i syfte att minska läckage och främja konvertering till bättre miljöval.

**Kosmetiska och hygieniska produkter**

För att säkerställa att förbjudna ämnen i kosmetiska och hygieniska produkter inte förekommer i detaljhandeln, genomför miljö- och hälsoskyddsnämnden riktad tillsyn. Under 2012 prioriteras tillsyn av apotek som har utökat sitt sortiment av just kosmetiska- och hygieniska artiklar.

**Cisterner**

Tillsynen består av handläggning av inkomna rapporter om cisterner som tagits ur bruk och viss riktad tillsyn gällande kontrollrapporter med bestämda intervall på 3, 6 och 12 år. Alla cisternägare ska ha en väl fungerande egenkontroll så att olja inte läcker ut. Antalet cisterner som tas ur bruk ökar för varje år eftersom hushållen konverterar till annan energikälla. Antalet registrerade cisterner i Stockholm är för närvarande 1 469 stycken.

**I 5 Kap MB, Avfall.**

Miljöbalkens kapitel 15 handlar om avfall och producentansvar. Alla verksamheter som ger upphov till avfall ska följa EU:s avfallshierarki och ha en fungerande egenkontroll för att minska miljöpåverkan och risken för störning. Totalt planeras 4 500 timmar läggas ner, varav cirka 2 000 debiteras verksamhetsutövare.

Avdelningen Plan och Miljö

Avfallsanläggningar ingår i tillsynen enligt 9 kap miljöbalken och aktiviteterna inom tillsynen enligt 15 kap, miljöbalken handlar om hantering av avfall i andra sammanhang. Det kan t.ex. gälla tillsyn över rivningar, med tonvikt på hanteringen av farligt avfall, eller hantering av elektronikavfall i radiohandeln. Förvaltningens arbete med gränsöverskridande avfallstransporter hamnar också under denna rubrik.

Inom området genomförs också inventeringar av industriområden etc. utifrån de behov, t.ex. skydd av vattenförekomster, som identifieras av förvaltningens miljöövervakning. Stor del av den avsatta tiden åtgår till funktionen som intern branschexpert samt att svara på frågor från såväl allmänhet som andra kommuner m.fl.

## Kampanj bygg- och rivningsverksamhet

Tillsynen över hur farligt avfall som uppkommer i samband med rivningar hanteras fortsätter. Många farliga ämnen finns inbyggda i våra fastigheter och det är viktigt att dessa identifieras och tas omhand på ett bra sätt. Ett exempel på rivningsavfall som vi vet hanteras fel är isolermaterial med CFC. Det ska hanteras som farligt avfall men deponeras oftast. Ytterligare information om vad som gäller för denna typ av avfall behövs. I den nya plan- och bygglagen ges stadsbyggnadsnämnden ett ökat ansvar vad gäller att ta in och följa upp det farliga avfallet vid rivning och det är viktigt att samordningen/ansvarsfördelningen mellan nämnder/förvaltningar tydliggörs.

## Övrigt arbete med avfall

Övrigt arbete med avfall består till stor del av rådgivning till allmänhet, företag, internt inom förvaltningen etc. Interna och externa remisser behandlas under denna rubrik. Andra aktiviteter är inventering av avfallshantering i industriområden, tillsyn över gränsöverskridande avfallstransporter. De senaste två åren har också mycket tid fått läggas på det speciella avfallet snö.

## Avdelningen Hälsoskydd

### Avfall

Under 2012 kommer tillsynen bl.a. att bestå av kontroll av entreprenörer som transporterar grovavfall och brännbart avfall utan att vara upphandlade av kommunen. Kontroll av restauranger, storkök, producenter, butiker med mycket matavfall. Förvaltningen planerar att genomföra en informationskampanj tillsammans med trafikkontoret och Stockholm Vatten om matavfallsinsamling. Hälsoskydd kommer också att handlägga inkomna anmälan om komposter, dispenser för bl.a. kärlplacering enligt renhållningsordningen, samt klagomål på bristfällig avfallshantering.”

### Återvinningsstationer

Tillsyn utövas över stadens ca 265 återvinningsstationer (ÅVS) som alla driftas av FTI (Förpacknings- och tidningsinsamlingen). Tillsynens mål är att minska störningar i form av buller från glastömning och glasinkastning samt nedskräpning runt stationerna.

### Båtklubbar

Den riktade tillsynen på båtklubbar fortsätter även 2012. Båtklubbar med vinterförvaring och varvsverksamhet prioriteras, i synnerhet de som ligger nära badplatser och vattenförekomster prioriteras. Målet är att göra tillsynsbesök på alla återstående båtklubbar inom den prioriterade målgruppen under 2012

## **KONTROLL ENLIGT LIVSMEDELSLAGEN, AVDELNINGEN**

### **LIVSMEDELSKONTROLLEN**

Totalt planeras motsvarande 35 500 timmar inom livsmedelsområdet. Den överlägset största delen av timantalet, 25 500 timmar, avsätts för planerad årlig kontroll som faktureras som årlig kontrollavgift. För övriga avgiftsbelagda kontrollaktiviteter (godkännandeprövning, registrering, kontroll av nyregistrerade verksamheter samt extra offentlig kontroll vid påvisade brister) avsätts 5 050 timmar. Därutöver avsätts 4 950 timmar för besvarande av telefonsamtal och e-post samt behandling och utredning av klagomål inklusive matförgiftning.

Kontrollen inom livsmedelsområdet styrs av ett antal EG-förordningar, tillsammans benämnda "hygienpaketet". Hygienpaketet reglerar bl.a. livsmedelshygien, djurskydd och foderhygien och innebär att samtliga steg i livsmedelskedjan är föremål för tillsyn.

Med koppling till de övergripande målen i Sveriges fleråriga kontrollplan för livsmedelskedjan ska MHN utföra en livsmedelskontroll som är riskbaserad, ändamålsenlig, effektiv och professionell. MHN ska kontrollera att livsmedelsföretagen är kompetenta och tar ansvar för att maten är säker och rätt märkt. MHN ska uppfattas av konsumenterna, media och företag som trovärdig. Genom deltagande i kundundersökningar följs upp hur MHN uppfattas som myndighet.

### **Allmän livsmedelskontroll**

#### **Planlagd kontroll av livsmedelsobjekt**

Planering görs efter det registrerade antalet objekt som för närvarande är ca. 7 000. Genom ägarbyten bortfaller ca. 1 000 - 1 500 objekt under året. Eftersom det handlar om ägarbyten blir det enligt lagstiftningen ett nytt objekt när en ny ägare tar över verksamheten. Det sammanlagda antalet kommer därför i princip att var konstant. De som bortfaller tidigare under året kommer inte att hinna få planerat kontrollbesök. Eventuellt "överbliven" tid används för kontroll av nya objekt. Kontrollen omfattar samtliga objekt vilka kontrolleras med en frekvens som bestäms efter vilken risk verksamheten utgör. Objekt med litet antal kontrolltimmar besöks inte varje år.

Inför 2012 har Livsmedelsverket omarbetat modellen för riskklassificering. Den nya modellen har fler nivåer för verksamheternas storlek än tidigare. Den tar också hänsyn till behovet av kontroll av spårbarhet, märkning och information, något som tidigare modell inte tog hänsyn till. Detta innebär att vissa verksamheter kommer att få en högre kontrolltid och avgift än tidigare, medan andra får lägre. Sammantaget ökar den planerade årliga kontrolltiden med ca. 1 700 timmar. Den ökade kontrolltiden täcks med nyrekrytering.

### Extra offentlig kontroll

Vid behov genomförs extra offentlig kontroll utöver den planerade kontrolltiden. Kontrollen utförs som inspektion/revision. Kontrollen är händelsestyrd och kan inte planeras eftersom den initieras av t.ex. anmälan om misstänkt matförgiftning eller andra typer av klagomål. Till denna typ av kontroll härförs också kontrolltid utöver den årliga planerade kontrolltiden i fall där fler inspektioner krävs, pga. att verksamheten inte motsvarar lagstiftningens krav. Extra offentlig kontroll faktureras i efterhand baserat på nedlagd tid. Med ökat antal planerade kontrolltimmar minskar tiden för extra kontroll.

### Prövning för godkännande

Verksamheten med godkännandeprövning efter ansökan från verksamhetsutövare har i stort sett upphört. Anledningen är ändring i nationell lagstiftning där krav på godkännande vid nybyggnation och ägarbyte upphört och ersatts med registrering. Dock kvarstår behov av kontrollbesök efter att registrering har skett. Enkelt uttryckt kan man säga att kontrollen kvarstår men i modifierad form.

### Anmälan om registrering

En uppskattning är att ca. 1 500 registreringar kommer att göras med en budgeterad tidsåtgång på 2 timmar per registrering. På årsbasis beräknas knappt 3 000 timmar utföras. En osäkerhetsfaktor är det ekonomiska läget vilket kan bidra till färre nya verksamheter. Hittills har dock ingen märkbar minskning i antalet registreringar skett. Genom ändring i nationell lagstiftning har krav på godkännandeprövning upphört för majoriteten livsmedelsobjekt. Istället registreras verksamheten och kontroll görs efter att verksamheten startat. Objekt med litet antal timmar besöks inte under startåret (år 0). Under startåret anpassas den årliga avgiften till faktiskt använd kontrolltid och faktureras i efterhand. Kontrollerna utförs för att avgöra om kraven i livsmedelslagstiftningen följs och förutsättningar finns för att företagen kan leverera säkra livsmedel.

### Utredning av misstänkta matförgiftningar,

Misstänkta matförgiftningar ska utredas. Antalet inkommande anmälningar beräknas vara 500 på årsbasis. Det är en dubblering av anmälningarna jämfört mot tidigare år. Största anledningen är att en e-tjänst underlättar för medborgarna att komma i kontakt med myndigheten. Antalet anmälningar som bedöms vara matförgiftning har dock inte ökat i motsvarande grad. Antalet större utbrott har inte ökat. Genom förenklad anmälan om misstanke kan förvaltningen agera snabbare vilket ökar möjligheterna att spåra smittkällor. På sikt är målet att antalet misstänkta matförgiftningar ska minska genom att kontrollerna upptäcker brister som företagen uppmanas åtgärda.

### Behandling och utredning av klagomål

Mängden uppskattas till ca. 350 stycken. På sikt är målet att antalet klagomål ska minska genom att kontrollerna upptäcker brister som företagen uppmanas åtgärda. Klagomål kan numera framföras via webben vilket underlättar för konsumenterna att komma i kontakt med myndigheten. Antalet klagomål kan därför öka något initialt.

### Telefonsamtal och e-post från allmänheten.

Telefonsamtal och e-post från allmänhet och livsmedelsföretag besvaras. Information lämnas i (begränsas till) den utsträckning livsmedelslagen föreskriver. Service till företag och enskilda ges via servicetelefon och inkommande e-postförfrågningar. På årsbasis beräknas ca. 5 000 telefonsamtal och mer än 1 700 e-post inkomma. Telefonsamtalen har minskat något i omfattning medan mängden e-post i princip har fördubblats jämfört med tidigare år. Införande av e-tjänst för anmälan om registrering har effektiviserat dokumenthanteringen. Dock genereras en del frågor som kommer in via telefon eller e-post. Genom att förbättra informationen i e-tjänsten kommer förhoppningsvis frågorna att minska på sikt. Sammantaget har servicenivån ökat.

### Särskilda kontrollinsatser 2012

Inom ramen för planlagd riktad kontroll genomförs projekt baserade på riskanalys. Riktade kontroller ger ett systematiskt arbetssätt, det bidrar till ökad kvalitetssäkring av bedömningar och det ger ökad effektivitet i arbetet. Den mest påtagliga fördelen är att projekten medger en analys av läget inom en bransch eller kategori av verksamheter. Därmed skapas också underlag för planering av kommande projekt. Arbetssättet bygger på att tillsynen ska vara riskbaserad då också erfarenheter från tidigare projekt vägs in.

### Märkning av livsmedel

Märkning av livsmedel är ett problemområde som inte bara berör Stockholms stad. Inom ramen för tidigare projekt har konstaterats att det finns brister i den information som ska finnas på förpackningar. Stora brister har konstaterats inom produktgruppen kosttillskott. Förutom märkningsbrister föreligger problem med att vissa produkter, på grund av sitt innehåll, definitionsmässigt borde klassas som läkemedel. Livsmedelskontrollen kommer därför att under 2012 genomföra ett projekt omfattande märkning och innehåll i valda produktgrupper av kosttillskott. Slutmålet med projektet är att kosttillskott skall vara rätt märkta, så att konsumenten kan göra ett medvetet val vid köptillfället.

### Specialkost i skolkök

Tidigare projekt har visat på att hantering av specialkost i allmänhet skötts på tillfredsställande sätt. Tillagning och hantering av specialkost är komplex och förtjänar fortsatt fokus. Livsmedelskontrollen kommer att under 2012 genomföra ett projekt omfattande såväl kontroll av hantering av allergener som

provtagning. Slutmålet är att ytterligare förbättra hanteringen så att konsumenter i behov av specialkost tillförsäkras säkra livsmedel.

#### **Studentfester**

I ett mindre projekt 2011 kontrollerades livsmedelshantering vid studentfester. Resultatet var genomgående bra men ett uppföljande projekt kommer att genomföras under 2012.

#### **Riksprojekt**

Även under 2012 deltar livsmedelskontrollen i Livsmedelsverkets Riksprojekt. Projektets syfte är att följa upp efterlevnaden av de svenska salmonellagarantierna vid införsel av kött och hönsägg från andra EU-länder. Målet med projektet är att öka kontrollmyndigheters och företags kunskap om regelverket kring de svenska salmonellagarantierna. Projektet avser också att få ett uppdaterat underlag om hur reglerna efterlevs idag avseende krav på intyg och förekomst av Salmonella i köttpartier med korrekt dokumentation.

### **ÖVRIG LAGSTIFTNING**

#### **Strålskyddslagen**

##### **Solarier**

Målsättningen är att alla solarier ska uppfylla kraven i solarieföreskriften SSI FS 1998:2. Under året sker tillsyn av nyanmälda verksamheter och uppföljning av pågående ärenden från tidigare tillsynsbesök.

#### **Lag om skydd mot internationella hot mot människors hälsa**

##### **Karantäns- och saneringsbevis**

Inom tillsynen utfärdas karantän- och saneringsintyg för gästande fartyg. I antal rör det sig om 5 - 10 per år.

#### **Smittskyddslagen**

##### **Legionella**

Inom tillsynen utreds utbrott av legionella genom provtagning och uppföljning. Arbetsområdet har nära kontakt med Smittskyddsenheten. Genom kontroll av varmvattentemperaturen i undercentraler och tappställe i samband med riktad tillsyn riktad till fastighetsägare, förebyggs tillväxt av denna bakterie.

#### **Tobakslagen**

Tillsyn på inkomna klagomål gällande rökning på allmänna lokaler inomhus dit allmänheten har tillträde. Förvaltningen kommer framförallt att bedriva tillsyn på rökning i uteserveringar som är så pass inbyggda att de inte har fri luftpassage och inte längre kan anses räknas som utomhusyta.

## Snabb och effektiv service

Nämndens punktlighetsmål för hantering av olika ärenden är viktiga åtaganden för servicen inom tillsynen. Dessa framgår i form av indikatorer nedan. Beträffande miljörapporterna bör nämnas att dessa ska lämnas av A och B verksamheter senast den 31 mars. De regelbundna undersökningarna NöjdKundIndex ger värdefull information om hur verksamhetsutövarna ser på förvaltningens tillsynsverksamhet. Likaså utförs löpande undersökning av verksamhetsutövarnas synpunkter med hjälp av webbenkäter. Här kan bl.a. också synpunkter på myndighetsarbetet i förhållande till personer på funktionsnedsättning tas upp.

### NÄMNDMÅL:

#### 1.3.4 Utföra tillsyn motsvarande avgiften.

Under nämndmålet Bättre miljö och hälsa genom ökade effekter av tillsynen tas tillsynen upp som helhet och här finns en närmare redogörelse för detta mål. Att avgiften tillägnas ett eget mål markerar dess betydelse. För tillsynens avgifter gäller den grundläggande principen att tid för vilken verksamhetsutövarna har betalat, ska återgäldas med tillsynstid. Detta är ett fundamenterat legitimering av den kommunala tillsynen.

### NÄMNDMÅL:

#### 1.3.5 Snabb och effektiv service

Under nämndmålet Bättre miljö och hälsa genom ökade effekter av tillsynen tas tillsynen upp som helhet och här finns en närmare redogörelse för detta mål. Att servicen tillägnas ett eget mål markerar dess betydelse.

| Nämndens indikatorer                                                                                                     | Årsmål | Periodicitet |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|--------------|
| Behandla anmälningar enligt miljöbalken inom sex veckor                                                                  | 90 %   | Tertial      |
| Handläggning av värmepumpansökningar ska påbörjas senast efter 5 arbetsdagar.                                            | 95 %   | Tertial      |
| Miljörapporter besvaras senast 30 juni.                                                                                  | 100 %  | Tertial      |
| Påbörja prövning av inkomna ansökningar inom livsmedelskontroll om registreringar eller godkännande inom 14 arbetsdagar. | 90 %   | Tertial      |
| Påbörja utredning om misstänkta matförgiftningar inom ett dygn                                                           | 80 %   | Tertial      |
| Respons på klagomål lämnas och kontakt med utpekad störningskälla tas inom två veckor.                                   | 95 %   | Tertial      |

**NÄMNDMÅL:****I.3.6 Genom en långsiktig miljöövervakning följa miljötillståndet som underlag för tillsyn, programarbete samt övrigt miljöarbete****Samordna och långsiktig planera miljöförvaltningens miljöövervakning**

Förvaltningen ansvarar för att genom miljöövervakning följa tillstånd och förändringar i miljön. Resultaten används som underlag för miljöförbättrande åtgärder, tillsyn, rådgivning m.m. Årligen tas en samlad plan fram för nästkommande år samt även en mer långsiktig plan för nästkommande fyraårsperiod. Planeringen presenteras för MHN. Prioriterad miljöövervakning utgår från lagstiftning, miljömål, aktuella resultat från miljöövervakningen, miljöprogrammet, miljö- och hälsoutredningen samt behov som uttrycks inom tillsynen liksom från andra förvaltningar och bolag.

**Aktiviteter:**

- Samordning och presentation av miljöövervakningsplanen.
- Uppdatering av miljöövervakningsplan 2013 - 2016.

**Utveckla och genomföra miljöövervakning inom biologisk mångfald**

Ta fram underlag för att utveckla program för övervakning av biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Genom insamling, analys och sammanställning av data fås besked om tillstånd och förändringar i miljön. Särskilda insatser för att förbättra verktygen för detta samt andra verksamhetsområden är en viktig del för detta område. Resultaten används som underlag för uppföljning av ekologisk status, fysisk planering, miljöförbättrande åtgärder, tillsyn m.m.

**Aktiviteter:**

- Artövervakning med fokus på prioriterade artgrupper enligt ArtArken.
- Lägga grunden till ett miljöövervakningsprogram för biologisk mångfald och ekosystemtjänster.
- Landskapsekologisk analys – för identifiering av värdefulla områden och validering av stadens habitatverktyg för miljöbedömningar och åtgärdsförslag i fysisk planering m.m.
- Uppföljning av internationella indikatorer för biologisk mångfald - Singapore Index on Cities' biodiversity (CBI).
- Övervakning av prioriterade biotoper - med förändringsanalys för tillstånd, trender och kunskap om källor och effekter.

**Utveckla och genomföra miljöövervakning inom mark.****Aktiviteter:**

- Genomföra en grundvattenkemisk undersökning.

- Inleda undersökning av markföroreningshalter i stadens lekparkar och parker.
- Sammanställa befintlig information om föroreningshalter kring båtklubbars uppställningsplatser.
- Sammanställa tidigare information om mark- och grundvattenföroreningar.

#### Utveckla och genomföra miljöövervakning inom miljögifter.

Förvaltningen deltar i EU-projektet COHIBA som syftar till att föreslå åtgärder för att minska spridningen av miljögifter. Avrapportering sker till MHN. En löpande miljögiftsövervakning genomförs enligt plan som tagits fram inom projektet Nya gifter - nya verktyg.

##### Aktiviteter:

- Genomföra miljögiftsövervakning i Drevviken, Årstaviken och Saltsjön.
- Slutföra internationellt samarbete kring Östersjön - COHIBA.
- Upphandla konsult som genomför miljögiftsövervakning i enlighet med övervakningsprogram för kommande år.

#### Utveckla och genomföra miljöövervakning inom vatten.

Genomföra övervakning av ekologiska kvalitetsfaktorer som ingår i bedömning av ekologisk status enligt vattendirektivet i ett urval av stadens sjöar/vattendrag. Parametrar och platser avgörs av övervakningsprogram som utarbetats 2011. Programperiod 2012-2015.

##### Aktiviteter:

- Undersöka möjlighet för provtagning av trafikdagvatten.
- Upphandla och genomföra undersökningar i enlighet med övervakningsprogram för ekologiska kvalitetsfaktorer.

#### Genomföra miljöövervakning inom området miljöns inverkan på människors hälsa.

Vidmakthålla och öka kunskapen om omgivningsbullrets utbredning och omfattning samt om de skyddsåtgärder som vidtas och om människors exponering för bullret

##### Aktiviteter:

- Kommunikation och lansering av resultat från "Trafikbuller och planering del 4".
- Vidareutveckling och förvaltning av bullerdatan som bland annat utgör bas för E-tjänst buller och som verktyg i tillsynen.
- Analysera ljudkvaliteten i Stockholms parker och rekreatiomsområden.

- Synliggöra och presentera mätdata från stadens fasta mätstationer för buller.
- Framtagande av kartbaserad information till allergiker och andra känsliga grupper om luftkvalitet och pollenhalter. Mål 1 Program för delaktighet...
- Utvärdering av olika åtgärders effekter på luftkvaliteten till nytta för hälsan hos personer med astma och kronisk obstruktiv lungsjukdom. Mål 1 Program för delaktighet...

Åtgärder för att minska luftföroreningshalter i staden.

Aktiviteter:

- Analysera och följa upp beslutade åtgärder om dubbdäcksförbud på Hornsgatan och ev. flera gator och områden i staden.
- Bidra i arbetet med nytt åtgärdsprogram mot partiklar och kvävedioxider.

Erbjuda förvaltningens expertkompetens inom luftövervakningsområdet till externa aktörer.

Aktivitet:

- Uppdrag till externa aktörer.

Genomföra drift av lokalt system för lagreglerad kontroll av luftkvalitet Stockholm för Miljöförvaltningens räkning.

Aktivitet:

- Leverans av mätdata mm.

Genomföra drift av regionalt system för övervakning av luftmiljö på uppdrag av Luftvårdsförbundet i Stockholms och Uppsala län enligt avtal för år 2012 – 2015.

Aktivitet:

- Leverans av mätdata mm.

**NÄMNDMÅL:****I.3.7 Upprätthålla en aktuell miljö- och hälsoutredning som kommer till användning vid prioriteringar i verksamhetsplaneringen.**

Aktualisera, samordna, och utveckla miljö- och hälsoutredningen.

Miljöförvaltningen har tagit fram en Miljö- och hälsoutredning samt gjort en värdering av vilka påverkansfaktorer och källor i Stockholm som bedöms ha störst miljö- och hälsopåverkan. Miljö- och hälsoutredningen ska fungera som ett kunskaps- och beslutsunderlag för stadens miljöarbete. En årlig aktualisering sker av kunskaps- och värderingsunderlag. Resultatet redovisas i en rapport som används som ett av underlagen för förvaltningens verksamhetsplanering.

Aktiviteter:

- Aktualisering av Miljö- och hälsoutredningen.
- Projektledning och samordning inom Miljöförvaltningen.

**NÄMNDMÅL:****I.3.8 Genom miljöbarometern erbjuda aktuell och lättillgänglig information om stadens miljösituation och miljöarbete.**

Kommunicera miljösituationen i Stockholm och stadens miljöarbete via Miljöbarometern.

Genom Miljöbarometern lagras miljödata om miljösituationen i Stockholm på ett strukturerat sätt och utgör därmed ett viktigt kunskaps- och beslutsunderlag för miljöarbetet. Här redovisas resultatet av förvaltningens miljöövervakning och hur tillståndet och förändringar i miljön utvecklas. Likaså redovisas påverkan från olika källor eller bakomliggande orsaker och miljöarbetet relaterat till stadens miljömål. Miljöbarometern är tillgänglig via stadens webbplats: [stockholm.se/miljobarometern](http://stockholm.se/miljobarometern).

Aktiviteter:

- Projektledning och samordning av Miljöbarometern. Utveckling och kommunikation av miljöstatistik och miljödata.
- Utveckla informationen om bostad och hälsa på miljöbarometern
- Utveckla informationen om natur och biologisk mångfald på miljöbarometern.

**NÄMNDMÅL:****I.3.9 Stadens utsläppsmål för CO2 ekv. ska uppnås.**

Verka för att nya åtgärder som minskar utsläppen genomförs i Stockholm.

I budget 2012 har nämnden fått i uppdrag att ta fram en färdplan för ett fossilbränslefritt Stockholm 2050. Under året kommer förvaltningen att ta fram en sådan plan som kommer att visa på vilka åtgärder som kommer att behöva genomföras för att nå det fossilbränslefria Stockholm 2050.

Aktivitet:

- Ta fram en färdplan mot ett fossilbränslefritt Stockholm 2015.

**Beräkna CO2 utsläppen i Stockholm**

Förvaltningen sammanställer och bearbetar energistatistik och emissionsfaktorer för beräkningar av växthusgasutsläppen inom stadens gränser. Beräkningarna omfattar utsläpp från transportarbete och användning av el, värme, kyla och gas. Nämnden beslutade 2009 om grunderna för beräkningarna. Förändringar i statistikunderlag förekommer och nya data tillkommer. Beräkningsmetodiken, inom de ramar som nämnden beslutat om, vidareutvecklas därför kontinuerligt för att förbättra kvalitén i den årliga uppföljningen av växthusgasutsläppen till nämnden. Rapportering sker i decembernämnden med redogörelse för förutsättningarna att nå 3,0 målet 2015.

Aktiviteter:

- Rapportera den årliga uppföljningen av växthusgasutsläpp till nämnden samt redogöra för förutsättningarna att nå 3,0 målet år 2015.
- Vidareutveckla beräkningsmetodik för växthusgasutsläppen i Stockholm.

Informera boende och verksamma i Stockholm om stadens energieffektiviserings- och klimatarbete och hur man bidrar till minskad energianvändning och minskade växthusgasutsläpp.

För att kunna nå stadens mål för klimatarbetet och energieffektivisering så behövs delaktighet från stadens invånare och verksamheter.

Klimatsmarta Stockholmare kommer att tillsammans med informationen på webbplatsen [www.stockholm.se](http://www.stockholm.se) utgöra navet i förvaltningens klimat- och energikommunikation.

Klimatsmarta Stockholmare kommer att informera om stadens arbete och om vad Stockholmare kan göra för att minska sin påverkan. Tematiska fördjupningar kommer att genomföras för att särskilt lyfta vissa områden. Arbetet leds av en styrgrupp med representanter från förvaltningen och SLK.

Informationen på webben uppdateras regelbundet. Under året kommer en större förändring av [www.stockholm.se](http://www.stockholm.se) att genomföras centralt i staden. Förändringen kommer att medföra en omfattande omarbetning av klimat- och energiinformationen.

Förvaltningen utgör en av värdkommunerna för den regionala energi- och klimatrådgivningen. Förvaltningen ansvarar för rådgivningens webb, [www.energiradgivningen.se](http://www.energiradgivningen.se), samt projektledning för rådgivningens gemensamma medel för kommunikation. Lokalt arbetar rådgivningen framför allt mot mindre fastighetsägare, mestadels bostadsrättsföreningar, och mindre företag. Inom tillsynsverksamheten informeras företag och fastighetsägare om möjligheten att erhålla energi- och klimatrådgivning. Åtagandet att genomföra en årlig energidag riktad till invånarna i staden, som följer av stadens undertecknande av Covenant of Mayors, genomförs inom ramen för energi- och klimatrådgivningen och i samverkan med övrig energi- och klimatkommunikation.

Förvaltningen kommer att bistå Stockholm Business Region AB med expertkompetens i arbetet med Klimatpakten.

Aktiviteter:

- Bistå Stockholm Business Region AB med Klimatpakten.
- Genomföra den årliga energidagen inom ramen för åtagandena i Covenant of Mayors.
- Kommunicera klimatfrågan på temat "Vad gör Stockholm för att minska klimatpåverkan - vad kan man som stockholmare göra?"
- Kommunicera stadens klimat- och energieffektiviseringsarbete på [www.stockholm.se](http://www.stockholm.se).
- Projektleda den regionala energi- och klimatrådgivningen och ge rådgivning till invånare och verksamma inom staden.

Delta i nationella och internationella nätverk för klimatarbete

Genom deltagandet i de internationella och nationella nätverken marknadsförs stadens klimat- och energieffektiviseringsarbete samtidigt som staden får erfarenheter av andra städers arbete. Möjlighet ges att påverka energi- och klimatfrågor inom EU och nationellt. Inom ICLEI deltar förvaltningen främst som föredragshållare vid internationella seminarier och konferenser. EUROCITIES bevakar europeiska städers intressen bl.a. i samband med nya direktiv och framtagande av program för EU-projekt. För klimat- och energieffektiviseringsarbete deltar Plan och miljöavdelningen i EUROCITIES arbetsgrupp "Climate & Air" i de delar som omfattar energi- och klimatfrågor. Inom nätverket Klimatkommunerna finns politisk representation inom staden liksom tjänstemannarepresentation från förvaltningen. Klimatkommunerna arbetar med frågor rörande klimat- och energiarbete i svenska kommuner och verkar för kommunernas intressen på nationell nivå. Stockholm har som en av fem kommuner inbjudits att delta i Naturvårdsverkets arbete med att ta fram en

färdplan mot ett fossilbränslefritt Sverige till 2050, vilket är i linje med nämndens uppdrag i budget 2012 att fram en motsvarande färdplan för staden.

Aktivitet:

- Delta i EUROCITIES, ICLEI och Klimatkommunernas nätverksarbete.

#### **NÄMNDMÅL:**

#### **1.3.10 Energieffektiviseringsmålet för Stockholms verksamheter ska uppnås**

Att genom Energicentrum stödja stadens bolag och förvaltningar i genomförande av energieffektiviseringsåtgärder.

Energicentrum bidrar med stöd (framför allt och delfinansiering av förstudier) för utprovning av ny energieffektiv teknik. Målgruppen är framför allt stadens egna fastighetsägare men även andra förvaltningar och bolag inom staden. Energicentrum bidrar även med stöd för att ansöka om bidrag. Under 2012 finns möjligheter att söka bidrag för solenergiteknik. 2011 har energicentrum bistått Familjebostäder i en ansökan om EU-projekt. Om ansökan beviljas kommer energicentrum att delta i projektet med start 2012. Energicentrum anordnar seminarier kring energiteknik, energieffektiviseringsåtgärder och goda exempel inom staden för stadens bolag och förvaltningar. Energicentrum ger även ut nyhetsblad med information om energieffektiviseringsarbetet i staden. Driftpersonal och förvaltare i staden ges utbildning i driftoptimering och energibesparingsåtgärder på plats i deras egna verksamheter.

Aktiviteter:

- Bidra med stöd till genomförande av energieffektiviseringsåtgärder i stadens eget fastighetsbestånd.
- Ge stöd till bolag och förvaltningar vid ansökningar om energieffektiviseringsbidrag där sådana möjligheter finns.
- Tillhandahålla information om energieffektiv teknik till stadens förvaltningar och bolag. Anordna seminarier och ge ut nyhetsblad.
- Utbilda driftpersonal och förvaltare i energieffektiviseringsmöjligheter i det egna fastighetsbeståndet.

Att genom Energicentrum följa upp stadens energianvändning.

Energicentrum sammanställer och följer upp stadens energianvändning. För de fastighetsägande bolagen och fastighetskontoret har energicentrum under 2011 tillsammans med fastighetsägarna tagit fram en modell för uppföljning av energidata i byggnadsbeståndet. Statistiken kommer att följas upp årligen kopplat till åtgärderna i Stockholms åtgärdsplan för klimat- och energi 2012-2030.

Aktivitet:

- Följa upp energianvändningen i stadens fastighetsägande bolag och förvaltningar.

**NÄMNDMÅL:**

**1.3.11 Bidra till att staden uppnår mål och genomför åtgärder enligt Vattenprogrammet.**

Inleda arbetet med att fram en övergripande handlingsplan för att uppnå god ekologisk och kemisk status till 2021.

Enligt uppdrag i budget för MHN 2012 ska vattenprogrammet uppdateras och omvandlas till ett åtgärdsprogram (handlingsplan) för att uppnå god ekologisk och kemisk vattenstatus till år 2021.

Aktiviteter:

- Inleda arbetet med att ta fram en handlingsplan för god ekologisk och kemisk status i alla sjöar och vattendrag i staden till 2021.
- Påbörja arbetet med en kommuntäckande markanvändningskartering som underlag för framtagande av handlingsplan.

Påbörja arbetet med att ta fram en lokal handlingsplan för förbättrad vattenkvalitet i Bällstaån.

Som en del i den övergripande handlingsplanen för att uppnå god ekologisk och kemisk status till 2021, inleds arbetet med att ta fram en lokal handlingsplan för Bällstaån. Bällstaån är en vattenförekomst som har dålig ekologisk status. För att statusen ska kunna förbättras till år 2021 behöver lämpliga åtgärder identifieras och utföras i kommunerna som delar åns avrinningsområde. Miljöförvaltningen i Stockholm åtar sig ett övergripande ansvar för samordning med berörda kommuner (Järfälla, Sundbyberg, Solna) samt andra aktörer bl. a Trafikverket och företag. Syftet är att uppnå en samsyn kring vilka åtgärder som behöver utföras och vilka parter som har ansvar för dessa.

Aktiviteter:

- Ta fram underlag till en handlingsplan för god ekologisk och kemisk status i Bällstaån till 2021.
- Utarbeta övervakningsprogram och genomföra övervakning.
- Utveckla det pågående kommunövergripande samarbetet.

Samordna, följa upp och kommunicera stadens arbete med Vattenprogrammet.

Stockholms vattenprogram innehåller mål och åtgärder för hur stadens vattenområden ska förbättras. Vattenprogrammet omfattar två målområden:

miljökvalitet och rekreation, och omfattar perioden 2006-2015.

Miljöförvaltningen ansvarar för samordningen av programmet, uppföljning av åtgärdsarbetet samt information om stadens vattenvårdsarbete via stockholm.se och Miljöbarometern. Förvaltningen deltar också i genomförandet av åtgärder tillsammans med berörda förvaltningar och Stockholm Vatten.

Aktiviteter:

- Projektleda och samordna Vattenprogrammet.
- Revidera Vattenprogrammets övergripande mål enligt KF:s beslut.
- Slutföra revideringen av stadens dagvattenstrategi.
- Ta fram en lägesrapport till KF 2012 om vattenprogrammets genomförande.

**NÄMNDMÅL:**

**1.3.12 Miljökvalitetsnormerna för omgivningsbuller ska uppfyllas.**

Sprida kunskap till boende och verksamma i Stockholm om möjligheter till förbättrad ljudkvalitet i Stockholm.

Förvaltningen ska kommunicera och tillgängliggöra den uppdatering av stadens bullerkartläggning som ska bli klar 2012 för allmänhet och andra intressenter. Kartläggningen utgör också grund för det reviderade åtgärdsprogrammet mot omgivningsbuller som ska antas under 2013.

Aktivitet:

- Delta i utvecklingsarbetet om buller för Stockholm samt medverka i seminarier och informationsinsatser om buller.

**Uppfylla förordningen om omgivningsbuller genom en ny bullerkartläggning**

Genomföra den kartläggning av omgivningsbuller som föreskrivs enligt både EG-direktiv och svensk förordning. Kartläggningen är ett viktigt verktyg i nämndens tillsynsinsatser och för att öka det allmänna intresset för bullerproblemen. Den möjliggör dessutom nationella och internationella jämförelser, åtminstone på sikt när arbetet samordnas allt mer, och pekar på behovet även av internationellt samordnade insatser.

Aktiviteter:

- Delta i nationell arbetsgrupp för genomförande av förordningen om omgivningsbuller.
- Inleda arbetet med nytt åtgärdsprogram för omgivningsbuller.
- Slutföra uppdateringen av strategisk bullerkartläggning enligt förordningen (SFS 2004:675) om omgivningsbuller.

Öka kunskapen om effektiva åtgärder mot buller genom medverkan i internationella projekt och extern samverkan i övrigt.

För att kunna komma tillrätta med bullerproblemen krävs många olika insatser från en mängd olika intressenter. Kunskapen om vad som kan göras behöver både ökas och spridas.

Aktiviteter:

- Delta i EU-projekten Hosanna och Cityhush
- Delta i EURO CITIES arbetsgrupp för bullerfrågor
- Delta i samordningsgruppen för det regionala bullernätverket för Stockholm län
- Samverka med universitet och andra forskningsinstitutioner om buller

**NÄMNDMÅL:**

**1.3.13 År 2015 ska 50 procent av nybilsförsäljningen i Stockholms län bestå av miljöbilar (gäller personbilar). Vidare ska 10 procent av nyregistrerade tunga fordon vara "miljölastbilsklassade". Försäljningen av förnybara bränslen ska uppgå till 16 procent i Stockholms län vid utgången av 2015.**

Informera om miljöbilar och miljöbränslen.

Tillgång till relevant och objektiv information om de miljömässiga fördelarna med miljöbilar och förnybara drivmedel är en förutsättning för att få tillräckligt många att välja miljöbil.

Aktivitet:

- Producera och sprida information i en rad kanaler som exempelvis [www.miljofordon.se](http://www.miljofordon.se), nyhetsbrevet "Miljöbilar i Stockholm", faktablad samt informationsinsatser direkt knutna till olika projekt.

Samarbeta med andra aktörer om miljöfordon och förnybara drivmedel

Samarbete med marknadsaktörer och andra förvaltningar och bolag i staden är en förutsättning för att ytterligare öka andelen miljöbilar och användningen av förnybara drivmedel. Det innebär exempelvis samarbete i projekt och genomförande av gemensamma upphandlingar.

Aktivitet:

- Biogassamarbete med branschen för att öka tillgången på biogas i Stockholmsregionen. Samverka med trafikkontoret för ökad matavfallsinsamling.
- Följa och utvärdera försäljning och användning av fordonen inom den nationella elbilsupphandlingen.

- Genomföra projektet CleanTruck.
- Medverka i genomförandet av stadens antagna biogasstrategi och elbilsstrategi.
- Vara behjälplig och verka för att krav avseende miljöfordon och förnybara drivmedel tillämpas i samband med relevanta upphandlingar.

#### Verka för en gemensam svensk miljöbilspolitik

Stockholms stads miljöbilsarbete har kommit långt och de erfarenheter som finns i miljöbilsgruppen bör användas för att påverka den nationella miljöbilspolitiken. Detta sker bland annat genom att besvara remisser, deltagande i arbetsgrupper och genom dialog med beslutsfattare.

#### Aktivitet:

- Delta i Miljöstyrningsrådets arbete om uppdatering av miljökrav inom områdena resor, fordon och drivmedel. Informera om miljöbilar och miljöbränslen.
- Verka för incitament och förmåner som gynnar (eller undanröjer missgynnande av) supermiljöbilar och miljöbränslen.

#### NÄMNDMÅL:

**1.3.14 MHN stödjer aktivt förvaltningar och bolag i deras arbete för att till 2015: Uppnå/Bibehålla 100 % miljöbilar i stadens flotta Tillse att 100 % av alla nya bilar som köps in till staden är miljöbilar. Stadens biodrivmedels och elbilar ska till 85 % tankas/laddas med miljöbränsle.**

Bistå förvaltningar och bolag med metodstöd vid rapporteringen av fordonsinnehav och bränsleanvändning.

Förvaltningar och bolag får underlag från MIS gällande sin flotta. MIS ger även vägledning kring hur den informationen kan kompletteras, tex genom detaljerade bränslefakturer från bränslebolagen.

#### Aktiviteter:

- Statistisk uppföljning av stadens fordonsflotta.

Erbjuda förvaltningar och bolag information kring miljöbilar och förnybara drivmedel.

Förvaltningar och bolag kontaktas kontinuerligt och får information kring utbud av miljöfordon, miljönytta, hantering av merkostnadsersättning osv.

#### Aktiviteter:

- Arrangera seminarier för fordonsansvariga.
- Bistå förvaltningar och bolag med reseråd.

- Bistå upphandlingsansvariga i staden med fakta om miljöbilar och miljöbränslen.
- Ge faktaunderlag om var information kring bränsleanvändning och fordonsinnehav kan hämtas.

#### Upphandling av miljöfordon.

Åtagandet omfattar både interna fordonsköp där miljöbilsgruppen ger råd till andra förvaltningar och bolag och upphandlingar tillsammans med externa parter som görs i syfte att introducera nya tekniker.

#### Aktiviteter:

- Erbjuder hjälp vid framtagande av utbytesplaner.
- Täcka merkostnad för miljöfordon – inklusive minst 20 eldrivna fordon.
- Upphandling av elfordon i samarbete med Vattenfall.
- Verka för minst 20 elbilar i stadens tjänst under år 2012.

#### NÄMNDMÅL:

##### **1.3.15 MHN ska verka för en skärpt nationell miljöbilsdefinition**

Verka för skärpt miljöbilsdefinition för personbilar samt för införande av miljöbilsdefinition för tunga fordon.

Alltfler nya bilar uppfyller den nuvarande miljöbilsdefinitionen och det finns behov av att skärpa miljöbilsdefinitionen för personbilar för att kunna skapa incitament för att i större utsträckning använda de miljömässigt bästa bilarna. Ett förslag till definition har tagits fram av MHN. Det finns också behov av en miljöbilsdefinition för tunga fordon.

#### Aktiviteter:

- Verka för en skärpt miljöbilsdefinition.

#### NÄMNDMÅL:

##### **1.3.16 MHN ska aktivt samarbeta med andra städer och aktörer i Europa för att stimulera utbudet av miljöfordon och miljöbränslen för stadens medborgare.**

#### Genomförande av EU-projekt

De aktuella EU-projekten möjliggör satsningar på framförallt elbilar och tunga miljölastbilar. EU-projekt möjliggör också kunskapsutbyte mellan städer.

#### Aktiviteter:

- Delta i minst en ny projektansökan under 2012.
- Genomföra projekten Catalist, EVUE, SAFE, CityHush och Clean Truck.
- Hålla presentationer på nationella och internationella konferenser.

- Samverka kring miljömärkning, miljönyttebedömningar och harmonisering av miljöbilsdefinitioner och andra styrmedel på nationellt och internationellt plan.
- Ta emot studiebesök

#### **KF:s MÅL FÖR VERKSAMHETSOMRÅDET:**

#### **I.4 Det ska byggas många bostäder i Stockholm**

Förvaltningen bidrar till målet genom att tillföra expertkompetens inom miljö- och hälsoområdet i alltifrån den fysiska planeringens tidiga skede till besvarande av bygglovsremisser. Nämnden har en aktiv roll i bostadsbyggandet vilket inte minst framgår i arbetet med miljöprofilområden. Inom ramen för arbetet med miljöprofileringen av miljonprogramområden har nämnden rollen som huvudprojektledare för "Hållbara Järva" som omfattar bl.a. energieffektiv renovering, satsning på förnyelsebar energi, hållbara transporter och informationsinsatser.

#### **NÄMNDMÅL:**

#### **I.4.1 MHN ska medverka i arbetet med de tre av Kf beslutade miljöprofilområdena; Norra Djurgårdsstaden, NV Liljeholmen och miljonprogrammet**

MHN ska bidra med expertkompetens i arbetet med miljöprofilområden.

Förvaltningen ingår i samtliga fokusgrupper samt i den samordnade miljöprofilgruppen som utsetts för arbetet med miljöprofileringen.

Aktiviteter:

- Delta i utpekade fokusgrupper samt i miljöprofilgrupp i NDS.
- Erfarenheter från miljöprofilområdena förs över till den ordinarie planeringsprocessen.

Vara projektledare för "Hållbara Järva".

Förvaltningen har beviljats 55 miljoner i bidrag av Delegationen för Hållbara Städer, och driver projektet Hållbara Järva. Projektet består av 5 delprojekt; Energieffektiv renovering, Förnyelsebar energi, Hållbara Transporter, Information och delaktighet samt Uppföljning. Delprojektledare är Svenska Bostäder, Trafikkontoret, Miljöförvaltningen och KTH. MHN ska bidra med expertkompetens i arbetet med miljöprofilområden.

Aktiviteter

- Genomföra åtgärder enligt projektmål för "Hållbara Järva".

**NÄMNDMÅL:****1.4.2 MHN ska stödja SBN, Expl.N. och RHN med kompetens inom området hälsa, miljö och naturvård för att möjliggöra en attraktiv, trygg och växande stad**

Bevaka att miljö- och hälsofrågor uppmärksammas och integreras inom den fysiska planeringen, med särskilt fokus på tyngdpunkter som utpekats i översiktsplanen.

Förvaltningen utarbetar underlag för miljökonsekvensbeskrivningar (MKB) och tar fram fakta och underlag för de miljö- och hälsoaspekter som är relevanta vid planeringen av ett nytt område samt anger vilka utredningar som behöver göras. Förvaltningen bidrar även i planarbetet genom att vi deltar i arbetsgrupper m.m. för att på ett tidigt skede kunna hjälpa till och bidra till en god miljö och hälsa i stadsmiljön. Under 2012 kommer fokus att ligga på att vi särskilt engagerar oss och deltar i arbetet i de tyngdpunkter som finns i översiktsplanen, (ex City, Brommaplan, Ulvsunda, Norra Djurgårdsstaden, Farsta, Högdalen). Förvaltningen deltar även i övergripande arbeten där riktlinjer och vägledningar tas fram för planeringen t ex för vattenfrågor (dagvatten, MKN för vatten), buller, luft, fördjupningar av översiktsplanen när det gäller klimatanpassning, parkprogram och Arkitektur Stockholm.

Aktiviteter:

- Arbeta i plan- och exploateringsarbetets tidiga skede genom att delta i planarbetet och upprätta mkb-underlag.
- Bereda planremisser enligt fastställd rutin.
- Genomföra aktiviteter enligt fastställd aktivitetsplan.

**KF:s MÅL FÖR VERKSAMHETSOMRÅDET:****1.5 Framkomligheten i regionen ska öka**

Nämnden bidrar med ett miljö- och hälsoperspektiv i stadens arbetet med att öka framkomligheten .

**NÄMNDMÅL:****1.5.1 MHN ska bidra till att framkomligheten ökar utifrån den täta stadens miljö- och hälsomässiga förutsättningar.**

Delta i samarbeten och bistå bl.a. TRN och Expl. med miljö- och hälsokompetens i arbetet med ökad framkomlighet.

Staden arbetar aktivt för att öka framkomligheten. Trafikkontoret har fått i uppdrag att öka framkomligheten i staden för cykel och stombussar så att restiderna minskar. Nyttotrafikens framkomlighet och samlastningscentraler ska även utredas. Ett effektivt transportsystem med god framkomlighet och tillgänglighet är också viktigt i arbetet för en minskad miljöbelastning. Miljöförvaltningen ska samarbeta med trafikkontoret och andra nämnder och bidra med ett miljö- och hälsoperspektiv som gynnar framkomligheten. Hälsoaspekter som luft och buller påverkas i hög grad av trafiken.

Aktivitet:

- Samverka för att sprida kunskap om effektiva och hållbara transporter i tätastäder.

Främja framkomligheten för gång, cykel och kollektivtrafik och andra miljövänliga transportsätt.

Förvaltningen kommer att medverka till att gång, cykel och kollektivtrafikfrågorna beaktas i markanvändningsplaner. Hållbara Järva har som uttalat mål att främja cykel, bilpooler och smartare bygglogistik. Delta i samarbeten och bistå bl.a. TRN och Expl. med miljö- och hälsokompetens i arbetet med ökad framkomlighet.

Aktivitet:

- Bevaka att planområden lokaliseras vid goda kollektivtrafiklägen och försörjs med cykelvägar till viktiga målpunkter.
- Genom projektet Hållbara Järva åtgärda cykelvägnätet i Järva samt arrangera cykelfrämjande aktiviteter årligen fram till och med 2014.

#### KF:s MÅL FÖR VERKSAMHETSOMRÅDET:

#### **1.7 Stockholmarna ska vara trygga och nöjda med städning samt renhållning**

Det finns ett flertal områden där nämnden bedriver tillsyn som bidrar till en ökad trygghet. Hit hör till exempel hjälp med problem med olägenheter i boendemiljön, tillsyn på hälsovådliga ämnen inom detaljhandeln, tillsyn på badvatten, kontrollen av livsmedlen är omfattande. Det finns också en direkt koppling till städning och renhållning genom tillsynen på återvinningsstationer där problem med nedskräpning och buller bemöts. Nämnden deltar med sin expertkompetens i risk- och sårbarhetsarbetet och kan bistå med expertkompetens vid allvarigare incidenter inom miljöområdet. Allvarigare incidenter inom miljöområdet, t.ex. bränder o. dyl. där giftiga kemikalier är inblandade, inträffar relativt sällan.

Nämnden har ålagts att ta fram indikatorer och aktiviteter för brottsförebyggande arbete. Nämnden uppfattar dock att här avses brott mot person och att dess verksamhet därför inte är relevant i detta sammanhang. Däremot har nämnden åtgärder och verksamhet för att förebygga miljöbrott.

| KF:s indikatorer                                                                             | Årsmål | KF:s årsmål | Periodicitet |
|----------------------------------------------------------------------------------------------|--------|-------------|--------------|
| Andel identifierade sårbarheter som styrelse/nämnd avser förebygga eller minimera under året |        | 100 %       | År           |
| Kommentar:                                                                                   |        |             |              |
| Målvärde sätts under 2012 efter genomförd risk- och sårbarhetsanalys.                        |        |             |              |

| KF:s indikatorer                                         | Årsmål | KF:s årsmål | Periodicitet |
|----------------------------------------------------------|--------|-------------|--------------|
| Antal krisledningsövningar i nämnd/bolag på ledningsnivå | I st   | 47 st       | År           |

**NÄMNDMÅL:****I.7.1 Bistå stadens ledning och övriga förvaltningar med expertkunskap om hot mot miljö och hälsa**

Förvaltningens kanske viktigaste roll vid allvarliga händelser som har påverkan på miljön och hälsa är att kunna bidra med expertkunskaper inom kommunen och i förhållande till myndigheter på statlig och regional nivå. Genom den befintliga informationsverksamheten, bl.a. i form av servicetelefoner finns beredskap för information till allmänheten. Risk- och sårbarhetsscenarierna pekar ofta på att informationsverksamheten får en stor betydelse vid allvarliga händelser.

Förvaltningen står även till stadens förfogande vid förebyggande arbete som t.ex. klimatanpassning. SLK samordnar klimatanpassningsarbetet och förvaltningen tillsammans med bl.a. SBK och Exploateringskontoret är representerade. Luftkvaliteten följs löpande, vilket ligger till grund för åtgärder. Miljö- och hälsoundersökningen är ett värdefullt bidrag för att identifiera miljö- och hälsoproblem och kunna vidta åtgärder. Nämndens risk- och väsentlighetsanalys avser till stor del Kf-indikatorer som har inverkan på miljö och hälsa. Vid kemikalieolyckor tar Storstockholms brandförsvaret regelmässigt kontakt med förvaltningen.

**KF:s INRIKTNINGSMÅL 2:****2. Kvalitet och valfrihet ska utvecklas och förbättras**

I egenskap av myndighet med mycket breda kontaktytor mot företag och allmänhet, har kvalitetsfrågor med inriktning på service stor betydelse för nämnden. Viktiga förutsättningar är en väl fungerande kompetensförsörjning och ett gott ledarskap.

**KF:s MÅL FÖR VERKSAMHETSOMRÅDET:****2.4 Stockholms stad som arbetsgivare ska erbjuda spännande och utmanande arbeten**

Medarbetarnas kompetens och engagemang är en förutsättning för att nå förvaltningens mål. Kompetensutveckling, ledarskap och arbetsmiljö är centrala områden för att ytterligare utveckla förvaltningen som arbetsgivare.

Uppföljningsinstrument är bland annat medarbetarenkäten, avgångsenkäter, medarbetarsamtal och deltagande i JÄMIX-mätningen. Miljöförvaltningen kommer med utgångspunkt i resultat från ovanstående mätningar att fortsätta arbetet för att vara en attraktiv arbetsplats.

| KF:s indikatorer                                           | Årsmål | KF:s årsmål     | Periodicitet |
|------------------------------------------------------------|--------|-----------------|--------------|
| Aktivt Medskapandeindex                                    |        | fastställs 2012 | År           |
| Andel medarbetare på deltid som erbjuds heltid             |        | fastställs 2012 | År           |
| Chefer och ledare ställer tydliga krav på sina medarbetare |        | fastställs 2012 | År           |
| Medarbetare vet vad som förväntas av dem i deras arbete    |        | fastställs 2012 | År           |
| Sjukfrånvaro (alla nämnder/bolag)                          | 2,8 %  | 4,5 %           | År           |

**NÄMNDMÅL:****2.4.1 Miljöförvaltningen ska erbjuda meningsfulla arbetsuppgifter, en hälsosam arbetsmiljö, ett tydligt och inspirerande ledarskap och möjlighet till delaktighet och utveckling**

Miljöförvaltningen ska fortsätta att arbeta för att förbättra utvecklingsmöjligheterna för medarbetarna genom att tillse att alla har en individuell utvecklingsplan. I det årliga medarbetarsamtalet tas behovet av kompetensutveckling upp och planeras utifrån verksamhetens mål. I möjligaste mån ska medarbetares önskan om utveckling genom att få prova nya arbetsuppgifter tillgodoses och den interna rörligheten uppmuntras. Interna utbildningsinsatser planeras under året rörande ledarskap, ekonomi, juridik, kommunikation, IT

och ärendehantering. Arbetet för att öka delaktigheten för medarbetarna följs upp i medarbetarenkäten och genom fortsatt utveckling av arbetsplatsträffarna.

Arbetet med att säkerställa att miljöförvaltningen har en god arbetsmiljö är ständigt pågående. Arbetsmiljöfrågor lyfts vid de förvaltningsgemensamma introduktionerna för nya medarbetare och följs särskilt upp genom medarbetarenkäten, i medarbetarsamtalen, förvaltningsgruppen samt på arbetsplatsträffarna. Medarbetarenkäten visar att NMI (nöjd-medarbetar-index) stigit för varje år och 2011 års resultat uppvisade ett NMI på 69 vilket innebär ett gott betyg för arbetsförhållanden på miljöförvaltningen. Ytterligare arbete krävs dock för att öka trivselen och minska arbetsbelastningen och där resultaten från medarbetarenkäten visar att behov finns i organisationen tas åtgärdsplaner fram.

Sjukfrånvaron ska hållas på en fortsatt låg nivå genom satsningar på hälsofrämjande aktiviteter och förvaltningen ska erbjuda ett generöst friskvårdsprogram. Alla chefer följer sjukfrånvaron på sina respektive enheter och avdelningar. Särskilt fokus kommer under 2012 att ligga på den korta sjukfrånvaron som har ökat det senaste året. Personalfunktionen följer upp arbetet.

Under året kommer utveckling av förvaltningens chefer att fortsätta genom bland annat de månatliga chefsgruppsmötena som används för information, erfarenhetsutbyte, utbildning, avstämning och dialog i gemensamma ledarfrågor. Förvaltningens nya chefer kommer under året att erbjudas speciellt utformade utvecklings- och utbildningsinsatser. Flertalet av förvaltningens chefer deltar i stadens olika chefsatsningar.

Treårsplanen för jämställdhet och mångfald för 2010 - 2012 har reviderats och där finns delmål och aktiviteter för 2012. Planen återfinns i bilaga 2.8. Under 2012 ska ny plan tas fram för åren 2013 - 2015. I planen ska tydligare framgå hur förvaltningen arbetar mot alla diskrimineringsgrunder och t.ex. anpassar arbetsuppgifter och arbetsplats till personer med funktionsnedsättning.

| Nämndens indikatorer                                          | Årsmål     | Periodicitet |
|---------------------------------------------------------------|------------|--------------|
| Andel medarbetare med individuella utvecklingsplaner.         | 100 %      | Tertial      |
| Nämndens aktiviteter                                          | Startdatum | Slutdatum    |
| Formulera individuella utvecklingsplaner för alla medarbetare | 2012-01-01 | 2012-12-31   |
| Utforma och genomföra utbildningsinsats för nya enhetschefer  | 2012-01-01 | 2012-12-31   |

**KF:s INRIKTNINGSMÅL 3:****3.Stadens verksamheter ska vara kostnadseffektiva**

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har efter tidigare års kraftiga minskningar av nettobudgeten nu ett effektiviseringsarbete i form av fortlöpande vardags-rationaliseringar. Administrativa rutiner förenklas och nya lösningar övervägs ständigt för att dra ner kostnaden samtidigt som lika mycket eller mer arbete utförs inom nämndens uppdrag. Frågor om kostnaderna för att bedriva verksamheten är ständigt aktuella eftersom detta har samband med de totala prioriteringarna och möjligheten att bedriva verksamheten. Köp av tjänster övervägs när det är effektivt. E-tjänsterna fortätter att utvecklas och förfinas och har på olika sätt skapat en effektivare verksamhet förutom att servicen har förbättrats.

**KF:s MÅL FÖR VERKSAMHETSOMRÅDET:****3.1 Budgeten ska vara i balans**

Nämndens budget är realistiskt beräknad men det finns några osäkerheter. Här kan bl.a. nämnas att det planerade vindkraftverket inom projektet Hållbara Järva kanske inte kommer att kunna stå klart till och med 2014 då det finns oklarheter om stadens hållning i frågan om disponering av lämpliga områden på Järvafältet. Dessutom tar planprocessen lång tid. Om vindkraftverket inte blir av eller inte står klart vid slutet av 2014 kan projektet som helhet bli återbetalningsskyldigt till Boverket. Nämnden kan, pga. avtalets konstruktion, bli skyldig att återbetala ett belopp i storleksordningen 3,0 mnkr, trots att förvaltningen inte svarar för projektledning för vindkraftverket.

En annan osäkerhet är om upphandlingen av SLB som leverantör av drift av Stockholms och Uppsala läns regionala system för luftövervakningen för åren 2012 – 2015 kommer att överklagas och vad utgången av överklagandet i så fall blir. Avtalet är värt 3,5 mkr vilket är en stor del av SLB:s budgeterade externa intäkter om 7,3 mnkr år 2012.

| KF:s indikatorer                                                    | Årsmål | KF:s årsmål | Periodicitet |
|---------------------------------------------------------------------|--------|-------------|--------------|
| Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar (alla nämnder) |        | 100 %       | Tertial      |
| Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar (alla nämnder)  | 100 %  | 100 %       | Tertial      |
| Nämndens prognossäkerhet T2 (alla nämnder)                          |        | +/- 1 %     | År           |

**NÄMNDMÅL:****3.1.1 Bibehålla en hög intäktsfinansieringsgrad**

Under 2011 gjordes en begränsad taxeöversyn som syftade till att bibehålla intäktsfinansieringsgraden. Detta är i linje med lagstiftarens intentioner om

självkostnadsfinansiering av tillsynen. I den årligt återkommande jämförelsen mellan ett tiotal miljöförvaltningar i Stockholms län framgår att Stockholms miljöförvaltning har en hög självkostnadsfinansiering både vad gäller Miljöbalken och kontrollen enligt livsmedelslagstiftningen. Självfinansieringsgraden inom miljöbalkstillsynen har ökat något och är oförändrad för livsmedelskontrollen.

#### Självfinansieringsgrad inkl OH för miljöbalkstillsyn och livsmedelskontroll 2006 - 2012

|                    | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | P 2011 | B 2012 |
|--------------------|------|------|------|------|------|--------|--------|
| Miljöbalkstillsyn  | 40%  | 43%  | 69%  | 73%  | 69%  | 69%    | 70%    |
| Livsmedelskontroll | 47%  | 63%  | 72%  | 84%  | 82%  | 83%    | 83%    |

#### Nämndens ekonomiska förutsättningar 2012

Kommunfullmäktige har beslutat om en ekonomisk ram som uppgår till 153,3 mnkr i kostnader och 75,7 mnkr i intäkter, dvs. en nettobudget om 77,6 mnkr. Jämfört med år 2011 ökar därmed nettobudgeten med 6,3 mnkr.

Kommunfullmäktiges budget innebär satsningar inom några områden till ett bruttobelopp om 9,0 mnkr. Samtidigt finns effektiviseringskrav om 2,7 mnkr.

Satsningarna utgörs av medel för databas för miljöinformation (2,0 mnkr), Klimatneutrala stockholmare, kemikalieforum och Klimatpakt (2,0 mnkr), tillskott till arbetet med vattenprogrammet, grundvattenundersökning och Bällstaån (2,0 mnkr), medel till utveckling av informationsarbetet till verksamhetsutövare om spridning av giftiga ämnen och utbildning av livsmedelsinspektörer (1,0 mnkr) samt kompetenshöjande insatser (2,0 mnkr).

#### Effektiviseringar

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska år 2012 fortsätta fokusera på kärnverksamheten, dvs. tillsynen, med hög självfinansieringsgrad inom detta område.

En utveckling av uppföljningen av tillsynen ger bättre möjligheter att effektivisera verksamheten. Förvaltningens internkontrollinsatser har till stor del fokus på tillsynen.

Förvaltningen eftersträvar en utveckling av resultatuppföljningen inom tillsynen. Här kan nämnas utvecklingen av webbaserade enkäter som ger verksamhetsutövarna möjlighet att framföra sina åsikter om tillsynen. Enkäten används för att utveckla tillsynen och visar på övervägande positiva resultat. I syfte att följa upp miljönyttan inom tillsynen har nyckelindikatorer tagits fram för de olika tillsynsområdena. Dessa ska visa utvecklingen av väsentliga aspekter inom tillsynsområdena och kan därigenom visa på tillsynens miljönytta.

Under de senaste åren har ett antal e-tjänster lanserats vilka inte minst ger ökade servicenivå och ofta interna tidsvinster då arbetsmoment försvinner eller tar kortare tid. Samtidigt tar andra arbetsmoment mer tid i anspråk, inte minst pga. ökad tillgänglighet, högre servicegrad och efterfrågan från allmänheten. Det tillkommer också drift- och förvaltningskostnader för e-tjänsterna. Införandet av GS-IT ökar kostnaderna på kort sikt. Ambitionen är att på längre sikt ska kostnaderna kunna minska.

Tabellen nedan visar olika sätt att se på ekonomin, dvs. perspektiven verksamhet, resurstyp, organisatoriskt och efter finansieringssätt.

#### Nämndens ekonomi på fyra sätt

| <b>Delverksamhet</b>        | <b>Mnkr</b>  | <b>%</b>    | <b>Avdelning</b>                         | <b>Mnkr</b>  | <b>%</b>    |
|-----------------------------|--------------|-------------|------------------------------------------|--------------|-------------|
| Myndighetsarbete            | 94,5         | 54%         | Plan o Miljö                             | 47,9         | 28%         |
| Miljöövervakning            | 24,5         | 14%         | (varav miljöbilsprojekten)               | 16,1         |             |
| Miljöbilsprojekten          | 16,1         | 9%          | Hälsoskydd                               | 28,2         | 16%         |
| Gemensam verksamhet         | 30,9         | 18%         | Livsmedelskontrollen                     | 34,4         | 20%         |
| Klimp, e-tjänster, Järva mm | 8,1          | 5%          | Miljöanalys                              | 13,3         | 8%          |
|                             |              |             | SLB-analys                               | 11,2         | 6%          |
|                             |              |             | Verksamhetsstödet                        | 22,8         | 13%         |
|                             |              |             | (varav förvaltningsövergripande)         | 3,3          |             |
|                             |              |             | (varav Information)                      | 1,5          |             |
|                             |              |             | (varav IT inkl. gemensamma IT kostnader) | 5,4          |             |
|                             |              |             | Förvaltningsledning exkl. projekt        | 5,3          | 3%          |
|                             |              |             | Förvaltningslednings projekt             | 1,1          | 1%          |
|                             |              |             | Klimp, e-tjänster, Järva, mm             | 8,1          | 5%          |
|                             |              |             | Miljö och hälsoskyddsnämnden             | 1,6          | 1%          |
| <b>Summa</b>                | <b>174,1</b> | <b>100%</b> | <b>Summa</b>                             | <b>174,1</b> | <b>100%</b> |
| <b>Resurser</b>             |              |             | <b>Finansiering</b>                      |              |             |
| Personal                    | 112,3        | 64%         | Intäkter för:                            |              |             |
| Lokalkostnader              | 12,0         | 7%          | -Miljöbalktillsyn, Hälsoskydd            | 22,1         | 13%         |
| Konsulter                   | 14,8         | 8%          | -Miljöbalktillsyn, Plan och Miljö        | 15,1         | 9%          |
| Material, köpta tjänster mm | 34,8         | 20%         | -Livsmedelskontroll                      | 34,6         | 20%         |
| Finansiella kostnader       | 0,3          | 0%          | -Uppdragsverksamhet, slb                 | 7,3          | 4%          |
|                             |              |             | -Övriga tillsynsintäkter                 | 1,5          | 1%          |
|                             |              |             | -Miljöbilsprojekten                      | 6,3          | 4%          |
|                             |              |             | -Klimp, e-tjänster, Järva mm             | 6,3          | 4%          |
|                             |              |             | -Övrigt                                  | 3,4          | 2%          |
|                             |              |             | -Budgettilldelning                       | 77,6         | 45%         |
| <b>Summa</b>                | <b>174,1</b> | <b>100%</b> | <b>Summa</b>                             | <b>174,1</b> | <b>100%</b> |

\*Exkl projekt.

Tabellen nedan visar nämndens intäkter och kostnader i detalj per kostnadsslag med särskilt fokus på tillsynsområdet. Tabellen visar bl.a. på en fortsatt ökning av tillsynsrelaterade intäkter. Övriga intäkter minskar vilket förklaras av

minskade aktiviteter inom utvecklingen av e-tjänster. De befintliga övriga intäkterna består till största delen av medel för projektet Hållbara Järva, energirådgivning och MSL. På kostnadssidan syns minskade konsultkostnaderna till följd av lägre aktiviteter inom e-tjänsterna. Lokalkostnaderna har en mindre ökning pga. indexuppräknings, efter att ha varit oförändrade sedan flera år pga. tidigare års lokaleffektiviseringar. Personalkostnaderna ökar till följd av förstärkningar inom tillsynen och lönekostnadsökningar.

#### MHN intäkter/kostnader exklusive miljömiljarden 2009-2012

| Intäkter                     | 2009         | 2010         | B 2011       | P 2011       | B 2012       |
|------------------------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|
| Fasta årliga avgifter, MB    | 19,2         | 19,0         | 20,0         | 20,1         | 20,5         |
| Timdebitering, MB            | 9,7          | 9,2          | 10,9         | 9,7          | 10,1         |
| Ansökning/Anmälan, MB        | 5,5          | 5,1          | 5,9          | 5,9          | 6,7          |
| Undersökning, MB             | 0,6          | 0,7          | 0,5          | 0,5          | 0,0          |
| <i>S:a intäkter, MB</i>      | <i>35,0</i>  | <i>34,0</i>  | <i>37,2</i>  | <i>36,1</i>  | <i>37,2</i>  |
| Fasta årliga avgifter, Livs  | 25,2         | 25,1         | 26,2         | 26,0         | 28,8         |
| Extraordinära avgifter, Livs | 1,5          | 1,6          | 1,5          | 1,5          | 0,8          |
| Registrering, Livs           | 2,4          | 2,9          | 3,3          | 3,3          | 3,4          |
| Godkännanden, Livs           | 1,8          | 0,0          | 0,0          | 0,0          | 0,0          |
| 1:a årliga, Livs             | 0,0          | 1,5          | 1,5          | 1,5          | 1,6          |
| <i>S:a intäkter, Livs</i>    | <i>31,0</i>  | <i>31,1</i>  | <i>32,5</i>  | <i>32,4</i>  | <i>34,6</i>  |
| Övriga tillsynsintäkter      | 0,6          | 0,8          | 1,1          | 0,8          | 1,5          |
| <i>S:a tillsynsintäkter</i>  | <i>66,6</i>  | <i>65,9</i>  | <i>70,9</i>  | <i>69,3</i>  | <i>73,3</i>  |
| SLB-analys                   | 7,2          | 7,2          | 7,3          | 7,3          | 7,3          |
| Miljöbilar                   | 6,9          | 4,3          | 5,5          | 4,8          | 6,3          |
| Övriga intäkter              | 7,6          | 13,9         | 12,1         | 14,6         | 9,7          |
| <b>S:a intäkter</b>          | <b>88,3</b>  | <b>91,4</b>  | <b>95,7</b>  | <b>96,0</b>  | <b>96,5</b>  |
| <b>Kostnader</b>             |              |              |              |              |              |
| Personal                     | 95,1         | 101,5        | 108,9        | 107,9        | 112,3        |
| Konsult/köpta tjänster       | 20,9         | 18,4         | 20,2         | 21,5         | 19,5         |
| Lokaler                      | 11,8         | 11,1         | 11,7         | 11,6         | 12,0         |
| Utbildning                   | 1,5          | 1,5          | 1,8          | 1,8          | 2,2          |
| Resor                        | 1,2          | 1,5          | 0,8          | 1,0          | 1,0          |
| Bilbidrag                    | 4,4          | 3,3          | 6,2          | 3,4          | 7,0          |
| Kontor                       | 2,6          | 2,6          | 2,5          | 2,3          | 2,1          |
| Information                  | 0,2          | 0,9          | 1,8          | 1,7          | 1,3          |
| Fordon                       | 0,6          | 0,8          | 1,0          | 1,2          | 0,9          |
| Inventarier                  | 2,0          | 0,7          | 0,8          | 0,9          | 0,6          |
| Tele/Data                    | 1,9          | 3,6          | 5,7          | 5,6          | 5,9          |
| Frisk/hälsovård              | 0,5          | 0,4          | 0,7          | 0,7          | 0,7          |
| Övriga personalkostnader     | 0,8          | 1,3          | 1,3          | 1,8          | 1,5          |
| Avgifter                     | 1,8          | 1,8          | 1,9          | 2,0          | 1,9          |
| Kundförluster                | 0,7          | 0,0          | 0,5          | 0,5          | 0,5          |
| Volvo IT                     | 0,0          | 1,3          | 0,2          | 2,2          | 2,7          |
| Övrigt                       | 0,2          | 2,6          | 0,9          | 1,3          | 2,0          |
| <b>S:a kostnader</b>         | <b>146,2</b> | <b>153,2</b> | <b>167,1</b> | <b>167,3</b> | <b>174,1</b> |
| <b>Netto</b>                 | <b>-57,9</b> | <b>-61,8</b> | <b>-71,3</b> | <b>-71,3</b> | <b>-77,6</b> |

Tabellen nedan visar att andelen av förvaltningens kostnader som härrör från tillsyn är 68 %. Adderas den obligatoriska andelen miljöövervakning är andelen lagstyrd verksamhet cirka 72 %. Detta innebär en minskning jämfört med föregående år som hade en andel på cirka 75 %. Minskningen beror på budgettillskott till den ej obligatoriska miljöövervakningen.

#### Intäkter/kostnader inkl. OH för tillsyn 2006-2012

| (mnkr)                                  | 2006  | 2007  | 2008  | 2009  | 2010  | B 2011 | P 2011 | B 2012 |
|-----------------------------------------|-------|-------|-------|-------|-------|--------|--------|--------|
| Intäkter tillsyn                        | 39,5  | 42,6  | 58,2  | 66,0  | 65,6  | 69,8   | 68,5   | 71,8   |
| Intäkter övrigt                         | 1,1   | 0,4   | 0,5   | 0,5   | 0,6   | 1,0    | 0,8    | 1,5    |
| S:a tillsyns-kostnader inkl OH          | 109,0 | 97,2  | 96,5  | 95,1  | 95,4  | 97,4   | 92,4   | 96,3   |
| Netto, tillsyn                          | -68,4 | -54,2 | -37,8 | -28,6 | -29,2 | -26,6  | -23,1  | -23,0  |
| Kostnad MHN exkl. projekt               | 157,7 | 141,1 | 130,2 | 134,4 | 135,1 | 136,3  | 133,3  | 140,8  |
| Varav tillsynens andel av kostnaderna % | 69%   | 69%   | 74%   | 71%   | 71%   | 71%    | 69%    | 68%    |

### Investeringar

För år 2012 uppgår nämndens investeringsutgifter till cirka 0,8 mnkr vilket fördelas som kostnad på flera år. Investeringarna avser i sin helhet utrustning för SLB-analys.

### Omslutningsförändringar

Totalt begärs 20,8 mnkr i omslutningsförändringar enligt nedan:

- Tillsyn 7,0 mnkr
- MSL 1,1 mnkr
- Hållbara Järva 3,5 mnkr
- Övrig projektverksamhet 9,2 mnkr

#### KF:s MÅL FÖR VERKSAMHETSOMRÅDET:

### 3.2 Alla verksamheter staden finansierar ska vara effektiva

Miljö- och hälsoskyddsnämnden arbetar systematisk för att öka produktiviteten/effektiviteten i förvaltningens verksamhet. Processkartläggningar, utvecklad tidredovisning, bättre samordnad styrning och tydligare former för uppföljning är några av de metoder som används. Avdelningen Verksamhetsstöd ska börja tillämpa resultatbaserad styrning och Lean. Avsikten är att härigenom kunna frigöra resurser för det prioriterade miljö och hälsoarbetet.

Miljöförvaltningen har avlastat inspektörer och handläggare administrativa delar av tillsynsarbetet och bl.a. lagt detta på avdelningen Verksamhetsstöd eller särskilt administrativt stöd inom tillsynsavdelningarna. På så sätt frigörs tid för miljö- och hälsoarbete och det administrativa arbetet sköts av experter.

Köp av ekonomiadministration frigör tid till strategiskt arbete, utredningar och analyser på förvaltningens ekonomifunktion. Köp av kontaktcenter frigör tid för handläggarna och ökar servicegraden mot företagare och invånare genom ökad tillgänglighet och bättre kontinuitet. Köp av gemensam växel och en strikt tillämpning av stadens telefonpolicy sänker kostnaderna för telefoni. Förvaltningen köper löneadministration sedan många år med goda erfarenheter. Förvaltningens information på webben, i broschyrer och på fakturor ska utvecklas med stöd av en journalist och en språkkonsult. Om informationen är komplett och begriplig innebär det bättre service till företagare och medborgare. Det innebär också effektivare administration om färre ringer, skriver och mailar för att få kompletterande information och behöver få texter förklarade.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden genomför sedan 2008 en bred satsning på e-tjänster som bidrar till effektivare verksamhet och bättre service till företagare och invånare. Arbetet har varit framgångsrikt. År 2010 tilldelades förvaltningen priset Guldlänken för värmepumpstjänsten och kommunens utsågs av branschorganisationen (SVEP) till Sveriges bästa värmepumpkommun. 2012 försätter arbetet med att få fler att använda e-tjänsterna, utveckla dem, konsolidera arbetssätten och säkerställa att möjliggjorda effektiviseringar genomförs.

| KF:s indikatorer                                               | Årsmål | KF:s årsmål         | Periodicitet |
|----------------------------------------------------------------|--------|---------------------|--------------|
| Administrationns andel av de totala kostnaderna (alla nämnder) | 19 %   | minska              | År           |
| Antal tävlande i kvalitetsutmärkelsen (alla nämnder)           | 0      | tas fram av nämnden | År           |

#### NÄMNDMÅL:

### 3.2.1 Effektivisera och höja kvaliteten på förvaltningens interna processer

Verksamhetsstöd kommer att genomföra en systematisk genomgång av förvaltningens administrativa processer med målet att förenkla och säkerställa att teknikens möjligheter utnyttjas maximalt. Syftet är att identifiera och eliminera alla faktorer i processen som inte tillför nytta. Enkelt uttryckt handlar det om ”Mer värde för mindre arbete”.

Förutom bra administrativa processer krävs en hög kunskapsnivå hos administrativ personal för att nå bästa möjliga effektivitet. Fortbildning och allt högre krav på kunskap vid nyrekryteringar ger kunnigare personal.

Om det blir färre fel minskar behovet av rättningar. Här finns en stor effektiviseringspotential, det handlar om att ge förutsättningar för att göra rätt genom högre kompetens, bättre information, tydligare rutiner och handledningar. Därför genomförs utbildningar t.ex. i ekonomiadministration, kurser för handläggare i arkiv- och dokumenthantering,

fördjupningsutbildningar i ärendehanteringssystemet ECOS, introduktion för nyanställda osv.

År 2011 övergick miljöförvaltningen till elektronisk ärendehantering. Det innebär att all information skapas, bearbetas och förvaras i elektronisk form. Övergången till elektronisk ärendehantering är inte okomplicerad och arbetet tar inledningsvis mer tid, men på sikt ökar detta effektiviteten och spar tid åt förvaltningen. Ett projekt med införande av e-arkiv inleddes 2011 med bergvärmeärenden. 2012 utvidgas projektet med målet att successivt omfatta e-arkiv för samtliga handlingar.

Förvaltningen undersöker möjligheterna att effektivisera nämndadministrationen genom övergång till en helt elektronisk hantering där inga nämndhandlingar trycks upp. Nämndledamöterna och ledningsgruppen skulle då förse med läsplattor.

# Miljö- och hälsoskyddsnämnden

## Verksamhetsplan 2012

### Specifikation av omslutningsförändringar och budgetjusteringar

#### Driftverksamhet

(-) = minskade kostnader/ökade intäkter

| Mnkr                                                                                                                              | Kostnader   | Intäkter     | Avskrivn   | Internränta | Netto      |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|--------------|------------|-------------|------------|
| Nämndens budget 2012 (kolumn 1 i agressorrapporten)                                                                               | 0,0         | 0,0          | 0,0        | 0,0         | 0,0        |
| <b>Av nämnden redovisade omslutningsförändringar (kolumn 3 agressorrapporten)</b>                                                 |             |              |            |             |            |
| Ökade kostnader/intäkter för:                                                                                                     |             |              |            |             |            |
| Tillsyn (ökning kostn avser personalkostn samt IT, intäkter taxehöjning)                                                          | 7,0         | -7,0         | 0,0        | 0,0         | 0,0        |
| MSL                                                                                                                               | 1,1         | -1,1         | 0,0        | 0,0         | 0,0        |
| Hållbara Järva                                                                                                                    | 3,5         | -3,5         | 0,0        | 0,0         | 0,0        |
| Övrig projektverksamhet                                                                                                           | 9,2         | -9,2         | 0,0        | 0,0         | 0,0        |
|                                                                                                                                   |             |              |            |             | 0,0        |
| Minskade kostnader/intäkter för:                                                                                                  |             |              |            |             |            |
|                                                                                                                                   | 0,0         | 0,0          | 0,0        | 0,0         | 0,0        |
|                                                                                                                                   | 0,0         | 0,0          | 0,0        | 0,0         | 0,0        |
| Övrigt                                                                                                                            | 0,0         | 0,0          | 0,0        | 0,0         | 0,0        |
| <b>Summa omslutningsförändringar:</b>                                                                                             | <b>20,8</b> | <b>-20,8</b> | <b>0,0</b> | <b>0,0</b>  | <b>0,0</b> |
| <b>Av nämnden begärda budgetjusteringar* (kolumn 4 agressorrapporten)</b>                                                         |             |              |            |             |            |
|                                                                                                                                   | 0,0         | 0,0          | 0,0        | 0,0         | 0,0        |
|                                                                                                                                   | 0,0         | 0,0          | 0,0        | 0,0         | 0,0        |
|                                                                                                                                   | 0,0         | 0,0          | 0,0        | 0,0         | 0,0        |
| <b>Summa budgetjusteringar:</b>                                                                                                   | <b>0,0</b>  | <b>0,0</b>   | <b>0,0</b> | <b>0,0</b>  | <b>0,0</b> |
| <b>Nämndens driftbudget efter redovisade omslutningsförändringar och begärda budgetjusteringar (kolumn 5 i agressorrapporten)</b> |             |              |            |             |            |
|                                                                                                                                   | <b>20,8</b> | <b>-20,8</b> | <b>0,0</b> | <b>0,0</b>  | <b>0,0</b> |

#### Investeringar

(-) = minskade utgifter/ökade inkomster

| Mnkr                                                                              | Utgifter   | Inkomster  | Netto      |
|-----------------------------------------------------------------------------------|------------|------------|------------|
| Nämndens budget 2012 (kolumn 1 i agressorrapporten)                               | 0,0        | 0,0        | 0,0        |
| <b>Av nämnden redovisade omslutningsförändringar (kolumn 3 agressorrapporten)</b> |            |            |            |
| Ökade utgifter/inkomster för:                                                     |            |            |            |
|                                                                                   | 0,0        | 0,0        | 0,0        |
|                                                                                   | 0,0        | 0,0        | 0,0        |
| Minskade utgifter/inkomster för:                                                  |            |            |            |
|                                                                                   | 0,0        | 0,0        | 0,0        |
|                                                                                   | 0,0        | 0,0        | 0,0        |
| <b>Summa omslutningsförändringar:</b>                                             | <b>0,0</b> | <b>0,0</b> | <b>0,0</b> |
| <b>Av nämnden begärda budgetjusteringar* (kolumn 4 agressorrapporten)</b>         |            |            |            |
|                                                                                   | 0,0        | 0,0        | 0,0        |
|                                                                                   | 0,0        | 0,0        | 0,0        |
|                                                                                   | 0,0        | 0,0        | 0,0        |
| <b>Summa budgetjusteringar:</b>                                                   | <b>0,0</b> | <b>0,0</b> | <b>0,0</b> |

|                                                                                                                                   |     |     |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-----|-----|
| Nämndens investeringsbudget efter redovisade omslutningsförändringar och begärda budgetjusteringar (kolumn 5 i agressorrapporten) | 0,0 | 0,0 | 0,0 |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-----|-----|

\* avser endast de nämnder som uppmanats att begära budgetjustering i verksamhetsplan 2012

## Bilaga 2.2 Tillsynsplan 2012

| Lagområde / bransch                                                                       | Beskrivning och nyckelindikatorer inkl årsmål.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Ant reg. tillsyns-<br>objekt 2012 | Varav antal med<br>planerad tillsyn | Totalt antal timmar<br>tillsyn | -varav direkt<br>debiterbara timmar | - varav indirekt<br>debiterbara timmar | -varav ej debiterbara<br>timmar |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|-------------------------------------|--------------------------------|-------------------------------------|----------------------------------------|---------------------------------|
| <b>Tillsyn enligt Miljöbalken Totalt</b>                                                  | Summering av all tillsyn som bedrivs enligt Miljöbalken. Kapitlen 7, 9, 10, 14 och 15.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                   |                                     | <b>71 715</b>                  | <b>40 176</b>                       | <b>16 110</b>                          | <b>15 429</b>                   |
| <b>Tillsyn enligt 7 kap Miljöbalken</b><br>Skyddade områden                               | Granskning sker av efterlevnad av syften, föreskrifter, dispenser mm. Rådgivning, information och stödjande verksamhet. Av total tid beräknas 50 h läggas på Nationalstadsparken, resterande 1501 h på naturreservat.<br>Nyckelindikator:<br>1. Andel reservat som uppfyller gynnsam bevarandestatus. Årsmål 100% (8 av 8).                                                                                                                                                                                                                                     | 9                                 | 9                                   | 1551                           | 1171                                | 286                                    | 94                              |
| <b>Tillsyn enligt 9 kap Miljöbalken Miljöfarlig verksamhet Summa</b> (miljöskyddstillsyn) |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                   |                                     | <b>23 982</b>                  | <b>16 324</b>                       | <b>5 857</b>                           | <b>1 801</b>                    |
| Vägtrafik                                                                                 | Granskning av egenkontroll avseende miljöpåverkan från Vägverkets och Trafikkontorets väganläggningar samt från SL:s busstrafik.<br>Kommentarer: Av debiteringsbara timmar avser 221 Energi o Klimat och 2389 Stadsmiljö. Av indirekt debiterbara avser 95h E & K och 515 h Stadsmiljö.<br>Nyckelindikatorer:<br>1) Antal dygn då MKN för PM10 överskridits. Årsmål 35 dygn<br>2) Antal dygn då MKN för NO2 överskridits. Årsmål 7 dygn.<br>3) Andel bostäder som uppfyller de riktvärden som fastställts av riksdagen (prop. 1996/97:53) inomhus. Årsmål 100 % | 3                                 | 3                                   | 3 341                          | 2633                                | 610                                    | 98                              |
| Depåer och transportföretag                                                               | Granskning av egenkontroll rörande buss- och tågdepåers fordonstvättar och serviceverksamhet. Stor andel rådgivning, information och stödjande verksamhet till nya entreprenörer. Granskning av transportföretags egenkontroll.<br>Nyckelindikatorer:<br>1. Antal befogade klagomål. Årsmål 0                                                                                                                                                                                                                                                                   | 14                                | 7                                   | 506                            | 187                                 | 239                                    | 80                              |

| Lagområde / bransch  | Beskrivning och nyckelindikatorer inkl årsmål.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Ant reg. tillsyns-<br>objekt 2012 | Varav antal med<br>planerad tillsyn | Totalt antal timmar<br>tillsyn | -varav direkt<br>debiterbara timmar | - varav indirekt<br>debiterbara timmar | -varav ej debiterbara<br>timmar |
|----------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|-------------------------------------|--------------------------------|-------------------------------------|----------------------------------------|---------------------------------|
| Motorbanor           | Granskning av motorbanors egenkontroll. MHN:s beslut för Järva MCK:s verksamhet samt speedwayverksamheten på Gubbängen IP har överklagats. Beslut från länsstyrelsen väntas under året. Handläggning av överklaganden kräver planering för ej debiterbar tid.<br>Nyckelindikatorer:<br>1) Antal befogade klagomål på motorsportverksamheter. Årsmål 0 st.                             | 7                                 | 4                                   | 277                            | 62                                  | 65                                     | 150                             |
| Spårtrafik           | Granskning av egenkontroll. Miljöpåverkan från SL:s och Banverkets spåranläggningar.<br>Nyckelindikatorer:<br>1. Andel bostäder som uppfyller de riktvärden som fastställts av riksdagen (prop. 1996/97:53) inomhus. Årsmål 100 %                                                                                                                                                     | 2                                 | 2                                   | 462                            | 388                                 | 50                                     | 24                              |
| Flyg                 | Granskning av egenkontroll. Miljöpåverkan från Bromma flygplats.<br>Nyckelindikator:<br>1) Antal överskridande av bullervillkoret avseende FBN 55 dBA. Årsmål 0 st.                                                                                                                                                                                                                   | 1                                 | 1                                   | 356                            | 203                                 | 113                                    | 40                              |
| Hamn & Sjöfart       | Granskning av egenkontroll. Hamnverksamhet/skärgårdstrafik. Domstolsremisser. Även obefogade klagomål kommer att hanteras trots god egenkontroll.<br>Nyckelindikator:<br>1. Antal befogade klagomål. Årsmål 0 st.                                                                                                                                                                     | 6                                 | 5                                   | 640                            | 292                                 | 148                                    | 200                             |
| Exploateringsprojekt | Byggherrars och entreprenörers egenkontroll vid större exploateringsprojekt. Stor andel rådgivning, information, domstolsremisser. Även obefogade klagomål kommer att hanteras trots god egenkontroll. Indirekt tid för att identifiera exploateringsprojekt för timdebitering.<br><br>1) Nyckelindikator: Antal befogade klagomål. Årsmål 0 st.                                      | 8                                 | 8                                   | 1975                           | 678                                 | 1147                                   | 150                             |
| Energianläggningar   | Egenkontroll avseende stora energiproduktionsanläggningar och fjärrvärmenät. Stor andel rådgivning, information, och domstolsremisser. Indirekt tid för inläsning av förändrad lagstiftning, direktiv för förbränningsanläggningar, kylanläggningar etc.<br><br>Nyckelindikatorer:<br>1) Antal överskridanden av riktvärden. Årsmål 0 st.<br>2) Antal befogade klagomål. Årsmål 0 st. | 31                                | 31                                  | 2236                           | 1289                                | 597                                    | 350                             |

| Lagområde / bransch            | Beskrivning och nyckelindikatorer inkl årsmål.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Ant reg. tillsyns-<br>objekt 2012 | Varav antal med<br>planerad tillsyn | Totalt antal timmar<br>tillsyn | -varav direkt<br>debiterbara timmar | - varav indirekt<br>debiterbara timmar | -varav ej debiterbara<br>timmar |
|--------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|-------------------------------------|--------------------------------|-------------------------------------|----------------------------------------|---------------------------------|
| Energianvändning i fastigheter | Egenkontroll hos fastighetsägare med oljeeldade pannrum avseende energianvändning, skötsel av pannrum och inomhusmiljöfrågor,. Ej debiterbar tid för handläggning av överklagade debiteringsbeslut. Stor andel indirekt tid för ombokningar och identifiering av tillsynsobjekt.<br>Nyckelindikator:<br>1. Andel inspekterade fastighetsägare som genomfört åtgärder som föreslagits i energideklarationerna. Årsmål 100 %<br>3) Andel inspekterade pannrum utan anmärkning. Årsmål 100 %                                                                     | Ca. 700                           | 150                                 | 1478                           | 755                                 | 563                                    | 160                             |
| Avfall                         | Mellanlagring, sortering, behandling av avfall. Inspektioner, granskning av miljörapporter mm.<br>Nyckelindikator:<br>1) Antalet befogade klagomål. Årsmål 0 st.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | 68                                | 43                                  | 1 289                          | 906                                 | 293                                    | 90                              |
| Avloppsreningsverk             | Tillsyn av avloppsreningsverkens skötsel. Bl.a. till skydd för kustvattnen från närsalter mm.<br>Nyckelindikator:<br>1) Andelen slam som enligt slamöverenskommelsen håller sådan kvalitet att det kan spridas på åkermark. Årsmål 100 %<br>2) Halten fosfor i renat avloppsvatten till saltsjön ska inte överstiga 0,3 mg/liter. Årsmål 100 %<br>3) Halten kväve i renat avloppsvatten till saltsjön ska inte överstiga 10 mg/liter Årsmål 100 %<br>Kommentar: Indikator nr 2 och 3 innebär att vid alla prov ska värdet hållas tex 200 prov av 200 är 100 % | 2                                 | 2                                   | 280                            | 220                                 | 60                                     | 0                               |
| Bensinstationer                | Fordonstvätt/hantering av motorbränsle. Nyckelindikatorer:<br>1) Andelen besökta företag utan anmärkning på kemikaliehanteringen. Årsmål. 100 %<br>2) Andel anmälningspliktiga fordonstvättar som uppfyller gällande utsläppsriktvärden. Årsmål 100%                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | 125                               | 70                                  | 1096                           | 846                                 | 200                                    | 50                              |

| Lagområde / bransch                        | Beskrivning och nyckelindikatorer inkl årsmål.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Ant reg. tillsyns-<br>objekt 2012 | Varav antal med<br>planerad tillsyn | Totalt antal timmar<br>tillsyn | -varav direkt<br>debiterbara timmar | - varav indirekt<br>debiterbara timmar | -varav ej debiterbara<br>timmar |
|--------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|-------------------------------------|--------------------------------|-------------------------------------|----------------------------------------|---------------------------------|
| Verkstad, elektronik,<br>mönsterkorttillv. | Tillverkande industri, bl.a. ytbehandling, metallbearbetning. Minska utsläpp av metaller till vatten.<br>Nyckelindikator:<br>1) Andelen besökta företag som inlett ett arbete med att effektivisera sin energianvändning. Årsmål 100 %<br>2) Andelen besökta företag som inlett ett arbete med att effektivisera sina transporter. Årsmål 100 %                         | 73                                | 34                                  | 671                            | 511                                 | 160                                    | 0                               |
| Verkstäder, U-verksamheter                 | Kampanj med inspektion av minst 100 små verkstäder inkl bilverkstäder, hantering och förvaring av kemikalier/avfall.<br>Nyckelindikator:<br>Ej indikator pga kampanj.                                                                                                                                                                                                   | 300-500                           | 100                                 | 575                            | 300                                 | 250                                    | 25                              |
| Kemisk industri inkl<br>läkemedelsindustri | Miljöpåverkan av farliga kemikalier, uppföljning av miljörapporter/tidigare kända brister. Motivera till förbättrad egenkontroll.<br>Nyckelindikator:<br>1) Andelen besökta företag som inlett arbete med att effektivisera sin energianvändning. Årsmål 100 %<br>2) Andelen besökta företag som inlett ett arbete med att effektivisera sina transporter. Årsmål 100 % | 10                                | 10                                  | 433                            | 327                                 | 50                                     | 56                              |
| Grafiker                                   | Kontrollera utsläpp till luft och vatten från tryckerier och fotolab.<br>Nyckelindikator:<br>1) Andelen besökta företag som inlett arbete med att effektivisera sin energianvändning. Årsmål 100 %<br>2) Andelen besökta företag som inlett ett arbete med att effektivisera sina transporter. Årsmål 100 %                                                             | 28                                | 10                                  | 604                            | 295                                 | 269                                    | 40                              |
| Kemtvättar, tvättverksamhet                | Kontrollera att utsläppen av perkloretylen till miljön är minimala.<br>Nyckelindikator:<br>1) Andel kemtvättar där lösningsmedelsförlusterna per kilo tvättgods ligger under 1,5 %. Årsmål 100%.                                                                                                                                                                        | 48                                | 19                                  | 364                            | 234                                 | 122                                    | 8                               |
| Kross och betong asfalt                    | Påverkar med buller, damm och i vissa fall lukt. Transportintensiv bransch. Begränsa störning av närboende.<br>Nyckelindikator:<br>1) Antal befogade klagomål på damning och buller Årsmål 0 st.                                                                                                                                                                        | 13                                | 10                                  | 292                            | 227                                 | 45                                     | 20                              |

| Lagområde / bransch | Beskrivning och nyckelindikatorer inkl årsmål.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Ant reg. tillsyns-<br>objekt 2012 | Varav antal med<br>planerad tillsyn | Totalt antal timmar<br>tillsyn | -varav direkt<br>debiterbara timmar | - varav indirekt<br>debiterbara timmar | -varav ej debiterbara<br>timmar |
|---------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|-------------------------------------|--------------------------------|-------------------------------------|----------------------------------------|---------------------------------|
| Livsmedelsindustri  | Anmälningar, klagomål, besiktningar, förfrågningar från verksamhetsutövare, allmänheten m.fl.<br>Nyckelindikatorer:<br>1) Andelen besökta företag som inlett ett arbete med att effektivisera sin energianvändning. Årsmål 100%<br>2) Andelen besökta företag som inlett ett arbete med att effektivisera sina transporter. Årsmål 100 %.                                                                                                                             | 20                                | 16                                  | 303                            | 250                                 | 53                                     | 0                               |
| Oljehamnen          | Främst företag med stora mängder oljeprodukter/ kemikalier på Loudden. Fel kan ge stora utsläpp och allvarliga konsekvenser.<br>Kommentar: En handfull tillståndsärenden förväntas behöva handläggas – ej debiterbar tid.<br>Nyckelindikatorer:<br>1) Andelen besökta företag som inlett ett arbete med att effektivisera sin energianvändning. Årsmål 100 %<br>2) Andelen besökta företag som inlett ett arbete med att effektivisera sina transporter. Årsmål 100 % | 9                                 | 8                                   | 622                            | 353                                 | 89                                     | 180                             |
| Enskilda avlopp     | Hantering av anmälningar, tillstånd.<br>Nyckelindikator:<br>1) Antal handlagda nyanmälningar och tillstånd för enskilda avlopp. Årsmål 4 tillstånd                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | 294                               | 0                                   | 168                            | 12                                  | 156                                    | 0                               |
| Värmepumpar         | Tillståndsprovning av värmepumpsansökningar. Överklagandehantering och upprätthållande av e-tjänst.<br>Kommentarer: Objekt med planerad tillsyn avser ansökningar om tillstånd. Finns ej registrerat antal tillsynsobjekt i vanlig mening.<br>Nyckelindikator:<br>1) Antal beviljade värmepumptillstånd. Årsmål 1000 + 100 tillstånd.                                                                                                                                 | Se<br>komme<br>ntar               | 1100                                | 6014                           | 5356                                | 578                                    | 80                              |

| Lagområde / bransch                                                                       | Beskrivning och nyckelindikatorer inkl årsmål.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Ant reg. tillsyns-<br>objekt 2012 | Varav antal med<br>planerad tillsyn | Totalt antal timmar<br>tillsyn | -varav direkt<br>debiterbara timmar | - varav indirekt<br>debiterbara timmar | -varav ej debiterbara<br>timmar |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|-------------------------------------|--------------------------------|-------------------------------------|----------------------------------------|---------------------------------|
| <b>Tillsyn enligt 9 kap Miljöbalken Miljöfarlig verksamhet Summa</b> (hälsoskyddstillsyn) |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                   |                                     | 29 224                         | 12 279                              | 4550                                   | 12 395                          |
| Kontaktcenter och Direktservice                                                           | Rådgivning till privatpersoner och verksamheter avseende hälsoskyddsfrågor. Ca 17 000 samtal och ca. 3 000 e-post. Påbörja handläggning av olägenhetsärenden på hälsoskyddsavdelningen och göra inspektioner i vissa ärenden. Avsluta ärenden där uppgifterna i de inkomna anmälningarna inte är kompletta. Avsluta ärenden där någon olägenhet inte har konstaterats, där olägenhet undanröjts eller där krav på ytterligare åtgärder inte är rimliga.<br>Kommentarer: Av det totala antalet timmar avser 1970h Bostad och Miljö, 2269h Offentlig miljö och 2606h Närmiljö<br>Nyckelindikatorer:<br>1) Antal besvarade samtal.<br>2) Antal besvarade e-post.<br>3) Antal avslutade ärenden.<br>4) Antal påbörjade ärenden. | Se<br>komme<br>ntar               | Se<br>komme<br>ntar                 | 6 665                          | 430                                 | 400                                    | 5835                            |
| Bostäder                                                                                  | Handläggning av olägenhetsärenden.<br>1) Antal olägenhetsärenden där olägenhet undanröjts eller krav på ytterligare åtgärder inte är rimligt (BoM och Off).<br>Kommentarer: Antalet möjliga tillsynsobjekt om 404 000 är bostäder i flerfamiljfastigheter. Det totala antalet tillsynstimmar fördelar sig med 4900 på Bostad och miljö och 3850h på Offentlig miljö. De debiterbara timmarna fördelar sig med 1402 på Bostad och miljö och 1250h på Offentlig miljö.                                                                                                                                                                                                                                                        | 404 000                           | 600                                 | 3850<br>4900<br>Tot.<br>8750   | 1250<br>1402<br>Tot.<br>2652        | 500<br>498<br>Tot. 998                 | 2100<br>3000<br>Tot.<br>5100    |
| Fastighetsägartillsyn                                                                     | Riktad tillsyn av egenkontrollen hos fastighetsägare.<br>Kommentarer: Antalet registrerade tillsynsobjekt utgörs av ägare av flerbostadshus vilka är 10 585 till antalet. Tillsyn dels enligt tidigare förfarande med urval ur register och bokade inspektioner hos fastighetsägaren och dels alternativ metod för "problemfastigheter" där tips om dåligt skötta fastigheter inkommer. Då kontaktas de boende först och därefter fastighetsägaren.<br>1. Andel fastighetsägarinspektioner med brister som kräver uppföljning.                                                                                                                                                                                              | 7000                              | 110                                 | 1500                           | 890                                 | 320                                    | 290                             |

| Lagområde / bransch      | Beskrivning och nyckelindikatorer inkl årsmål.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Ant reg. tillsyns-<br>objekt 2012 | Varav antal med<br>planerad tillsyn | Totalt antal timmar<br>tillsyn | -varav direkt<br>debiterbara timmar | - varav indirekt<br>debiterbara timmar | -varav ej debiterbara<br>timmar |
|--------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|-------------------------------------|--------------------------------|-------------------------------------|----------------------------------------|---------------------------------|
| Skolor och förskolor     | Riktad tillsyn på skola/förskola och uppföljning av ärenden som fått anmärkningar på ffa radon och ventilation. Handläggning av olägenhetsärenden inkomna via till exempel e-tjänsten för missförhållanden eller via Kontaktcenter/Direktservice. . Handläggning av anmälda förskolor/skolor inklusive anmälan av förändringar av befintliga verksamheter<br>Kommentarer: Det planerade antalet objekt med tillsyn utgörs av 160 besök inom den riktade tillsynen och 50 anmälningar.<br>Nyckelindikator:<br>1. Andel skolor/förskolor som inspekterats inom den riktade tillsynen med brister i egenkontrollen som kräver uppföljning eller där det föreligger olägenhet/risk för olägenhet.<br>Årsmål Mindre än 60 % | 1 230                             | 210                                 | 5281                           | 4581                                | 200                                    | 500                             |
| Övriga lokaler           | Ingen tillsyn planerad 2012                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | 100                               | 0                                   | 0                              |                                     |                                        |                                 |
| Restaurang och evenemang | Riktad tillsyn mot restauranger och alkoholremisser samt klagomål på höga ljudnivåer (endast klagomålbaserat 2011).<br><br>1. Andel av de inspekterade objekten som har brister som behöver följas upp.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Rest.<br>+<br>Ljudm..<br>4        | 130                                 | 130                            | 40                                  | 60                                     | 30                              |
| Alkoholremisser          | Handläggning av alkoholremisser och mellan 3 – 7 ljudisoleringsprotokoll.<br><br>Nyckelindikator:<br>1.) Antal handlagda alkoholremisser: Årsmål: 500 st.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                   |                                     | 1000                           | 500                                 | 100                                    | 400                             |
| Bassängbad               | Granskning av egenkontroll och analysrapporter vid samtliga badanläggningar. Uppföljning av ärenden från tidigare års tillsyn. Systemtillsyn på några bad.. Handläggning av nyanmälningar och eventuella klagomål<br>Kommentar: Det planerade antalet objekt med tillsyn utgörs av 18 besök på befintliga anläggningar och 2 besök med anledning av nyanmälningar. Nyckelindikator:<br>1) Andel bassängbad som fått anmärkning på badvattenkvaliteten.                                                                                                                                                                                                                                                                 | 72                                | 20                                  | 576                            | 576                                 | 0                                      | 0                               |

| Lagområde / bransch | Beskrivning och nyckelindikatorer inkl årsmål.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Ant reg. tillsyns-<br>objekt 2012 | Varav antal med<br>planerad tillsyn | Totalt antal timmar<br>tillsyn | -varav direkt<br>debiterbara timmar | - varav indirekt<br>debiterbara timmar | -varav ej debiterbara<br>timmar |
|---------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|-------------------------------------|--------------------------------|-------------------------------------|----------------------------------------|---------------------------------|
| Strandbad           | Tillsyn på strandbad.<br>Nyckelindikator:<br>1) Andel strandbad där badvattnet visat otjänliga provresultat.<br>2) Andel provtagningsplatser där algblooming indikerats.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | 29                                | 29                                  | 235                            | 145                                 | 50                                     | 40                              |
| Plaskdammar         | Granskning av egenkontroll och analysrapporter från samtliga plaskdammar. Förebyggande informationsinsatser bland annat genom en årligen återkommande konferens. Systemtillsyn på 10 anläggningar, stickprovskontroll av badvattenkvaliteten vid 10 anläggningar<br>Nyckelindikator:<br>1) Andel plaskdammar där badvattnet visat otjänliga provresultat.                                                                                                                                                                                                                   | 56                                | 10                                  | 244                            | 244                                 | 0                                      | 0                               |
| Hygienverksamheter  | Handläggning av nyanmälda verksamheter inklusive tillsynsbesök.. Deltagande i Socialstyrelsens nationella tillsynsprojekt riktat till tatuerare och piercare.<br><br>Kommentarer: Av de planerade 110 besöken utgörs 60 st av besök inom det nationella projektet och 50 av besök med anledning av nyanmälningar. Nyckelindikator:<br>1) Andel inspekterade verksamheter med fungerade hygienrutiner för att förhindra smittspridning.                                                                                                                                      | 110                               | 100                                 | 615                            | 440                                 | 125                                    | 50                              |
| Radon               | Tillsyn av egenkontroll genom förelägganden att mäta och vid behov åtgärda höga radonhalter. Informationsinsatser. Upprätthållande av e-tjänst.<br>Kommentarer: De ca 10 600 tillsynsobjekten består av ägare av flerbostadsfastigheter. Antalet med planerad tillsyn utgörs av ungefärligt antal pågående ärenden.<br><br>Nyckelindikator:<br>1) Antal fastighetsägare som åtgärdat förhöjda radonhalter. Årsmål 60 st.<br>2) Antal fastighetsägare som uppmanats att mäta radon. Årsmål 440.<br>3) Antal användare av e-tjänster för uppmätta radonhalter. Årsmål 10 000. | 7000                              | 1000                                | 4146                           | 1765                                | 2231                                   | 150                             |
| Djurtillstånd       | Prövning av tillstånd för hållande av orm, fjäderfä och pälsdjur.<br>Kommentarer: Antalet registrerade tillsynsobjekt är inte relevant här. Objekt med tillsyn avser förväntat antal ansökningar om tillstånd.<br>Nyckelindikator:<br>1) Antal tillstånd för orm, fjäderfä och lantbruksdjur. Årsmål 9 st.                                                                                                                                                                                                                                                                  | Se<br>komme<br>ntar               | 8                                   | 82                             | 16                                  | 66                                     | 0                               |

| Lagområde / bransch                                                           | Beskrivning och nyckelindikatorer inkl årsmål.                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Ant reg. tillsyns-<br>objekt 2012 | Varav antal med<br>planerad tillsyn | Totalt antal timmar<br>tillsyn | -varav direkt<br>debiterbara timmar | - varav indirekt<br>debiterbara timmar | -varav ej debiterbara<br>timmar |
|-------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|-------------------------------------|--------------------------------|-------------------------------------|----------------------------------------|---------------------------------|
| <b>Tillsyn enligt 10 kap Miljöbalken Förorenade områden Summa</b>             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                   |                                     | <b>4 420</b>                   | <b>3 388</b>                        | <b>960</b>                             | <b>72</b>                       |
| Kvicksilver inom tandvård, krematorier, sjukhus, labb och neonrörstillverkare | Verksamheter där kvicksilver hanteras eller har hanterats. Inspektion av saneringsbehov mm. hos ca 60 tandvårdskliniker.<br>Nyckelindikator:<br>1) Andelen tandläkare som bedriver verksamhet i lokaler med avloppsrör som bedömts vara fria från kvicksilver. Årsmål 100 %.                                                                                 | 446                               | 60                                  | 1 155                          | 1015                                | 100                                    | 40                              |
| PCB i fogmassor                                                               | Ta emot och besvara PCB-inventeringar från alla fastigheter som är berörda av PCB-förordningen. Behandla anmälningar om sanering (ca 50 - 70 st).<br>Nyckelindikator:<br>1) Andelen fastigheter byggda mellan år 1956-1973 som är fria från PCB. Årsmål 100 %.                                                                                               | 256                               | 69                                  | 1664                           | 1664                                | 0                                      | 0                               |
| Förorenad mark                                                                | Att förorenad mark inte medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Upplysningar, kap 10, resp Anmälningar, kap 9 MB.<br>Nyckelindikator:<br>1) Areal mark som sanerats för ny markanvändning.<br>2) Antal upplysningar om förorenad mark<br>3) Antal anmälningar om efterbehandling                                                     |                                   |                                     | 1601                           | 709                                 | 860                                    | 32                              |
| <b>Tillsyn enligt 14 kap Miljöbalken Kemiska produkter Summa</b>              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                   |                                     | <b>8 043</b>                   | <b>5 026</b>                        | <b>2 394</b>                           | <b>623</b>                      |
| Miljögifter i varor, systemtillsyn av detaljister                             | Kampanjer med tillsyn och information till berörda verksamheter och aktörer om riskerna med kemikalier, kandidatförteckning, begränsningar/förbud mm.<br>Kommentar: Ett stort antal tillsynsobjekt kan vara aktuella. Går ej att precisera registrerat antal objekt. Antal med planerad tillsyn är ej känt.<br>Nyckelindikator:<br>Ej indikator pga kampanj. | Se<br>komme<br>ntar               | Se<br>komme<br>ntar                 | 1011                           | 186                                 | 800                                    | 25                              |

| Lagområde / bransch                 | Beskrivning och nyckelindikatorer inkl årsmål.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Ant reg. tillsyns-<br>objekt 2012 | Varav antal med<br>planerad tillsyn | Totalt antal timmar<br>tillsyn | -varav direkt<br>debiterbara timmar | - varav indirekt<br>debiterbara timmar | -varav ej debiterbara<br>timmar |
|-------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|-------------------------------------|--------------------------------|-------------------------------------|----------------------------------------|---------------------------------|
| Övrigt arbete med kemikaliefrågor   | Stödja övriga handläggare med expertkompetens, kemilänken (regionalt samarbete), storstadssamarbete, omvärldsbevakning, utbildningar, Kemikalieforum, besvara remisser, besvara frågor från allmänhet mm, uppdatera hemsidan.<br>Kommentar: Går ej att precisera storlek eller omfattning av objekt med planerad tillsyn.<br>Nyckelindikator:<br>Ej relevant med indikator pga. ej eg. bransch, mycket kunskapsområdesbevakning. | Se<br>komme<br>ntar               | Se<br>komme<br>ntar                 | 1 300                          | 0                                   | 1300                                   | 0                               |
| Cisterner                           | Handläggning rapporter om cisterner som tagits ur bruk, årlig kontroll samt informationsutskick till alla cisternägare med information om de nya lagstiftningen.<br>Nyckelindikator:<br>1) Antal cisterner som tagits ur bruk under innevarande år.<br>2) Totalt antal cisterner i drift. Årsmål: Minska från dagens nivåer.                                                                                                     | 1175                              | 250                                 | 720                            | 300                                 | 150                                    | 270                             |
| Kosmetiska och hygieniska produkter | Tillsyn på detaljister som säljer kosmetiska och hygieniska produkter för barn och vuxna. Fokus på apotek 2012. Medverkan i trestadssamarbete om nickel och bly i smycken.<br>Nyckelindikatorer:<br>1) Andel inspekterade försäljningsställen där produkter innehållande förbjudna ämnen påträffats.                                                                                                                             | 134                               | 20                                  | 192                            | 40                                  | 144                                    | 8                               |
| Köldmedier                          | Kontrollrapporter på anläggningar innehållande 10 kg köldmedium eller mer. Tillsynsbesök. Upprätthållande av e-tjänst.<br>Nyckelindikator:<br>1) Antal kg läckage från köldmedieanläggningar<br>2) Andel köldmedierapporter som inkommit elektroniskt via e-tjänst. Årsmål 80 %.                                                                                                                                                 | 1900                              | 1900                                | 4820                           | 4500                                | 0                                      | 320                             |

| Lagområde / bransch                                                             | Beskrivning och nyckelindikatorer inkl årsmål.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Ant reg. tillsyns-<br>objekt 2012 | Varav antal med<br>planerad tillsyn | Totalt antal timmar<br>tillsyn | -varav direkt<br>debiterbara timmar | - varav indirekt<br>debiterbara timmar | -varav ej debiterbara<br>timmar |
|---------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|-------------------------------------|--------------------------------|-------------------------------------|----------------------------------------|---------------------------------|
| <b>Tillsyn enligt 15 kap Miljöbalken Farligt avfall och övrigt avfall Summa</b> |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                   |                                     | 4 495                          | 1 988                               | 2063                                   | 444                             |
| Avfall - Hälsoskydd                                                             | <p>Under 2012 kommer tillsynen bl.a. att bestå av kontroll av entreprenörer som transporterar grovavfall och brännbart avfall utan att vara upphandlade av kommunen. Kontroll av restauranger, storkök, producenter, butiker med mycket matavfall. Hälsoskydd kommer också att handlägga inkomna anmälningar om komposter, ca 20 stycken, dispenser för bl.a. kärlplacering enligt renhållningsordningen, 5-10 stycken samt klagomål på bristfällig avfallshantering."</p> <p>Nyckelindikator:<br/> 1) Antal handlagda kompostanmälningar.<br/> 2) Andel inspekterade verksamhetsutövare som fått anmärkning på avfallshantering.</p> | Se<br>komme<br>ntar               | 130                                 | 1850                           | 1170                                | 320                                    | 360                             |
| Återvinningsstationer (ÅVS)                                                     | <p>Inspektion av ÅVS, hantering av olägenhetsärenden samt information</p> <p>1.) Andel inspekterade ÅVS:er med bristande städ eller tömningsrutiner (indikator finns under avfall idag)</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | 263                               | 263                                 | 590                            | 520                                 | 50                                     | 20                              |
| Båtklubbar                                                                      | <p>Tillsyn på båtklubbar inkl. granskning av egenkontroll. Informationsinsatser.</p> <p>Prioritering av objekt med underhålls- eller varvsverksamhet i närheten av strandbad, vattenförekomster och Östra Mälarens vattenskyddsområde.</p> <p>Nyckelindikator:<br/> 1) Andel inspekterade verksamheter som fått anmärkningar efter inspektion.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                    | 80                                | 20                                  | 192                            | 60                                  | 108                                    | 24                              |
| Kampanj bygg och rivningsverksamhet                                             | <p>Kampanj avseende farligt avfall som måste tas om hand på särskilt sätt, vid rivning av fastigheter. Minst 25 rivningar.</p> <p>Nyckelindikator:<br/> Ej indikator pga kampanj.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | 200-300                           | 30+                                 | 663                            | 238                                 | 400                                    | 25                              |

| Lagområde / bransch                                         | Beskrivning och nyckelindikatorer inkl årsmål.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Ant reg. tillsyns-<br>objekt 2012 | Varav antal med<br>planerad tillsyn | Totalt antal timmar<br>tillsyn | -varav direkt<br>debiterbara timmar | - varav indirekt<br>debiterbara timmar | -varav ej debiterbara<br>timmar |
|-------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|-------------------------------------|--------------------------------|-------------------------------------|----------------------------------------|---------------------------------|
| Övrigt arbete med avfall                                    | Diverse övrigt arbete avseende avfallsområdet, dvs. farligt avfall, CFC, elektronikavfall, producentansvarsområdet mm.<br>Stödja övriga handläggare med expertkompetens, omvärldsbevakning, utbildningar, besvara remisser, besvara frågor från allmänhet, politiker mm, uppdatera hemsida och annat infomaterial.<br><br>Nyckelindikator:<br>Ej relevant med indikator pga. ej eg. bransch, mycket kunskapsområdesbevakning. |                                   |                                     | 1200                           | 0                                   | 1185                                   | 15                              |
| <b>Livsmedelslagen Summa</b>                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                   |                                     | <b>35 500</b>                  | <b>30 550</b>                       | <b>4 950</b>                           | <b>0</b>                        |
| Planerad årlig kontroll                                     | Riskbaserad kontroll omfattar objekt som t.ex. restauranger, butiker, skolmatsalar, kött- och fiskanläggningar.                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | 7000                              | 5500                                | 25500                          | 25500                               | 0                                      | 0                               |
| Extraordinär kontroll vid behov                             | Kontroller vid t.ex. anmälan om misstänkt matförgiftning. Även extra inspektioner vid brister i verksamheten ingår.                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                   |                                     | 700                            | 700                                 | 0                                      | 0                               |
| Godkännandeprövning/1:a års kontroll enligt livsmedelslagen | Prövning genomförs enligt lagstiftning såväl vid nybyggnation som vid ägarbyten för vissa objekt, t.ex. kött- och fiskanläggningar. För objekt som endast kräver registrering sker kontroll av verksamheten i anslutning till att den startat. Under startåret anpassas den årliga avgiften till faktiskt använd kontrolltid och faktureras i efterhand.                                                                      |                                   |                                     | 1 400                          | 1 400                               | 0                                      | 0                               |
| Registrering enligt livsmedelslagen                         | Registrering görs enligt lagstiftning av verksamheter i detaljhandelsledet, t.ex restauranger, butiker och försäljning av förpackade livsmedel.                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                   |                                     | 2 950                          | 2 950                               | 0                                      | 0                               |
| Utredningar av misstänkta matförgiftningar                  | Vid anmälan görs inspektion på plats och provtagning. Vid mer omfattande utbrott tas kontakt med smittskyddsläkare.                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                   |                                     | 820                            | 0                                   | 820                                    | 0                               |
| Behandling och utredning av klagomål                        | Vid anmälan bedöms vilken åtgärd som ska vidtagas. Vid behov görs inspektion på plats.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                   |                                     | 430                            | 0                                   | 430                                    | 0                               |
| Telefonsamtal och e-post från allmänhet och företag         | Information lämnas i (begränsas till) den utsträckning livsmedelslagen föreskriver.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                   |                                     | 3 700                          | 0                                   | 3 700                                  | 0                               |
| Livsmedelskontrollen, allmänt.                              | Nyckelindikator.<br>Andelen underkända kontrollbesök ska minska till under 25 %.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                   |                                     |                                |                                     |                                        |                                 |
| Livsmedelskontrollen, allmänt.                              | Nyckelindikator.<br>Antal mottagna telefonsamtal i servicetelefon.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                   |                                     |                                |                                     |                                        |                                 |

| Lagområde / bransch                                               | Beskrivning och nyckelindikatorer inkl årsmål.                                                                                                                                                                         | Ant reg. tillsyns-<br>objekt 2012 | Varav antal med<br>planerad tillsyn | Totalt antal timmar<br>tillsyn | -varav direkt<br>debiterbara timmar | - varav indirekt<br>debiterbara timmar | -varav ej debiterbara<br>timmar |
|-------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|-------------------------------------|--------------------------------|-------------------------------------|----------------------------------------|---------------------------------|
| Livsmedelskontrollen, allmänt.                                    | Nyckelindikator.<br>Antal mottagna och besvarade e-post servicebrevlådan.                                                                                                                                              |                                   |                                     |                                |                                     |                                        |                                 |
| Livsmedelskontrollen, allmänt.                                    | Nyckelindikator.<br>Antal inspekterade objekt.                                                                                                                                                                         |                                   |                                     |                                |                                     |                                        |                                 |
| Livsmedelskontrollen, allmänt.                                    | Nyckelindikator.<br>Antal inspektioner.                                                                                                                                                                                |                                   |                                     |                                |                                     |                                        |                                 |
| <b>Strålskyddslagen Summa</b>                                     |                                                                                                                                                                                                                        |                                   |                                     | <b>120</b>                     | <b>50</b>                           | <b>50</b>                              | <b>20</b>                       |
| Solarier                                                          | Handläggning av nyanmälningar. Rådgivning och information via hemsidan. Uppföljning av pågående ärenden<br>Kommentar:<br>Nyckelindikator:<br>1) Andel inspekterade solarier med godkända rör i samtliga solariesängar. | 100                               | 0                                   | 120                            | 50                                  | 50                                     | 20                              |
| <b>Smittskyddslagen</b>                                           |                                                                                                                                                                                                                        |                                   |                                     | <b>150</b>                     | <b>50</b>                           | <b>120</b>                             | <b>30</b>                       |
| Legionella                                                        | Handläggning av legionellaärenden och befarade legionellaärenden samt kontakt med Smittskyddsinstitutet.                                                                                                               | 404 000                           | 0                                   | 150                            | 0                                   | 120                                    | 30                              |
| <b>Lag om skydd mot internationella hot mot människors hälsa.</b> |                                                                                                                                                                                                                        |                                   |                                     | <b>96</b>                      | <b>30</b>                           | <b>66</b>                              | <b>0</b>                        |
| Karantän & Saneringsbevis                                         | Utfärdande av saneringsintyg och tillsyn på fartyg enligt Lag om skydd mot internationella hot mot människors hälsa.<br>Nyckelindikator:<br>1) Antal utfärdade saneringsbevis. Årsmål 10 st.                           |                                   | Ca 10 fartyg per år                 | 96                             | 30                                  | 66                                     | 0                               |
| <b>Tobakslagen</b>                                                |                                                                                                                                                                                                                        |                                   |                                     | <b>80</b>                      | <b>0</b>                            | <b>0</b>                               | <b>80</b>                       |
| Tobakslagen                                                       | Riktad tillsyn avseende rökning på inbyggda uteserveringar.<br><br>Handlägga klagomål gällande rökning på offentliga lokaler inomhus dit allmänheten har tillträde. 0-3 ärenden.                                       |                                   | 20                                  | 80                             | 0                                   | 0                                      | 80                              |

## Bilaga 2:3 Miljöövervakningsplan 2012

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har enligt sitt reglemente i uppdrag att genom miljöövervakning följa och informera om tillståndet i miljön, inklusive situationen för den biologiska mångfalden och avseende miljöns inverkan på människors hälsa.

Miljöövervakningsplan 2012 visar prioriterad miljöövervakning och särskilda insatser knutna till övervakningen. Beskrivningen är utförligare i den långsiktiga Miljöövervakningsplan 2012-2015 vilken årligen uppdateras under ledning av miljöanalysenheten. Vissa förändringar har dock gjorts i "ett-åringen". Förändringarna beskrivs i slutet av denna bilaga.

Miljöövervakningsplanen struktureras utifrån fem miljöövervakningsområden samt ett övergripande insatsområde. I korthet består miljöövervakningen av följande aktiviteter under 2012:

- Luft – kontinuerlig luftövervakning samt övervakning inom ramen för förvaltningens särskilda klimatarbete.
- Mark – grundvattenkartering samt studier bl.a. inriktade på markföroreningar i stadens parker och lekplatser.
- Vatten – övervakning av såväl ytvatten som miljögifter samt insatser inriktade bl.a. på rutiner för utsläppshändelser, påverkansfaktorer som dagvatten och kontroll av badvatten (strandbad).
- Biologisk mångfald och ekosystemtjänster – övervakning och verktyg som följer upp och beskriver växt- och djurliv, ekologiska funktioner i landskapet och ekosystemtjänster, såväl på land som i vatten.
- Miljöns inverkan på människors hälsa – med övervakning och särskilda insatser som inriktas på källor, exempelvis buller, och tillstånd i miljön, t.ex. inomhusmiljön, som påverkar människors hälsa och som inte inryms inom områdena luft, mark, vatten eller biologisk mångfald.
- Övergripande insatser som utveckling av geodatabas för samlad lagring av miljödata samt att publicera miljödata via miljöbarometern.

Miljöövervakningen planeras och genomförs ofta i samverkan med externa aktörer, såväl stadens förvaltningar och bolag, som genom regionala, nationella och ibland internationella samarbeten. Utgångspunkter för uppdateringen är:

- Ny lagstiftning och uppsatta miljömål. Miljöövervakningen är i delar lagreglerad och lagstadgade miljö kvalitetsnormer finns för luftkvalitet, omgivningsbuller och badvatten. Nationella normer för bl.a. ekologisk och kemisk status i sjöar, vattendrag och hav fastställdes år 2009. Flera aktiviteter under övervakningsområdena Vatten samt Biologisk mångfald har koppling till genomförandet av EU:s vattendirektiv. I vattenförekomster som har sämre än God status måste åtgärder för att förbättra vattenkvaliteten i enlighet med Vattenmyndighetens åtgärdsprogram genomföras. Samtidigt krävs en operativ övervakning. Detta kan innebära att Vattenmyndigheten önskar att kommunerna utför miljöövervakning.
- Miljö- och hälsoutredningen, där kunskapsbrister och prioriterade källor bakom miljöproblem beskrivs.
- Efterfrågan på miljöövervakning och särskilda insatser, som stöd för tillsyn, fysisk planering och kompensationsåtgärder samt uppföljningsbehov enligt program som miljöprogrammet och vattenprogrammet. Miljöövervakningen i sig är också en förutsättning för uppdatering och utveckling av stora delar av Miljö- och hälsoutredningen samt externa indikatorer, exempelvis The Singapore Index on Cities' Biodiversity (CBI).
- Resultat från pågående miljöövervakning och särskilda insatser, samt från kontinuerlig utvärdering av miljöövervakning.

Miljöövervakning ger genom insamling av data och miljöanalyser besked om tillstånd och förändringar i miljön. Resultaten används som underlag för analys av källor till miljö- och hälsopåverkan och för att bedöma vilka åtgärder som bör vidtas. Stadens miljöövervakning möjliggör uppföljning av lagstiftning, mål och åtgärder för miljö och hälsa på lokal nivå, samt är stöd för flera av nämndens uppgifter som tillsyns- och prövningsmyndighet enligt miljöbalken. Miljöövervakning är en förutsättning för nämndens uppdrag att informera om miljötillståndet i staden och genom sin expertkompetens inom miljöskydds- och naturvårdsområdet stödja nämnders och styrelser miljöarbete.

Resultat presenteras i rapporter och på internet, bl.a. via Miljöbarometern.

## **Miljöövervakning och områdesspecifika insatser år 2012**

Miljöövervakning utmärks av löpande och långsiktiga mätningar, inventeringar och dylikt, som grund för analys och beskrivning av tillstånd och förändringar i miljön. Vissa mätningar genomförs till exempel vartannat år, vilket innebär att mätningar som genomförs exempelvis år 2011 och 2013 inte syns i denna beskrivning av miljöövervakning 2012.

För information om övrig planerad och behov av miljöövervakning hänvisas till Miljöövervakningsplan 2012-2015 (se [http://miljobarometern.stockholm.se/content/docs/tema/miljoarbete/Miljoovervakningsplan\\_2012\\_2015.pdf](http://miljobarometern.stockholm.se/content/docs/tema/miljoarbete/Miljoovervakningsplan_2012_2015.pdf)). Under första tertialen 2012 revideras denna för att inkludera ytterligare ett år, dvs. Miljöövervakningsplan 2013-2016.

## **Miljöövervakningsområden**

|                                                                                                                |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Luft.....                                                                                                      | 3  |
| Mark.....                                                                                                      | 4  |
| Vatten .....                                                                                                   | 5  |
| Biologisk mångfald och ekosystemtjänster.....                                                                  | 7  |
| Miljöns inverkan på människors hälsa.....                                                                      | 9  |
| Områdesövergripande insatser som stöd för miljöövervakning m.m. år 2012.....                                   | 10 |
| Förändringar gentemot planerad miljöövervakning och behov som beskrivs i Miljöövervakningsplan 2012-2015 ..... | 11 |

## Luft

| LUFT                                                                                                                                                                                                   | PERIODICITET,<br>BEHOVSSTÄLLARE<br>(UTÖVER MHN)                                                                                        | FINANSIERING                                                      | BESKRIVNING                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Partiklar PM10 och kvävedioxid:</b><br>Uppföljning av åtgärder för att klara gällande och överskridna normer.<br><i>Budgetansvarig:</i> SLB.                                                        | Kontinuerlig miljöövervakning (årligen).<br><i>Behovsställare:</i> Vägverket, Naturvårdsverket, länsstyrelser, trafikkontoret m.fl.    | Finansieras externt.                                              | Lagreglerad och nationellt/regionalt samordnad miljöövervakning.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| <b>Partiklar PM10 och kvävedioxid:</b> Lokal luftkontroll och utvärdering av miljökvalitetsnormer för ämnen som ligger över den nedre utvärderingströskeln.<br><i>Budgetansvarig:</i> SLB              | Kontinuerlig miljöövervakning (årligen).<br><i>Behovsställare:</i> Stockholms stad.                                                    | Finansieras inom ram.                                             | Lagreglerad miljöövervakning.<br>Utöver PM10 samt NO <sub>2</sub> , mäts PM2,5 samt NO <sub>x</sub> , CO, O <sub>3</sub> , sot och antalet partiklar.                                                                                                                                                                                                                                                   |
| <b>Partiklar PM10, kvävedioxid och ozon:</b> Regional luftövervakning och utvärdering av miljökvalitetsnormer för ämnen som ligger över den nedre utvärderingströskeln.<br><i>Budgetansvarig:</i> SLB. | Kontinuerlig miljöövervakning (årligen).<br><i>Behovsställare:</i> Stockholms respektive Uppsala läns luftvårdsförbund.                | Finansieras inom ram (genom medlemsavgift till luftvårdsförbund). | Lagreglerad och nationellt/regionalt samordnad regional och urban miljöövervakning. Utöver PM10 samt NO <sub>2</sub> och O <sub>3</sub> , mäts PM2,5 samt NO <sub>x</sub> , SO <sub>2</sub> , sot och antalet partiklar.<br><br><b>Observera:</b> Förutsätter att SLB Analys får fortsatt uppdrag om drift av regional luftövervakning. Upphandling är inte avslutad vid tidpunkten för detta underlag. |
| <b>Kunskapsutveckling:</b> Följa och bidra med ny kunskap om luftföroreningars effekter på hälsa, miljö och klimat<br><i>Budgetansvarig:</i> SLB.                                                      | Kontinuerlig miljöövervakning.<br><i>Behovsställare:</i> Naturvårdsverket, EU, forskningsprojekt i samarbete med andra organisationer. | Finansieras externt.                                              | Detta handlar om att bidra med relevant och avgörande kunskap om hur luftföroreningar påverkar hälsan och miljön. Att utvärdera och säkerställa effektiva åtgärder för att förbättra luftkvaliteten.                                                                                                                                                                                                    |
| <b>Växthusgaser:</b> Uppföljning av växthusgasutsläpp/person<br><i>Budgetansvarig:</i> Plan och miljö.                                                                                                 | Kontinuerlig miljöövervakning (årligen).<br><i>Behovsställare:</i> Stadsledningskontoret.                                              | Finansieras inom ram (personalkostnad, konsultmedel).             | Underlag som bland annat behövs för<br>rapportering av KF-indikator och Borgmästaravtalet (Covenant of Mayors). Kunskapsbrist identifierad inom området.                                                                                                                                                                                                                                                |

## Mark

| MARK                                                                                                                                                                 | PERIODICITET,<br>BEHOVSSTÄLLARE<br>(UTÖVER MHN)                                                          | FINANSIERING                                            | BESKRIVNING                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Grundvatten:</b><br>Grundvattenkemisk kartering.<br><br><i>Budgetansvarig:</i><br>Miljöanalys.                                                                    | Kontinuerlig miljöövervakning (vart 6-8:e år).<br><br><i>Behovsställare:</i> KF (i budget), miljöanalys. | Finansieras inom ram (konsultmedel om 500 tkr) år 2012. | Miljöövervakning som stöd för eventuell lagreglerad kontinuerlig miljöövervakning och rapportering till vattenmyndigheten enligt Åtgärdsprogram för Norra Östersjöns vattendistrikt 2009-2015.                                                                                                                                      |
| <b>Mark:</b><br>Markföroreningshalter i stadens parker och lekplatser.<br><br><i>Budgetansvarig:</i><br>Miljöanalys.                                                 | Engångsinsats.<br><br><i>Behovsställare:</i> Plan och Miljö, Hälsoskydd.                                 | Finansieras inom ram (personalkostnad) år 2012.         | Kunskapsbrist identifierad inom området. Frågan har ett allmänintresse. Staden bör ha underlag som visar att det inte finns några risker kopplade till markföroreningar i stadens parker och lekplatser inkl förskolegårdar. 2012 genomförs planeringsarbetet, 2013 själva studien. Behov av finansiering av konsultinsats år 2013. |
| <b>Mark, grundvatten:</b><br>Sammanställa tidigare information om mark- och grundvattenföroreningar.<br><br><i>Budgetansvarig:</i><br>Miljöanalys.                   | Engångsinsats.<br><br><i>Behovsställare:</i> Miljöanalys, Plan och Miljö, Hälsoskydd, externt.           | Finansieras inom ram (personalkostnad) år 2012.         | Behov av sammanställning av data finns kopplat till stadens satsning på att tillgängliggöra befintliga data och INSPIRE direktivet.                                                                                                                                                                                                 |
| <b>Mark, grundvatten:</b><br>Sammanställning av befintliga studier av markanalyser av båtclubbars uppställningsplatser<br><br><i>Budgetansvarig:</i><br>Miljöanalys. | Engångsinsats.<br><br><i>Behovsställare:</i> Hälsoskydd.                                                 | Finansieras inom ram (personalkostnad) år 2012.         | Miljöövervakningsinsats för att stödja förvaltningens tillsyn på båtclubbar.                                                                                                                                                                                                                                                        |

## Vatten

| VATTEN                                                                                                                                                                                                                    | PERIODICITET,<br>BEHOVSSTÄLLARE<br>(UTÖVER MHN)                                                                                                  | FINANSIERING                                           | BESKRIVNING                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>Övervakning av ekologisk status/ytvatten:</b><br/>Övervakning av ekologiska kvalitetsfaktorer som ingår i bedömning av ekologisk status enligt vattendirektivet.</p> <p><i>Budgetansvarig:</i><br/>Miljöanalys.</p> | <p>Kontinuerlig miljöövervakning (årligen).</p> <p><i>Behovsställare:</i><br/>Miljöanalys, plan- och miljö.</p>                                  | <p>Finansieras inom ram (konsultmedel om 300 tkr).</p> | <p>Parametrar och platser avgörs av övervakningsprogram som utarbetas 2011. Övervakningen genomförs i ett första steg under åren 2012-2015. Därefter görs en utvärdering inför kommande period. Insats som stöd för kontinuerlig miljöövervakning och rapportering till vattenmyndigheten enligt vattendirektivet. Regional och lokal samordning. Kunskapsbrist identifierad inom området.</p>                                                                                                                                        |
| <p><b>Vatten:</b> Bedömning av recipienters känslighet för dagvatten.</p> <p><i>Budgetansvarig:</i><br/>Miljöanalys.</p>                                                                                                  | <p>Kontinuerlig miljöövervakning (årligen).</p> <p><i>Behovsställare:</i><br/>Miljöanalys, plan- och miljö samt andra intressenter i staden.</p> | <p>Finansieras inom ram (personalkostnad) år 2012.</p> | <p>En bedömningsmodell har tagits fram 2011 inom ramen för revidering av dagvattenstrategin. Data från övervakning av ekologiska kvalitetsfaktorer och miljögifter samt uppdateringar av markanvändning inom recipienters avrinningsområden behövs för att modellen ska bli ett användbart verktyg. Insats som stöd för lagreglerad tillsyn och miljöövervakning. Verktöget förväntas ge stöd i förebyggande arbete, t.ex. i planarbete i analys av förväntade effekter av exploatering. Kunskapsbrist identifierad inom området.</p> |
| <p><b>Miljögifter:</b> Genomförande av miljöövervakningsprogram.</p> <p><i>Budgetansvarig:</i><br/>Miljöanalys.</p>                                                                                                       | <p>Kontinuerlig miljöövervakning (årligen).</p> <p><i>Behovsställare:</i><br/>Miljöanalys.</p>                                                   | <p>Finansieras inom ram (konsultmedel om 300 tkr).</p> | <p>Insats som stöd för kontinuerlig miljöövervakning och rapportering till vattenmyndigheten enligt vattendirektivet. Regional och lokal samordning. Kunskapsbrist identifierad inom området.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| <p><b>Miljögifter:</b> Sprida resultat från COHIBA projektet.</p> <p><i>Budgetansvarig:</i><br/>Miljöanalys.</p>                                                                                                          | <p>Projektet med EU-finansiering avslutas våren 2012.</p> <p><i>Behovsställare:</i><br/>miljöanalys.</p>                                         | <p>Finansieras inom ram (personalkostnad).</p>         | <p>Resultat från projektet ska komma till nytta i det fortsatta arbetet inom området giftfri miljö genom att de viktigaste källorna för ett urval prioriterade ämnen har identifierats. Insats som stöd för eventuell lagreglerad kontinuerlig miljöövervakning och rapportering till vattenmyndigheten enligt vattendirektivet. Kunskapsbrist identifierad inom området.</p>                                                                                                                                                         |

| VATTEN                                                                                                       | PERIODICITET,<br>BEHOVSSTÄLLARE<br>(UTÖVER MHN)                                                                                                 | FINANSIERING                                                             | BESKRIVNING                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Miljögifter:</b> Föroreningar i trafikdagvatten.<br><br><b>Budgetansvarig:</b> Miljöanalys.               | Kontinuerlig övervakning som inleds med förstudie.<br><br><b>Behovsställare:</b> Miljöanalys, plan- och miljö samt andra intressenter i staden. | Finansieras inom ram (personalkostnad) samt extern finansiering år 2012. | Undersöka möjligheter för kontinuerlig provtagning av trafikdagvatten vid utvald plats/platser. Samarbete med trafikkontoret och Stockholm Vatten.<br><br>Insats som stöd för lagreglerad tillsyn och miljöövervakning. Resultat av övervakningen förväntas ge stöd i förebyggande arbete. Kunskapsbrist identifierad inom området. |
| <b>Utsläpp:</b> Rutiner för utsläppshändelser.<br><br><b>Budgetansvarig:</b> Plan och miljö.                 | Engångsinsats.<br><br><b>Behovsställare:</b> Plan och miljö, miljöanalys.                                                                       | Finansieras inom ram (personalkostnad).                                  | Insats som stöd för lagreglerad tillsyn. Förbättrade interna rutiner för incidentrapportering av utsläpp i ytvatten för att kunna identifiera och följa upp orsaker/källor till utsläpp.                                                                                                                                            |
| <b>Badvatten:</b> Badvattenprofiler enligt badvattendirektivet.<br><br><b>Budgetansvarig:</b> Miljöanalys.   | Engångsinsats utom vid badplatser med dålig kvalitet, där uppdatering görs minst vartannat år.<br><br><b>Behovsställare:</b> Stadsdelsnämnder   | Finansieras externt.                                                     | Lagreglerat för verksamhetsutövaren. Underlag för att upprätthålla god badvattenkvalitet samt identifiera och åtgärda orsaker till försämrad badvattenkvalitet. Miljöförvaltningen upprättar badvattenprofiler på uppdrag av verksamhetsutövaren.                                                                                   |
| <b>Badvatten:</b> Badvattenprovtagning enligt badvattendirektivet.<br><br><b>Budgetansvarig:</b> Hälsoskydd. | Kontinuerlig miljöövervakning.<br><br><b>Behovsställare:</b> Stadsdelsnämnder, Kungliga Djurgårdsförvaltningen, Stiftelsen Stora Sköndal.       | Finansieras externt.                                                     | Lagreglerad miljöövervakning. Uppföljning av badvattenstatus vid stadens officiella badplatser. Sker på uppdrag av stadsdelarna och två privata aktörer.                                                                                                                                                                            |
| <b>Vatten:</b> BDT-vattens påverkan på recipienter.<br><br><b>Budgetansvarig:</b> Hälsoskydd.                | Engångsinsats.<br><br><b>Behovsställare:</b> Hälsoskydd.                                                                                        | Extern finansiering undersöks.                                           | Aktiviteten inleds av kartering av enskilda avlopp som stöd för bedömning av BDT-vattens påverkan på recipienter. Behövs som stöd för tillsynsarbetet.                                                                                                                                                                              |

## Biologisk mångfald och ekosystemtjänster<sup>1</sup>

| BIOLOGISK<br>MÅNGFALD OCH<br>EKOSYSTEMTJÄNSTER                                                                                                                       | PERIODICITET,<br>BEHOVSTÄLLARE<br>(UTÖVER MHN)                                                                                                                                                                                   | FINANSIERING                                                                               | BESKRIVNING                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>Program:</b> Förbereda framtagande av program för övervakning av växt- och djurlivet och ekosystemtjänster.</p> <p><i>Budgetansvarig:</i><br/>Miljöanalys.</p> | <p>Engångsinsats.</p> <p><i>Behovsställare:</i><br/>Miljöanalys, plan och miljö.</p>                                                                                                                                             | <p>Finansieras inom ram (personalkostnad) år 2012.</p>                                     | <p>Bereda utveckling av program för övervakning inom området, motsvarande program för miljögifts- resp. vattenövervakning. Programmet ska ligga till grund för en kontinuerlig övervakning av tillståndet för växt- och djurlivet och ekosystemtjänster. Övervakningen ska leverera kunskapsunderlag och skapa förutsättningar för att utveckla verktyg som stöd för fysisk planering, tillsyn och miljöförbättrande åtgärder m.m. Lokalt och delvis regionalt samordnad insats, med bl.a. Länsstyrelsen. Behov av finansiering av konsultinsats år 2013.</p> |
| <p><b>Landskap:</b> Landskapsekologiska analyser för information om särskilt värdefulla områden m.m.</p> <p><i>Budgetansvarig:</i><br/>Miljöanalys.</p>              | <p>Kontinuerlig övervakning.</p> <p><i>Behovsställare:</i><br/>Miljöanalys, plan och miljö, stadsbyggnadskontoret, trafikkontoret, exploateringskontoret.</p>                                                                    | <p>Finansieras inom ram (personalkostnad) år 2012.</p>                                     | <p>Grund för miljöövervakning på landskapsnivå och stöd för stadens strategiska program, fysisk planering, tillsyn och miljöförbättrande åtgärder. Kunskapsbrist identifierad i Miljö- och hälsoutredningen.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| <p><b>Naturtyper / biotoper:</b> Naturtypsövervakning med mätning och källrelaterad förändringsanalys.</p> <p><i>Budgetansvarig:</i><br/>Miljöanalys.</p>            | <p>Kontinuerlig miljöövervakning – olika biotoper i fokus olika år (vart 5:e – 10:e år/biotop).</p> <p><i>Behovsställare:</i><br/>Miljöanalys, plan och miljö, stadsbyggnadskontoret, trafikkontoret, exploateringskontoret.</p> | <p>Finansieras delvis inom ram (personalkostnad) år och extern finansiering undersöks.</p> | <p>Grund för kommunal miljöövervakning på landskapsnivå och stöd för stadens fysiska planering, tillsyn och miljöförbättrande åtgärder. I fokus är ekologiskt särskilt känsliga och andra värdefulla biotoper, t.ex. stränder, vattendrag och ekmiljöer.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |

<sup>1</sup> Ekosystemtjänst är ett begrepp för att beskriva de nyttigheter som ekosystemen levererar, t.ex. positiva effekter på hälsan vid vistelse i natur, förbättrad motorik hos barn vid lek i natur samt reglering av lokalklimat och fördröjningseffekt vid vattenavrinning.

| BIOLOGISK<br>MÅNGFALD OCH<br>EKOSYSTEMTJÄNSTER                                                                                                                                                                      | PERIODICITET,<br>BEHOVSSTÄLLARE<br>(UTÖVER MHN)                                                                                                                                                                          | FINANSIERING                                                                                        | BESKRIVNING                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>Arter / artgrupper:</b><br/>Artövervakning – uppföljning av tillstånd och trender samt effekt av åtgärder.</p> <p><b>Budgetansvarig:</b><br/>Miljöanalys, plan och miljö (de senare inom tillsynsarbete).</p> | <p>Kontinuerlig miljöövervakning – olika artgrupper i fokus olika år (vart 4-5:e år/artgrupp).</p> <p>Behovsställare:<br/>Miljöanalys, plan och miljö, stadsbyggnadskontoret, trafikkontoret, exploateringskontoret.</p> | <p>Finansieras delvis inom ram (personalkostnad) år och extern finansiering undersöks.</p>          | <p>Miljöövervakning med fokus på vissa arter/artgrupper, bl.a. sådana som lyfts i artskyddsförordningen resp. som bedömningsfaktorer i förordning om god ekologisk status enligt vattendirektivet. Kompletterar program för vattenövervakning och kan stödja rapportering till vattenmyndigheten enligt vattendirektivet. Lokalt och eventuellt delvis regionalt samordnad miljöövervakning. År 2012 eftersträvas insatser avseende fladdermöss och bredbandad ekbarkbock.</p> |
| <p><b>Arter / artgrupper:</b><br/>Ajourhållning av ArtArken.</p> <p><b>Budgetansvarig:</b> Plan och miljö.</p>                                                                                                      | <p>Kontinuerlig uppdatering av verktyget.</p> <p>Behovsställare:<br/>Miljöanalys, plan och miljö.</p>                                                                                                                    | <p>Finansieras inom ram (personalkostnad) år 2012.</p>                                              | <p>Insats som stöd för ovan nämnda aktiviteter. Registrering och kvalitetssäkring av ny data från externa aktörer, till ArtArken, stadens artdata-arkiv.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| <p><b>Arter / artgrupper:</b><br/>Utveckla ArtArken.</p> <p><b>Budgetansvarig:</b> Plan och miljö.</p>                                                                                                              | <p>Engångsinsats under 2010-2012.</p> <p>Behovsställare:<br/>Miljöanalys, plan och miljö.</p>                                                                                                                            | <p>Finansieras inom ram (personalkostnad) och extern finansiering undersöks för 2012.</p>           | <p>Uppdatering av den webbaserade och mot omvärlden interaktiva delen av ArtArken. Medel från Miljömålsrådet för 2010-2011.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| <p><b>Ekosystemtjänst:</b><br/>Uppdatera data om avstånd mellan grönytor och förskolor samt skolor.</p> <p><b>Budgetansvarig:</b> Hälsoskydd</p>                                                                    | <p>Engångsinsats under 2012 eventuellt 2013.</p> <p>Behovsställare:<br/>Hälsoskydd, miljöanalys, plan och miljö.</p>                                                                                                     | <p>Finansieras inom ram (personalkostnad) år 2012 och extern finansiering undersöks inför 2013.</p> | <p>Nya skolor och förskolor ställer krav på aktualisering av stadens kartering "Barns tillgång till lekområden". Projektet inleds med att utreda om befintliga databaser, exempelvis kommande reviderade biotopkarta, kan användas för att svara på behovet av aktuell data. Informationen behövs som stöd för tillsyn på bygglov samt på skolor och förskolor.</p>                                                                                                            |

## Miljöns inverkan på människors hälsa

| MILJÖNS INVERKAN<br>PÅ MÄNNISKORS<br>HÄLSA*                                                                               | PERIODICITET,<br>BEHOVSSTÄLLARE<br>(UTÖVER MHN)                                                                                                                     | FINANSIERING                                                                         | BESKRIVNING                                                                                                                                                                                                               |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Buller:</b> Uppdatering av bullerkartläggning.<br><i>Budgetansvarig:</i> Plan och miljö.                               | Kontinuerlig miljöövervakning (Enligt förordningen ska bullerkartläggning ses över och vid behov uppdateras vart 5:e år).<br><i>Behovsställare:</i> Plan och miljö. | Finansieras inom ram (konsultmedel) år 2012.                                         | Lagreglerad miljöövervakning. Kartläggningen påbörjades september 2011 och blir klar våren 2012. Behövs en uppdatering av nuvarande kartering även för att bl.a. hantera bygglov för förskola/skolor på ett adekvat sätt. |
| <b>Buller:</b> Fortsatt utveckling av bullerdatasen.<br><i>Budgetansvarig:</i> Plan och miljö.                            | Engångsinsats under perioden 2011-2012.<br><i>Behovsställare:</i> Plan och miljö.                                                                                   | Finansieras inom ram (personalkostnader) år 2012.                                    | Insatsen utgör grund för kontinuerlig bullerövervakning. E-tjänst klar år 2011, utveckling av bullerdatasen för internt bruk år 2012.                                                                                     |
| <b>Buller:</b> Ljudnivån i Stockholms parker och rekreationsområden.<br><i>Budgetansvarig:</i> Plan och miljö.            | Engångsinsats.<br><i>Behovsställare:</i> Plan och miljö.                                                                                                            | Finansieras inom ram (personalkostnad) år 2012.                                      | Lagreglerad miljöövervakning. Arbetet är en konsekvens av förordning 2004:675 § 12.7. Samordnas med bullerkartläggning ovan och i samverkan med stadsbyggnadskontoret. Genomförs 2011-2012.                               |
| <b>Buller:</b> Mätdata från våra fasta mätstationer för buller.<br><i>Budgetansvarig:</i> SLB.                            | Kontinuerlig miljöövervakning (vart 4 år).<br><i>Behovsställare:</i> Plan och miljö.                                                                                | Finansieras delvis inom ram (personalkostnad).                                       | Sammanställning och utvärdering av mätdata planeras genomföras 2011-2012. Diskussioner förs om utveckling av systemet, genomdels ny mätutrustning, dels publicering av data på hemsida och/eller display på publik plats. |
| <b>Buller:</b> Enkätundersökning till boende i nya bostäder i trafiknära lägen.<br><i>Budgetansvarig:</i> Plan och miljö. | Påbörjad engångsinsats.<br><i>Behovsställare:</i> Plan och miljö.                                                                                                   | Finansieras externt.                                                                 | Inom projektet Trafikbuller och planering IV. Insatsen utgör underlag för fysisk planering. Projektet kommer att publiceras 2012.                                                                                         |
| <b>Buller:</b> Beräkning av antal exponerade i olika ljudintervall.<br><i>Budgetansvarig:</i> Plan och miljö.             | Engångsinsats.<br><i>Behovsställare:</i> Plan och miljö.                                                                                                            | Finansieras delvis inom ram (personalkostnad, konsultmedel).                         | Genomförs som delprojekt inom bullerkartläggningen som beskrivs ovan. Genomförs våren 2012. H8 i plan 2010-2013.                                                                                                          |
| <b>Buller:</b> Akustiska egenskaper vid befintliga vägbeläggningar.<br><i>Budgetansvarig:</i> Plan och miljö.             | Engångsinsats.<br><i>Behovsställare:</i> Plan och miljö.                                                                                                            | Se "Uppdatering av bullerkartläggning", ovan.                                        | Samordnas med uppdatering av bullerkartläggning, se ovan samt H14 i plan för 2010-2013.                                                                                                                                   |
| <b>Buller:</b> Ljudnivåer på innergårdar.<br><i>Budgetansvarig:</i> Hälsoskydd.                                           | Engångsinsats.<br><i>Behovsställare:</i> Hälsoskydd.                                                                                                                | Finansieras inom ram (personalkostnad) och extern finansiering undersöks inför 2013. | Det finns ett stort behov av kunskapsunderlag för tillsyn på fläktbuller på innergårdar. Problematiken är komplex vid utredning av fläktbuller på innergårdar.                                                            |

\* Övervakningsområdets inriktning är övervakning och särskilda insatser som inriktas på källor och tillstånd i miljön som påverkar människors hälsa och som inte inryms inom områdena luft, mark, vatten eller biologisk mångfald.

## Områdesövergripande insatser som stöd för miljöövervakning m.m. år 2012

| ÖVERGRIPANDE<br>INSATSER                                                                                                                                                    | PERIODICITET,<br>BEHOVSTÄLLARE<br>(UTÖVER MHN)                                                                                    | FINANSIERING                                             | BESKRIVNING                                                                                                                                                                                                                     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Miljöbarometern:</b><br>Kommunikationsinsatser till<br>prioriterade målgrupper.<br><br><i>Budgetansvarig:</i><br>Miljöanalys.                                            | Engångsinsats.<br><br><i>Behovsställare:</i><br>Miljöförvaltningen.                                                               | Finansieras inom<br>ram<br>(konsultmedel om<br>100 tkr). | Framtagande av<br>informationsmaterial, utskick och<br>annonsering.                                                                                                                                                             |
| <b>Miljöbarometern:</b><br>Publicera och därmed<br>tillgängliggöra resultat från<br>miljöövervakning m.m.<br><br><i>Budgetansvarig:</i><br>Miljöanalys,<br>verksamhetsstöd. | Kontinuerlig<br>uppdatering.<br><br><i>Behovsställare:</i><br>Miljöförvaltningen.                                                 | Finansieras inom<br>ram<br>(personalkostad).             | Kommunikationsinsats som del i<br>förvaltningens expertstöd till andra<br>förvaltningar och bolag, samt till<br>forskare, studenter, allmänhet,<br>föreningar m.fl.                                                             |
| <b>Datalagring:</b> Databas för<br>miljöinformation.<br><br><i>Budgetansvarig:</i><br>Miljöanalys.                                                                          | Engångsinsats,<br>därefter löpande<br>förvaltning.<br><br><i>Behovsställare:</i><br>Miljöförvaltningen,<br>stadsledningskontoret. | Extern<br>finansiering via e-<br>tjänsteprogramm<br>et.  | Skapa en gemensam lagringsmiljö<br>för Miljöförvaltningens mätdata<br>med funktion för publicering av<br>data internt och externt i form av<br>elektroniska tjänster. Bl.a. efter<br>efterfrågan från<br>stadsledningskontoret. |

## Förändringar gentemot planerad miljöövervakning och behov som beskrivs i Miljöövervakningsplan 2012-2015

| AKTIVITET                                                                                 | NY 2012 | JUSTERING | UTGÅR | KOMMENTAR                                                                                                                   |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|---------|-----------|-------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Investering i ny utrustning för kontroll av miljökvalitetsnormer                          |         | x         |       | Genomförs inte 2012. Ny utrustning krävs fr.o.m. den 11 juni 2013.                                                          |
| Markföroreningshalter i stadens parker och lekplatser                                     |         | x         |       | Aktivitet år 2012 utförs inom ram för personalkostnad.                                                                      |
| Sammanställning av befintliga studier av markanalyser av båtklubbars uppställningsplatser |         | x         |       | Utförs inom ram för personalkostnad istället för konsultinsats.                                                             |
| Bedömning av recipienters känslighet för dagvatten                                        |         | x         |       | Utförs inom ram för personalkostnad istället för konsultinsats.                                                             |
| Substansflödesanalys: Fosfor                                                              |         |           | x     | Behovet beaktas i arbetet med framtående av vattenprogrammets nya åtgärdsplan.                                              |
| Föroreningar i trafikdagvatten                                                            | x       |           |       |                                                                                                                             |
| Naturtypsövervakning med mätning och källrelaterad förändringsanalys                      |         | x         |       | Kunskapssammanställning inom ram och extern finansiering undersöks för aktuell och ny data.                                 |
| Artövervakning – uppföljning av tillstånd och trender samt effekt av åtgärder             |         | x         |       | Kunskapssammanställning inom ram och extern finansiering undersöks för aktuell och ny data.                                 |
| Utveckla ArtArken.                                                                        |         | x         |       | Projektet har förlängts från 2011 t.o.m. 2012.                                                                              |
| Uppdatera data om avstånd mellan grönytor och förskolor samt skolor                       | x       |           |       | Nytt behov i.o.m. att nya skolor och förskolor tillkommit och aktuell data behövs för tillsynsarbete och andra verksamheter |
| Bulleremissioner från olika tågtyper                                                      |         | x         |       | Senarelagd aktivitet.                                                                                                       |
| Förekomst av tyst sida                                                                    |         | x         |       | Senarelagd aktivitet.                                                                                                       |
| Information om förekommande hustyper                                                      |         | x         | X     | Insatsen genomförs inom ram i och med ny tjänst inriktad på inomhusmiljö.                                                   |
| Inomhusmiljö från gasspisar                                                               |         | x         |       | Insatsen är senarelagd.                                                                                                     |
| Publicera och därmed tillgängliggöra resultat från miljöövervakning m.m.                  | x       |           |       | Genomförs kontinuerligt men har inte beskrivits särskilt i tidigare miljöövervakningsplan.                                  |

## Bilaga 2.4 Plan för intern kontroll Miljö och Hälsoskyddsnämnden 2012

| Kontrollområde                   | Kontrolldefinition/<br>Styrdokument                                             | Kontrollmetod/-<br>System                                                                                                        | Tidpunkt för<br>kontroll | Ansvarig<br>för<br>kontroll   | Utför<br>kontrollen                 | Kontroll<br>av utförd<br>kontroll | Mottagare/rapport-<br>frekvens           |
|----------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------|-------------------------------|-------------------------------------|-----------------------------------|------------------------------------------|
| Fakturering Kund                 | Rutiner/policys för registrering av tim- och fasta avgifter, registervård, m.m. | Granskning<br>(fellistor, kvalitetskontroll, åldersanalys)<br>System: Ecos/Agresso                                               | Löpande                  | Chef verksamhetsavdelningarna | Ekonomi<br>Verksamhetsavdelningarna | Ekonomi                           | Förvaltningschef, Ledningsgrupp, Månad   |
| Löneutbetalningar                | Rutiner/policys för personal, tid, utlägg, bilersättning                        | Granskning (lönelistor)<br>System: LISA                                                                                          | Varje månad              | Chef verksamhetsavdelningarna | Personal-samordn.                   |                                   | Förvaltningschef, Ledningsgrupp, Tertiäl |
| Upphandling/Inköp                | Rutiner/policys för upphandling, rätt person, pg/bg                             | Granskning (beloppsgränser, delegationsordning, avtal)<br>System: Agresso, avtalsdatabasen, webbplatser för seriositetskontroll. | 2 ggr/år                 | Chef V-stöd                   | Chefer verksamhetsavdelningar       | Ekonomi                           | Förvaltningschef, Ledningsgrupp, Tertiäl |
| Betalning av leverantörsfakturor | Rutiner/policys för ramavtal, delegation, attest                                | Granskning (beloppsgränser, delegationsordning, avtal)<br>System: Agresso, avtalsdatabasen, webbplatser för seriositetskontroll. | 2 ggr/år                 | Chef V-stöd                   | Chefer verksamhetsavdelningar       | Ekonomi                           | Förvaltningschef, Ledningsgrupp, Tertiäl |

| Kontrollområde                | Kontrolldefinition/<br>Styrdokument                                | Kontrollmetod/-<br>System                                 | Tidpunkt för<br>kontroll | Ansvarig<br>för<br>kontroll       | Utför<br>kontrollen                               | Kontroll<br>av utförd<br>kontroll | Mottagare/rapport-<br>frekvens           |
|-------------------------------|--------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------|--------------------------|-----------------------------------|---------------------------------------------------|-----------------------------------|------------------------------------------|
| IT-säkerhet                   | Rutiner/policys IT-säkerhet                                        | Granskning (registervård inkl behörighet, avtalsöversyn). | 2 ggr/år                 | Chef<br>V-stöd<br>IT-samordn      | Ekonomi<br>IT-samordnaren                         | Systemförvaltande funktion        | Förvaltningschef, Ledningsgrupp, Tertiäl |
| Kompetens/Arbetsmiljö         | Rutiner/policys rekrytering, utbildning, sjuktal, arbetsmiljö, lön | Granskning, (statistik, åtgärdsrapportering)              | 2 ggr/år                 | Chefer verksamhet savdelning arna | Chef verksamhet savdelning arna<br>Lokal-ansvarig | Personalsamordnaren               | Förvaltningschef, Ledningsgrupp, Tertiäl |
| Förtroende (gentemot 3:e man) | Rutiner/policy mediakontakter, mutor och bestickning m.m           | Information                                               | 2 ggr/år                 | Chefer verksamhetsavd             | Chef verksamhetsavd                               |                                   | Förvaltningschef, Ledningsgrupp, Tertiäl |

## Bilaga 2.5 ILS 2012: Risk & Väsentlighet Indikatorer - 2012 (Miljö- och hälsoskyddsnämnden)

| Verksamhetsområde      | Indikator                                                                                                                                    | KF:s<br>årsmål  | Årsmål | Risk                                                                                                                  | Finns<br>rutinbeskr. | Genomförs<br>löp.<br>kontroller | Sannolikhet          | Väsentlighet  | Aktivitet |
|------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|--------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|---------------------------------|----------------------|---------------|-----------|
| Arbetsmarknadsåtgärder | Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi (alla nämnder/bolag) (Miljö- och hälsoskyddsnämnden)                                       | öka             | 2 st   | Risk för att lämpligt arbetsuppgift inte hittas.                                                                      | Nej                  | Ja                              | 2 - Mindre sannolikt | 2 - Lindrig   |           |
| Effektivitet           | Administrationns andel av de totala kostnaderna (alla nämnder) (Miljö- och hälsoskyddsnämnden)                                               | minska          | 19 %   | Risken är att administrationskostnaderna ökar, exempelvis köp av obligatoriska tjänster såsom Kontaktcenter och GSIT. | Nej                  | Ja                              | 3 - Möjlig           | 3 - Kännbar   |           |
| Ekonomi                | Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar (alla nämnder) (Miljö- och hälsoskyddsnämnden)                                          | 100 %           |        | Risk att utfallet avviker från budget.                                                                                | Ja                   | Ja                              | 3 - Möjlig           | 4 - Allvarlig |           |
|                        | Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar (alla nämnder) (Miljö- och hälsoskyddsnämnden)                                           | 100 %           | 100 %  | Risk att utfallet avviker från budget.                                                                                | Ja                   | Ja                              | 3 - Möjlig           | 4 - Allvarlig |           |
|                        | Nämndens prognossäkerhet T2 (alla nämnder) (Miljö- och hälsoskyddsnämnden)                                                                   | +/- 1 %         |        | Risk att prognosen för utfallet i T 2 avviker mer än + -1 procent.                                                    | Ja                   | Ja                              | 3 - Möjlig           | 4 - Allvarlig |           |
| Miljö                  | Andel elbilar (Miljö- och hälsoskyddsnämnden)                                                                                                | öka             | 8 %    | Brist på bilar och behov av nyinköpta bilar och eltankställen.                                                        |                      |                                 | 1 - Osannolikt       | 2 - Lindrig   |           |
|                        | Andel flerbostadsfastigheter i staden (totalt) som har radonhalt under riktvärdet 200 Bq/m <sup>3</sup> luft (Miljö- och hälsoskyddsnämnden) | fastställs 2012 | 43 %   | Att fastighetsägarna inte följer uppmaningar och förelägganden.                                                       | Ja                   | Ja                              | 1- Osannolikt        | 2- Lindrig    |           |
|                        | Andel miljöbilar i stadens bilflotta (Miljö- och hälsoskyddsnämnden)                                                                         | 100 %           | 100 %  | Risk att policyn frångås vid bilinköp.<br><i>Allvarligt då MF ska föregå med gott exempel.</i>                        | Ja                   | Ja                              | 1 - Osannolikt       | 4 - Allvarlig |           |
|                        | Andel relevanta upphandlingar av varor och produkter där krav ställts på                                                                     | fastställs 2012 | 100 %  | Att miljökrav har förbisett vid upphandlingen.                                                                        | Ja                   | Nej                             | 2 - Mindre sannolikt | 2 - Lindrig   |           |

| Verksamhetsområde | Indikator                                                                                  | KF:s<br>års mål | Årsmå<br>l | Risk                                                                                                                                                      | Finns<br>rutinbeskr. | Genomförs<br>löp.<br>kontroller | Sannolikhet          | Väsentlighet  | Aktivitet |
|-------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|---------------------------------|----------------------|---------------|-----------|
|                   | att miljö- och hälsofarliga ämnen inte ingår (Miljö- och hälsoskyddsnämnden)               |                 |            |                                                                                                                                                           |                      |                                 |                      |               |           |
|                   | Antal dygn över normvärdet för kvävedioxid i luft (Miljö- och hälsoskyddsnämnden)          | 0               | 0 dygn     | Risken är att dygnsmedelvärdet överskrids.<br><i>Höga halter är en påtaglig hälsorisk.</i>                                                                | Ja                   | Ja                              | 5 - Mycket sannolikt | 4 - Allvarlig |           |
|                   | Antal dygn över normvärdet för PM 10 i luft (Miljö- och hälsoskyddsnämnden)                | 0               | 0 dygn     | Risk för att dygnsmedelvärdet överskrids.<br><i>Höga halter är en påtaglig hälsorisk.</i>                                                                 | Ja                   | Ja                              | 5 - Mycket sannolikt | 4 - Allvarlig |           |
|                   | Total fosforhalt i sjöar (Miljö- och hälsoskyddsnämnden)                                   | 83 %            | 83 %       | Risk för försämrade situation avseende förurning.<br><i>Fluktuationer uppstår naturligt pga väderlek utan att långsiktiga tillståndet förändras.</i>      | Nej                  | Ja                              | 3 - Möjlig           | 3 - Kännbar   |           |
|                   | Växthusgasutsläpp per stockholmare (Miljö- och hälsoskyddsnämnden)                         | 3,3 ton/inv     | 3,3 ton    | Risk att utsläppen av växthusgaser kommer att överstiga målvärdet.<br><i>Beräkningar görs av utsläppen, går dock inte att göra regelrätta kontroller.</i> | Nej                  | Nej                             | 3 - Möjlig           | 4 - Allvarlig |           |
| Personalpolitik   | Aktivt Medskapandeindex (Miljö- och hälsoskyddsnämnden)                                    | fastställs 2012 |            |                                                                                                                                                           |                      |                                 |                      |               |           |
|                   | Andel medarbetare på deltid som erbjuds heltid (Miljö- och hälsoskyddsnämnden)             | fastställs 2012 |            |                                                                                                                                                           |                      |                                 |                      |               |           |
|                   | Chefer och ledare ställer tydliga krav på sina medarbetare (Miljö- och hälsoskyddsnämnden) | fastställs 2012 |            |                                                                                                                                                           |                      |                                 |                      |               |           |
|                   | Medarbetare vet vad som förväntas av dem i deras arbete (Miljö- och hälsoskyddsnämnden)    | fastställs 2012 |            |                                                                                                                                                           |                      |                                 |                      |               |           |

| Verksamhetsområde | Indikator                                                                                                                    | KF:s<br>års mål | Årsmå<br>l | Risk                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Finns<br>rutinbeskr. | Genomförs<br>löp.<br>kontroller | Sannolikhet          | Väsentlighet | Aktivitet |
|-------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|---------------------------------|----------------------|--------------|-----------|
|                   | Sjukfrånvaro (alla nämnder/bolag) (Miljö- och hälsoskyddsnämnden)                                                            | 4,5 %           | 2,8 %      | Risk för att arbetsmiljöfaktorer/influensa drar upp frånvaron.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Ja                   | Ja                              | 2 - Mindre sannolikt | 3 - Kännbar  |           |
| Säkerhet          | Andel identifierade sårbarheter som styrelse/nämnd avser förebygga eller minimera under året (Miljö- och hälsoskyddsnämnden) | 100 %           |            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                      |                                 |                      |              |           |
|                   | Antal krisledningsövningar i nämnd/bolag på ledningsnivå (Miljö- och hälsoskyddsnämnden)                                     | 47 st           | 1 st       | Att krisledningsövning inte blir av.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                      |                                 | 1- Osannolik         | 2-Lindrig    |           |
|                   | Andel upphandlad verksamhet i konkurrens (alla nämnder) (Miljö- och hälsoskyddsnämnden)                                      | 35 %            | 0 %        | Nämndens roll att bedriva myndighetsutövning begränsar kraftigt möjligheterna till upphandling av verksamhetsentreprenader. Förvaltningens planering utgår från den politiska prioriteringen att verksamheter ska kunna upphandlas i konkurrens och prioriteringen av avknoppning. Nämndens specialreglerade roll såsom tillsynsmyndighet dvs. av att vara ett expertorgan och även svara för myndighetsutövningen påverkar dock i hög grad möjligheterna till konkurrensutsättning. Förvaltningens verksamhet är till 80 procent lagreglerad. I övrigt finns en specialistinriktad verksamhet som inte lämpar sig för entreprenadupphandling. | Ej aktuell           | Ej aktuell                      | 5 - Mycket sannolikt | 2 - Lindrig  |           |



## Bilaga 2.6 ILS 2012: Risk & Väsentlighet väsentliga processer - 2012 (Miljö- och hälsoskyddsnämnden)

| Verksamhet | Väsentliga processer                                                                                                                                                                                  | Risk                                                                                                                                                                                                                                                                 | Finns rutinbeskr. | Genomförs löp. kontroller | Sannolikhet | Väsentlighet         | Aktivitet |
|------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|---------------------------|-------------|----------------------|-----------|
|            | Debitering av avgifter<br><i>Här handlar det om en teknikrisk att förvaltningens verksamhetssystem inte fungerar optimalt inkl hanteringen av detta.</i>                                              | Verksamhetssystemet och dess manuella hantering, som bla omfattar fakturering och ärendehantering, fungerar inte optimalt. <i>Mindre problem vid faktureringar kan förekomma under året pga brister i registrerade kunduppgifter.</i>                                | Ja                | Ja                        | 3 - Möjlig  | 4 - Allvarlig        |           |
|            | Förtroende gentemot 3:e man<br><i>Mediakontakter.</i>                                                                                                                                                 | Risk för skadlig publicitet och uppmärksamhet. <i>Förvaltningen måste vara oförvitlig i sin myndighetsutövning, tex risken för mutor, jäv och överdriven representation. Det är också viktigt att förvaltningen har en kompetent och korrekt myndighetsutövning.</i> | Ja                | Ja                        | 3 - Möjlig  | 5 - Mycket allvarlig |           |
|            | Hot mot förvaltningens anställda.                                                                                                                                                                     | Medarbetare som arbetar med tillsyn eller kontroll riskerar att utsättas för hot i sin tjänsteutövning.                                                                                                                                                              | Ja                | Ja                        | 3 - Möjlig  | 4 - Allvarlig        |           |
|            | IT-säkerhet                                                                                                                                                                                           | Det finns ett flertal olika risker, allvarligt är tex om verksamhetskritiska system inte fungerar korrekt, brister i behörighetskontrollen mm <i>IT-miljön har blivit allt mer komplicerad som medför ökat behov av kontroll.</i>                                    | Ja                | Ja                        | 3 - Möjlig  | 4 - Allvarlig        |           |
|            | Kompetens/Arbetsmiljö<br><i>Förvaltningens hantering av rekrytering, utbildning, sjukfrånvaro, arbetsmiljö och lön mm. Verksamhetskritiskt att det finns kompetent personal.</i>                      | Risken är framför allt att förvaltningen inte har kompetent och motiverad arbetskraft.                                                                                                                                                                               | Ja                | Ja                        | 3 - Möjlig  | 5 - Mycket allvarlig |           |
|            | Löneutbetalningar<br><i>Här ingår personaladmin, tid, bilersättning, utlägg mm.</i>                                                                                                                   | Felaktiga utbetalningar<br><i>Serviceförvaltningen har övertagit lönehanteringen. Lönekostnaderna är den största kostnaden för förvaltningen med ett mycket högt antal transaktioner. Det måste finnas en bra kontroll av ansvariga chefer.</i>                      | Ja                | Ja                        | 3 - Möjlig  | 3 - Kännbar          |           |
|            | Upphandling/Inköp/Fakturering leverantör<br><i>Det finns ett omfattande regelverk för upphandling/inköp tex beloppsnivåer, tillvägagångssätt för upphandling, ramavtal, delegation för attest mm.</i> | Felaktig hantering i förhållande till gällande regler<br><i>Korrekt fakturahantering i förhållande till beloppsgränser och attestordning.</i>                                                                                                                        | Ja                | Ja                        | 3 - Möjlig  | 4 - Allvarlig        |           |



## Bilaga 2.7 Aktivitetsplan för upphandling i konkurrens VP 2012

### Analys

Förvaltningens planering utgår från den politiska prioriteringen att verksamheter ska kunna upphandlas i konkurrens och prioriteringen av avknoppning. Nämndens specialreglerade roll såsom tillsynsmyndighet dvs. av att vara ett expertorgan och även svara för myndighetsutövningen påverkar dock i hög grad möjligheterna till konkurrensutsättning. Förvaltningens verksamhet är till ca 80 procent lagreglerad.

I stort sett finns två typer av verksamhet, dels specialistinriktad verksamhet, dels tillsynen. Den specialistinriktade verksamheten finns inom nämndens olika programområden. Här kan nämnas växthusgasprogram, vattenprogram, miljöbilsprojektet och luftövervakningen inom enheten SLB. Tillsynen utförs i huvudsak enligt miljöbalk och livsmedelslagstiftning. Det är svårt att se en effektiv och fungerande upphandling av de ovan nämnda verksamheterna.

Förvaltningens medarbetare inom projekt- och programverksamheten fungerar redan idag till stor del som projektledare och beställare av kvalificerade tjänster inom miljöområdet. På så sätt använder sig staden av den konkurrens och kompetens som finns på marknaden där även mindre aktörer kan fungera som leverantörer. Enheten SLB som utför luftmätningar mm, är en intern utförare av dessa tjänster inom förvaltningen samtidigt som man säljer tjänster främst till Stockholms och Uppsala läns Luftvårdsförbund. Det har under åren varit ett mycket litet antal anbudsgivare. Samarbete sker med SMHI. Detta förhållande visar att SLB driver en konkurrenskraftig verksamhet.

Tillsynen är i grunden en myndighetsutövningsfunktion och speciella krav enligt lagstiftningen måste beaktas.

Någon regelrätt upphandlad verksamhet finns inte inom nämnden men däremot har en allt större andel av nämndens administrativa stöd köpts från andra förvaltningar. Här kan nämnas löne- och ekonomiadministration och den tidigare Callcenterfunktionen där tjänster idag köps från Serviceförvaltningen, IT-tjänster utförs av Volvo IT, telefonväxeln är utlagd på Arvika. Tjänster som post, tryckeri, reception mm. köps av Fastighetskontoret och Trafikkontoret har hand om nämndhanteringen. Några intresseförfrågningar när det gäller avknoppning har inte inkommit. I övrigt består den upphandlade verksamheten av olika konsulttjänster för specifika uppdrag som inte kan sägas utföra förvaltningens verksamhet.

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                            |                                                      |                                                     |                                                        |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------|------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|
| <b>Egenregianbud</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                            |                                                      |                                                     |                                                        |
| <u>Anvisningar</u><br>Redovisa inom vilka verksamhetsgrenar egenregianbud kommer att utarbetas.                                                                                                                                                                                                                                       |                                            |                                                      |                                                     |                                                        |
| Ej aktuellt                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                            |                                                      |                                                     |                                                        |
| <b>Avknoppning</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                            |                                                      |                                                     |                                                        |
| Redovisa hur nämnden avser arbeta för att underlätta och stimulera avknoppning.                                                                                                                                                                                                                                                       |                                            |                                                      |                                                     |                                                        |
| Möjlighet till avknoppning har beaktats vid tidigare omstrukturering av verksamheten. Stadens information om avknoppning och SLK:s erbjudanden om utbildning ang. avknoppning finns tillgänglig för de anställda på intranätet. I den mån anställda önskar delta vid utbildning ställer sig förvaltningsledningen positiv till detta. |                                            |                                                      |                                                     |                                                        |
| <b>Förteckning över planerade verksamhetsupphandlingar och befintliga verksamhetsavtal</b>                                                                                                                                                                                                                                            |                                            |                                                      | <b>Område: Övrig verksamhet, särskilda insatser</b> |                                                        |
| <b>Verksamhetens namn<br/>(t.ex. boendets namn)</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                   | <b>Verksamhet/objekt<br/>(beskrivning)</b> | <b>Planerat start-<br/>datum för<br/>upphandling</b> | <b>Avtalsperiod<br/>(fr.o.m. - t.o.m.)</b>          | <b>Uppskattat<br/>upphandlings-<br/>värde, tkr/år.</b> |
| Ej aktuellt                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Ej aktuellt                                |                                                      |                                                     |                                                        |
| <b>Planerade verksamhetsupphandlingar</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                            |                                                      |                                                     |                                                        |
| Ej aktuellt.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                            |                                                      |                                                     |                                                        |
| <b>Gällande verksamhetsavtal/entreprenadöverenskommelser</b>                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                            |                                                      |                                                     |                                                        |
| Förekommer ej förutom tjänster som köps inom staden.                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                            |                                                      |                                                     |                                                        |
| <b>Kontaktuppgifter</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                            |                                                      |                                                     |                                                        |
| <u>Anvisning:</u> Redovisa nedan kontaktuppgifter till den eller de personer som utsetts till förvaltningens kontaktperson/er i frågor rörande upphandling, konkurrens och avknoppning..                                                                                                                                              |                                            |                                                      |                                                     |                                                        |
| Håkan Andersson                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                            |                                                      |                                                     |                                                        |

## **BILAGA 2.8 JÄMSTÄLLDHETS- OCH MÅNGFALDSPLAN 2010-2012 – REVIDERAD 2011-11-10**

### **Inledning**

Stockholm ska vara en mångsidig stad i världsklass. Staden vill därför tillvarata alla de erfarenheter, egenskaper och livsåskådningar som stadens invånare och anställda har. Att bejaka människors lika värde och mänskliga rättigheter är en förutsättning för att staden ska kunna leva upp till de krav som finns i diskrimineringslagstiftning och internationella konventioner som gäller allas rätt till demokrati och trygghet. Arbetet mot diskriminering samt för jämställdhet och mångfald är integrerat i stadens styrning och omfattar stadens alla verksamheter. Att efterleva de politiska intentionerna i staden och diskrimineringslagstiftningen är viktigt ur demokrati-, kvalitets-, arbetsgivar-, och servicegivarperspektiv.

### **Definitioner**

**Jämställdhet** betyder att kvinnor och män ska ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom alla väsentliga områden i livet. Jämställdhet avser förhållanden och villkor mellan kvinnor och män.

**Jämlikhet** betyder att individer ska ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom alla väsentliga områden i livet oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder. Jämlikhet utgår från alla människors lika värde.

**Mångfald** förutsätter jämlikhet och jämställdhet. Ett samhälle med mångfald som grund utgår från alla människors lika värde och att varje människa ska ha möjligheter att utvecklas efter sina egna förutsättningar och önskningar, oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder.

**Diskriminering** omfattar direkt och indirekt diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier, instruktioner att diskriminera samt strukturell diskriminering.

**Aktiva åtgärder** är åtgärder som vidtas för att främja lika rättigheter och möjligheter. De syftar inte i första hand på åtgärder i enskilda fall utan på åtgärder som är framåtsyftande och av generell och kollektiv natur. Åtgärderna ska vara pådrivande för att motverka diskriminering.

## **Ansvar**

Ansvar för att förverkliga jämställdhets- och mångfaldsmålen ligger på respektive nämnd. Förvaltningschefen har huvudansvaret för att arbetet genomförs med mätbara mål och åtgärder enligt gällande lagstiftning, att en plan upprättas i samband med verksamhetsprogrammet och att arbetet följs upp och utvärderas. Enhetschefer och avdelningschefer har ansvar för att åtgärder i planen genomförs. Jämställdhets- och mångfaldsfrågor ska inte behandlas enskilt eller vid sidan av ordinarie verksamhet.

## **Lagstiftning och styrdokument**

Arbetet med mångfald och jämställdhet styrs av lagstiftning och stadens interna styrdokument. Diskrimineringslagens ändamål är att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder. Lagen skyddar mot direkt och indirekt diskriminering, trakasserier och mot instruktioner att diskriminera. Lagen ställer krav på att arbetsgivare ska bedriva ett målinriktat arbete för att aktivt främja lika rättigheter i arbetslivet oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning. Stockholms stads personalpolicy och riktlinjer för arbetet med jämställdhet och mångfald är styrande för förvaltningarnas arbete.

## **Mångfald och jämställdhet på miljöförvaltningen**

Mångfald är en tillgång. Människors lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter ska gälla för alla på Miljöförvaltningen, i kontakten med varandra såväl som i kontakten med omvärlden. Arbetsklimatet ska kännetecknas av respekt för och kunskap om olikheter mellan människor och kulturer. Alla medarbetare måste bidra för att intentionerna i förvaltningens mångfalds- och jämställdhetsarbete ska kunna förverkligas även om chefer har ett särskilt ansvar.

## **Kränkande behandling och trakasserier**

I stadens personalpolicy framgår att stadens verksamheter ska kännetecknas av respekt och en insikt om alla människor lika värde. En god arbetsmiljö är fri från kränkande särbehandling och sexuella trakasserier.

Miljöförvaltningen följer stadens rutiner för att motverka kränkande behandling inkluderande trakasserier i olika former. Rutinerna bifogas.

## Uppföljning av 2011 års plan

Merparten av de aktiva åtgärderna har genomförts eller kommer att genomföras innan årets slut. När det varit möjligt har både män och kvinnor deltagit i rekryteringsarbetet. Nyanställda chefer har fått information om diskrimineringslagstiftningen. I introduktionsprogrammet för nyanställda har förvaltningens mångfalds- och jämställdhetsarbete lyfts fram. Diskriminering har särskilt uppmärksamats vid löneöversynen och lönerna har kartlagts och analyserats för män och kvinnor. Medarbetarenkäten har analyserats ur ett köns- och åldersperspektiv. Resultatet för 2011 pekar på att männen på förvaltningen har blivit mer nöjda sedan förra mätningen men fortfarande är kvinnor något mer nöjda än män. Ingen skillnad har påvisats mellan olika ålderskategorier.

Förvaltningens chefsgrupp och arbetsplatsträffarna har under året haft tema mångfald och jämställdhet vid ett av sina möten. Föräldralediga har fått information och hållit kontakt med arbetsplatsen. Obligatoriska möten och utbildningar har förlagts på tider så även deltidsarbetande kan närvara. Medarbetarna har under våren fått utbildning i arbetsmiljö samt lönesättning och lönesamtal. En halv dags utbildning i lönesättning och lönesamtal genomfördes för chefer under hösten. Vid båda utbildningstillfällena lyftes diskrimineringslagstiftningen utifrån löneaspekten. Utbildning i rekrytering för chefer har inte kunnat genomföras på grund av omprioriteringar inom personalfunktionen.

Könsfördelningen på förvaltningen har under 2011 sett ungefär likadan ut som tidigare år. Andelen anställda kvinnor har ökat något och utgör 65 procent. Yrken inom miljöområdet tenderar att bli kvinnodominerade med en övervägande del kvinnliga studenter. Bland de sökande till våra lediga inspektörsarbeten är också en övervägande del kvinnor även om det i år var något fler män som sökte tjänsterna jämfört med tidigare år. Andel män som fått tillsvidareanställningar under året har ökat från 21 % år 2010 till 38% år 2011. När det gäller de tidsbegränsade anställningarna har de tjänsterna under 2011 gått till något fler kvinnor än under 2010.

Miljöförvaltningens strävar efter att inom ramen för våra kompetenskrav öka mångfalden bland medarbetarna. Under 2012 kommer en utbildning att hållas för chefer i rekryteringsprocessen bl.a ur ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv. Ett arbete pågår också för att se över rekryteringsannonser och rekryteringskanaler bland annat ur ett mångfaldsperspektiv.

## Jämix

Miljöförvaltningen deltar i Nyckeltalsinstitutets JÄMIX-mätning. JÄMIX är ett jämställdhetsindex med utgångspunkt i nio nyckeltal: yrken, ledning, chefskap,

ersättning, ohälsa, föräldraskap, arbetstid, trygghet och jämställdhetsplan. Dessa speglar centrala aspekter på jämställdheten i en organisation. De nio nyckeltalen som vägs samman till ett jämställdhetsindex – ett mått på hur långt jämställdheten har nått. Miljöförvaltningens JÄMIX har ökat varje år sedan vi började delta i mätningarna år 2008 och år 2010 fick miljöförvaltningen högst värde, 160, av alla deltagande organisationer. Vi fick därmed ta emot pris för Sveriges mest jämställda arbetsplats. Median för samtliga deltagare i mätningen var 113.

## **Mål för mångfalds- och jämställdhetsarbetet 2010-2012**

- Arbetsförhållandena ska lämpa sig för alla medarbetare. Miljöförvaltningen ska vara en arbetsplats fri från alla trakasserier.
- Kunskap om värdet av mångfald för organisationens utveckling ska finnas hos alla chefer och medarbetare. Mångfaldsplanen ska vara känd och förankrad i organisationen.
- Det ska vara möjligt för både kvinnor och män att förena föräldraskap och förvärvsarbete.
- Förvaltningen ska sträva efter en jämnare könsfördelning och en ökad mångfald bland medarbetarna.
- Arbetsmiljö- och mångfaldsarbetet diskuteras och följs upp av ledningen i samband med tertialrapporter och årsredovisning.

### **DELMÅL**

- Andelen män ska vara minst 40 % vid utgången av 2012.
- Medelvärde på frågan om diskriminering och kränkande särbehandling ska vara minst 9,0 i 2012 års medarbetarenkät.
- Medelvärde på frågan om man känner sig respekterad på sin arbetsplats ska vara minst 8,0 i 2011 års medarbetarenkät.

## **Aktiva åtgärder 2010-2012**

De aktiva åtgärderna kopplar till mål och delmål, flera åtgärder är kopplade till mer än ett mål. Många aktiviteter är av den karaktären att de pågår fortlöpande som en del av verksamheten. Några är mer tidsbestämda.

- Mångfalds- och jämställdhetsplanen ska varje år göras känd via intranätet och tas upp på APT och i chefsgruppen.
- Mångfaldskontrollen integreras i internkontrollen och i det systematiska arbetsmiljöarbetet.
- En arbetsplatsträff varje år ska ha mångfald och jämställdhet som tema.

- Ett av chefsgruppens möten varje år ska ha mångfald och jämställdhet som tema.
- Resultatet av medarbetarenkät och avgångsenkät analyseras och används i planering av fortsatt arbete för att förbättra arbetsförhållandena.
- Medarbetarenkäten ska analyseras ur ett köns- och åldersperspektiv.
- Förvaltningen ska arbeta aktivt för en jämn könsfördelning i arbets- och projektgrupper.
- Flexibla arbetstider ska underlätta för medarbetarna att förena arbete med privatliv.
- Lönekartläggning genomförs inför löneöversyn.
- Inför den årliga löneöversynen uppmärksammas att lönesättning inte får vara diskriminerande.
- Chefer bevakar att föräldralediga inte halkar efter i löneutvecklingen på grund av sin ledighet.
- Hemarbete och distansarbete kan användas där så är möjligt och lämpligt.
- Inför längre föräldraledighet ska chef ha ett samtal med medarbetaren för att komma överens om hur kontakten under ledigheten ska se ut.
- Föräldralediga ska få den information man önskar under ledigheten.
- Föräldralediga ska bjudas in till internutbildningar, konferenser och sociala sammankomster.
- Föräldralediga ska erbjudas en anpassad introduktion vid återgång i arbete.
- Obligatoriska utbildningar och möten ska läggas på tider så även deltidsarbetande kan delta.
- Utbildning för chefer i rekryteringsprocessen bl. a ur ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv ska genomföras under 2012.
- Om möjligt ska både män och kvinnor delta i rekryteringsarbetet.
- Nyanställda chefer ska informeras om rekrytering ur ett mångfalds- och jämställdhetsperspektiv.
- Mångfalds- och jämställdhetsplanen ska lyftas i introduktionen av nyanställda.

## Jämställda löner

En kartläggning görs inför varje års löneöversyn med arbetsvärdering som grund. Vid kartläggningen och analysen i årets löneöversyn framkom inga osakliga löneskillnader. Någon handlingsplan har därför inte tagits fram. Kartläggning och analys delges de fackliga organisationerna i samband med löneöversyn

## **Verksamhet i förhållande till verksamhetsutövare och medborgare**

Huvuddelen av förvaltningens arbete utgör myndighetsutövning. Genom ett korrekt myndighetsarbete tillförsäkras alla lika behandling oavsett bakgrund. Mångfald och jämställdhet är här viktiga aspekter. Förvaltningen följer upp tillsynsbesök genom en enkät till verksamhetsutövarna. Enkäten tar bland annat upp frågor om bemötande.

En dialog förs fortlöpande inom avdelningarna för att kunna möta mångfalden hos de olika verksamhetsutövarna. Internutbildning inom juridik förstärker medarbetarnas kunskaper. Inom ramen för miljösamverkan i Stockholms län har en utbildning i "Kommunikation och bemötande i tillsynen" tagits fram. Utbildning ges också i att skriva enkelt och tydligt.

I all vår externa information strävar vi efter ett enkelt och tydligt språk för att underlätta för alla att ta till sig och förstå informationen. På detta sätt tar vi hänsyn till den mångfald som finns i staden. Utvecklingen av e-tjänster innebär en ökad tillgänglighet till förvaltningens tjänster. E-tjänsterna ska vara enkla, tydliga och lätta att använda för alla. När förvaltningen anordnar större konferenser är ambitionen att jämställdhet och mångfald ska speglas i deltagande talare och moderatorer.

## **Samverkan och uppföljning**

Planen är framtagen i samverkan i förvaltningsgruppen. Åtgärderna följs upp i medarbetarsamtal, på arbetsplatsträffar, i förvaltningsgruppen gemensamt med de fackliga organisationerna, i medarbetarenkät, i avgångssamtal och i avgångsenkät. Personalfunktionen ansvarar för att följa upp planen på förvaltningsnivå vilket sker i samband med tertialrapport två och i årsberättelsen.

## Kartläggning

avser oktober 2011

### Anställda

65 % kvinnor 35 % män

### Inspektörer

73 % kvinnor 27 % män

### Sökande till lediga anställningar som inspektör

70 % kvinnor 30 % män

### Nyanställda på tillsvidareanställningar

62 % kvinnor 38 % män

### Nyanställda på tidsbegränsade anställningar

68 % kvinnor 32 % män

### Avdelningschefer

2 kvinnor 2 män

### Enhetschefer

5 kvinnor 6 män

### Ledningsgrupp

3 kvinnor 4 män

| Avdelningar          | Kvinnor | Män  |
|----------------------|---------|------|
| Plan o Miljö         | 69 %    | 31 % |
| Hälsoskydd           | 74 %    | 26 % |
| Livsmedelskontrollen | 67 %    | 33 % |
| Verksamhetsstöd      | 55 %    | 45 % |
| Miljöanalys          | 54 %    | 46 % |
| Slb                  | 69 %    | 31 % |

### Sjukfrånvaro

2,3 % av arbetstiden för kvinnor 1,9 % för män

### Ledighet för vård av sjukt barn

1,2 % av arbetstiden för kvinnor 0,8 % för män

## Rutiner för att motverka kränkande behandling inkluderande trakasserier i olika former.

”Stadens verksamheter ska kännetecknas av respekt och en insikt om alla människors lika värde. En god arbetsmiljö är fri från kränkande särbehandling och sexuella trakasserier”

Ur Personalpolicy för Stockholms stad 2008

Rätten att inte bli diskriminerad är en grundläggande mänsklig rättighet som funnits under lång tid och tagit sig uttryck i internationella deklarationer och konventioner. Stadens riktlinjer och rutiner syftar till att motarbeta alla former av kränkande beteende för att skapa en organisationskultur präglad av respekt. Riktlinjer och rutiner ska vara kända av samtliga medarbetare i staden. Respektive chef ansvarar för att sprida informationen till *alla* anställda, oavsett anställningsform, samt till praktikanter och inhyrd personal.

- Alla former av diskriminering och trakasserier innebär en lagöverträdelse och bekämpas aktivt av stadens förvaltningar och bolag.
- Kränkande beteenden är ett allvarligt hot mot en god arbetsmiljö och motverkar stadens arbete för jämställdhet och mångfald. Kränkande beteenden ska aldrig accepteras inom Stockholms stad.
- Kränkande behandling och trakasserier är ett allvarligt hot mot medarbetarnas arbetsglädje, hälsa och möjligheter till utveckling i arbetet. Det leder till ett sämre arbetsresultat och påverkar därigenom verksamheten.

Om trakasserierna får pågå under en längre tid leder det till negativa konsekvenser både för den enskilde medarbetaren och för övriga på arbetsplatsen.

### Konsekvenser för den enskilde

Fysisk och psykisk ohälsa  
Minskad självkänsla  
Social isolering  
Lägre prestation  
Depression

### Konsekvenser för arbetsgruppen

Minskad effektivitet  
Låg tolerans mot påfrestningar  
Personalomsättning  
Sjukfrånvaro  
Sökande efter nya syndabockar

## KRÄNKANDE BEHANDLING

Kränkande behandling är ett sammanfattande ord för bl.a. vuxenmobbing, psykiskt våld, social utstötning och sexuella trakasserier eller trakasserier som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna. I Arbetsmiljöverkets föreskrifter ges vägledning för när en situation eller händelse ska betraktas som kränkande behandling:

- Handlingarna ska vara av stötande eller negativt präglad natur.
- Ske vid upprepade tillfällen eller, vid enstaka särskilt anmärkningsvärda fall.
- Personen som utsätts upplever situationen som kränkande.

*Det räknas inte som en kränkande behandling om två personer har en konflikt eller meningsmotsättning.*

**Exempel på kränkande behandling enligt arbetsmiljöverkets föreskrift AFS 1993:17**

- Förtal eller nedsvärtningar av en arbetstagare eller dennes familj.
- Förringande, förödmjukande eller förnedrande agerande gentemot en arbetstagare/chef eller dennes familj.
- Uppenbart förolämpande utfrysning, åsidosättande behandling, negligeringar av arbetstagaren.
- Förföljelse i olika former, hot och skapande av rädsla, förnedringar t.ex. sexuella trakasserier.
- Medvetna förolämpningar, överkritiskt eller negativt bemötande eller förhållningssätt (hån, ovänlighet etc.).
- Kontroll av arbetstagaren utan dennes vetskap med skadande syfte.
- Kränkande s.k. "administrativa straffsanktioner" som plötsligt riktas mot enskild arbetstagare utan sakliga skäl, förklaringar eller försök att gemensamt lösa eventuella bakomliggande problem. Sanktioner kan utgöras av t.ex. omotiverat fråntagande av arbetsrum eller arbetsuppgifter, oförklarade omplaceringar eller övertidskrav, tydliga försvåranden vid behandling av ansökningar om utbildning, ledigheter och dylikt.

**Diskriminering**

Med diskriminering avses direkt diskriminering, indirekt diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier och instruktioner att diskriminera.

***Direkt diskriminering:***

När någon missgynnas genom att behandlas sämre än någon annan behandlas, har behandlats eller skulle ha behandlats i en jämförbar situation, om missgynnandet har samband med någon av diskrimineringsgrunderna: *kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder sexuell läggning och ålder*.

***Indirekt diskriminering:***

När någon missgynnas genom tillämpning av en bestämmelse eller ett kriterium eller ett förfaringsätt som framstår som neutralt men som kan komma att särskilt missgynna personer utifrån någon av diskrimineringsgrunderna.

***Trakasserier:***

Ett uppträdande som kränker någons värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna.

***Sexuella trakasserier:***

Ett uppträdande av sexuell natur som kränker någons värdighet.

## **INSATSER FÖR ATT SKAPA GODA ARBETSFÖRHÅLLANDEN**

Alla har skyldighet att medverka till att det på våra arbetsplatser utvecklas ett gott arbetsklimat med en ärlig vilja till problemlösning. Som människor och arbetskamrater är vi alla olika men med ett respektfullt beteende mot varandra skapar vi förutsättningar för att kränkande behandlingar och trakasserier inte ska uppstå.

Arbetsgivaren är skyldig att skapa en arbetsmiljö som alla medarbetare kan trivas i. Arbetsgivaren har också skyldighet att snabbt utreda och vidta åtgärder för att få slut på eventuell kränkande behandling. Det är viktigt att arbetsgivaren snabbt får reda på om någon upplever sig bli trakasserad eller kränkt.

En arbetsgivare som inte skyndsamt utreder och vidtar åtgärder för att få stopp på kränkande behandling kan bli skadeståndsskyldig gentemot den trakasserade.

### **Förvaltnings/Bolagsledningens ansvar**

Ledningen har det yttersta ansvaret för arbetsmiljön och för att motverka trakasserier och kränkande behandling. Ledningen ansvarar för styrning och uppföljning samt att chefer och arbetsledare får den utbildning som behövs för att kunna driva ett aktivt arbetsmiljöarbete fritt från diskriminering och trakasserier.

### **Chefens ansvar**

Chefer och arbetsledande personal är arbetsgivarens representanter och har nyckelroller när det gäller att forma den atmosfär och de normer som ska gälla på arbetsplatserna. Arbetsgivaren Stockholms stad ser särskilt allvarligt på kränkande behandling som riktas från arbetsgivarrepresentanter gentemot anställda då anställda står i ett beroendeförhållande till sina chefer.

Kom ihåg att du som chef är en förebild för dina medarbetare!

#### ***Som chef ansvarar du för att:***

- skapa normer som uppmuntrar ett vänligt och respektfullt klimat på arbetsplatsen,
- uppmärksamma beteenden och missförhållanden som motverkar en god arbetsmiljö,
- vid kännedom om kränkande behandling omedelbart vidta åtgärder enligt stadens
- riktlinjer och rutiner,
- göra riktlinjer och rutiner mot kränkande behandling kända bland samtliga medarbetare på arbetsplatsen.

- Kom ihåg att lagarna omfattar även personer som, utan att vara anställda, utför arbete på en arbetsplats som inhyrd eller inlånad arbetskraft eller utför yrkespraktik.

- *Bevisbördan*

- Den gemensamma bevisbörderegeln som finns i diskrimineringslagarna kommer från EG-rätten. Parterna har en "delad bevisbörda" vilket innebär att arbetstagaren/arbetssökanden har bevisbördan för de av honom eller henne påstådda faktiska omständigheterna. Om dessa styrkta fakta ger anledning anta att diskriminering eller repressalier förekommit, övergår bevisbördan till arbetsgivaren som då har att visa att missgynnandet inte har samband med diskrimineringsgrunden. Arbetsgivaren måste på ett övertygande sätt visa att det är de av honom åberopade skälen som faktiskt varit styrande.
- *Vad gör du som chef om det ändå händer:*
- När en anmälan om kränkande behandling gjorts eller så snart arbetsgivaren på annat sätt får kännedom om det inträffade ska ärendet behandlas **seriöst, skyndsamt och konfidentiellt**.

*Allmänna principer för en utredning:*

- Utan dröjsmål inleda en utredning för att ta reda på vad som hänt genom att ha inledande samtal, med den drabbade respektive den/ de utpekade. En representant från personalavdelningen, eller motsvarande, samt en facklig företrädare kan också bjudas in.
- Utredningen ska vara oberoende och objektiv och kan göras antingen av personalavdelning eller motsvarande, företagshälsovård eller i samarbete mellan båda.
- I samtalet med den som sägs ligga bakom trakasserierna är det viktigt att chefen är observant på om personen förstår att hans/hennes handlingar kan uppfattas som kränkande.
- Snabbt se till att den kränkande behandlingen upphör.

Chefen ansvarar för skydd mot trakasserier som skulle kunna bli en följd av att en anmälan gjorts.

- Vid behov erbjuda professionellt stöd.
- Dokumentera handläggningen av utredningsprocessen genom skriftliga anteckningar. Sådana anteckningar kan vara avgörande vid en eventuell rättslig tvist.
- Följ upp den fortsatta utvecklingen samt de eventuella åtgärder som vidtagits.

Som chef kan du få stöd av din närmaste chef samt av personalkonsult eller motsvarande funktion.

### **Medarbetarnas ansvar**

Alla medarbetare har ett eget ansvar för sitt beteende med rätt till sin egen åsikt och skyldighet att respektera andra.

Som medarbetare ansvarar du för att:

- bidra till ett bra arbetsklimat genom att tänka på uppträdande och ordval
- uppmärksamma och påtala problem och missförhållanden
- aktivt delta för att lösa problem på arbetsplatsen.

Kom ihåg att du som medarbetare är en viktig förebild för arbetskamrater, praktikanter och elever.

### **Så här kan du få stöd**

Om du känner dig kränkt eller trakasserad är det viktigt att du:

1. tydligt talar om att du inte tolererar ett sådant beteende
2. skriver ner dina upplevelser, det kan vara ett bra stöd om du behöver gå vidare och göra en anmälan till arbetsgivaren
3. I första hand ska du kontakta din närmaste chef men du kan också kontakta en personalkonsult, skyddsombud eller facklig företrädare.

Om du upplever dig vara utsatt för trakasserier kan du alltid kontakta Diskrimineringsombudsmannen

### **SANKTIONER**

Arbetsgivaren kan vidta sanktioner mot en anställd som kränker eller trakasserar andra genom att:

- Ge en disciplinpåföljd i form av varning
- Avstängning
- Omplacering eller uppsägning
- Avsked
- Om kränkningen är grov kan även en polisanmälan ske

### **REGELVERK**

Diskriminering är förbjudet enligt ett flertal av FN:s konventioner om mänskliga rättigheter.

EU bygger på principen om respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna är svensk lag sedan 1995.

Alla människors lika värde slås fast i grundlagen, Regeringsformen 1:2 RF. Regeringsformen innehåller bestämmelser om grundläggande fri- och rättigheter.

Från deklarationer och konventioner i internationell rätt och EG-rätt samt Regeringsformen har diskrimineringsförbuden i svensk rätt konkretiserats i diskrimineringslagen *Ett starkare skydd mot diskriminering (jan 2009)*

Övriga arbetsrättsliga bestämmelser:

- Anställningsskyddslagen (1982:80)

- Föräldraledighetslagen (1995:584) – förbud mot missgynnande av arbetssökande eller arbetstagare av skäl som har samband med föräldraledighet
- Lag om förbud mot diskriminering av deltidsarbetande arbetstagare och arbetstagare med tidsbegränsad anställning SFS 2002:293
- Arbetsmiljölagen (1977:1160)
- Arbetsmiljöverkets föreskrifter om kränkande särbehandling i arbetslivet:
- AFS 1980:14 – Psykiska och sociala aspekter på arbetsmiljön
- AFS 1993:17 – Kränkande särbehandling i arbetslivet
- AFS 2001:1/ ändring 2003:04 – Systematiskt arbetsmiljöarbete

### **Straffrättsliga bestämmelser**

Inom straffrätten finns en bestämmelse som direkt tar sikte på diskriminering. Det gäller Brottsbalkens bestämmelse om olaga diskriminering och hets mot folkgrupp

## Bilaga 2.9 Kommunikationsplan

### Kommunikationsplanering

Miljöförvaltningen ska följa Stockholms stads kommunikationspolicy, kommunikationsplan, kommunikationskanaler och visuella identitet, där stadens webbplats är den prioriterade kanalen. Kommunikationsarbetet ska stödja relevanta inriktningsmål och delmål. Inom ramen för Miljöförvaltningens arbete kommer även riktade informationsinsatser inom till exempel klimat och energi eller miljöbilar, med andra huvudmän än förvaltningen själv att genomföras.

För delprojekt och särskilda insatser ska det finnas kommunikationsplaner i varje enskilt fall. Även dessa ska följa stadens övergripande kommunikationspolicy. Aktiviteter upprättas i anslutning till varje enskilt projekt eller större informationsinsats.

### Kommunikationsarbetet

Kommunikationsfunktionen ska upprätthålla huvudredaktörskap för stadens webbplats och intranät. Detta innebär bland annat att löpande samordna med kommunikationsstaben, att upprätthålla kunskap om stadens redaktionella arbetssätt och policyer liksom att samverka med andra förvaltningars redaktörer. Kommunikationsfunktionen publicerar nyheter, rapporter och resultat av tillsynskampanjer med mera på såväl intranät som stadens webbplats, samt stöder vid behov avdelningsredaktörerna vid publicering och uppdatering av information på de sidor på staden webbplats som Miljöförvaltningen ansvarar för.

Kommunikationsinsatser utöver webb och intranät, till exempel tryck, annonser eller evenemang budgeteras av respektive projekt och samordnas av ansvarig projektkommunikatör i samverkan med kommunikationsfunktionen.

Kommunikationsfunktionen svarar för att enskilda journalister får kontakt med verksamhetsansvarig eller annan person som kan ge kommentarer i aktuella frågor.

### Interna kommunikationskanaler

Intranätet, frukostseminarier och enhets-, avdelnings- och chefsmöten ska vara naven i miljöförvaltningens interna kommunikation. Ett nyhetsflöde ska gå från t.ex. APT till webbredaktörer som löpande publicerar på intranätet och på stadens webbplats vad som är på gång på förvaltningen. Frukostseminarier genomförs någon gång per månad där förvaltningschefen ger en lägesrapport och föreläsare presenterar aktuella frågor.

### Externa kommunikationskanaler

Extern kommunikation sker dagligen i de många mänskliga möten som uppstår i kontakten med verksamhetsutövare vid till exempel inspektioner eller per telefon och e-post. Dessa möten ska kännetecknas av professionellt bemötande och öppenhet.

Stockholms stads webbplats, stockholm.se, ska vara en prioriterad kanal för Miljöförvaltningen för nyheter, information och interaktion via till exempel förvaltningens e-tjänster. Pressmeddelanden används företrädesvis av Roteln medan förvaltningen använder nyhetskanalen på webben. För ökad tydlighet och förbättrad kommunikation ska särskild vikt läggas vid de särskilda krav på språk, längd, struktur och form som ställs på texter på webben jämfört med till exempel texter i tryckta rapporter eller tjänsteutlåtanden. Webbplatsen Miljöbarometern är den primära kanalen för att förmedla *fakta om miljötillståndet* i Stockholm.

Visst tryckt material kan tas fram vid behov. I samband med att en ny taxa införs tar förvaltningen t.ex. fram en broschyr som ett komplement till information på webben.

I kommunikationsfrågor samverkar förvaltningen med kommunikationsstaben och andra fackförvaltningar i stadsövergripande projekt. Detta kan handla om till exempel trafik, avfall, stadsmiljö eller naturreservat.